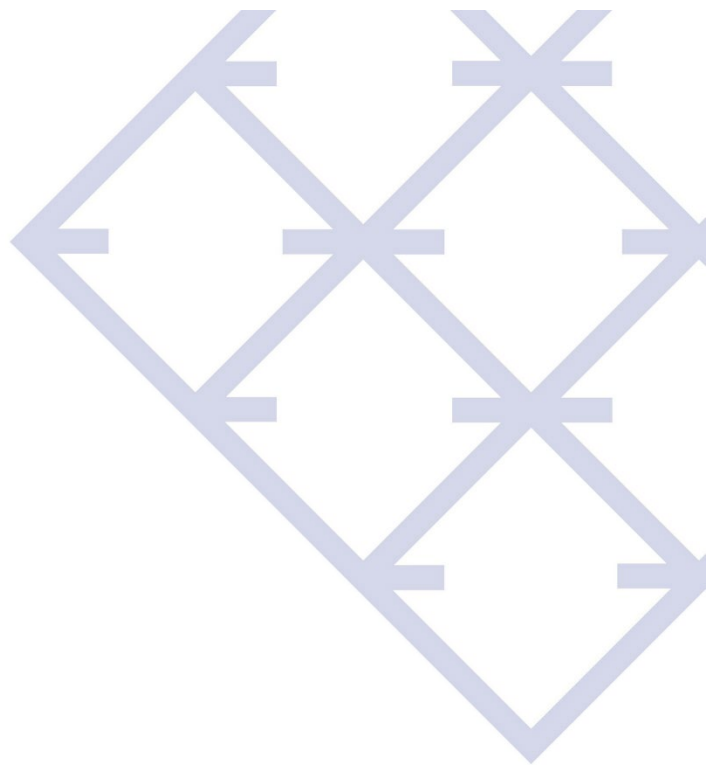

Elinvoimainen, turvallinen ja välittävä Kymenlaakso - maakuntaohjelma 2026-2029

Luonnos

Maakuntahallitus 22.9.2025

**Maakunta-
ohjelma** 2026-2029

**KYMEN
LAAKSON
LIITTO**

Sisällysluettelo

Kymenlaakso tänään	3
Väestödynamiikka	5
Ilmastomuutos ja luonnon monimuotoisuus	8
Kestävä yhdyskuntakehitys ja toimivat yhteydet	17
Uudistuva elinkeinoelämä ja TKI-toiminnan vauhdittaminen	19
Koulutus ja osaaminen	26
Osallisuus ja hyvinvointi	30
Maakuntasuunnitelma	33
Visio 2050	33
Skenaariot	33
Pitkän aikavälin tavoitteet	36
Aluerakenne	39
Väestö- ja työpaikkasuunnite	41
Maakuntaohjelma 2026-2029	44
Poikkileikkaavat teemat – kokonaisturvallisuus ja kansainvälisyys	45
Kestävän elinvoiman, investointien ja innovaatioiden Kymenlaakso (Elinvoimainen Kymenlaakso)	46
Elinkeinoelämän uudistaminen ja monipuolistaminen	46
Älykkään erikoistumisen ja tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan vauhdittaminen	49
Elämystaloudesta uutta elinvoimaa	52
Ilmastotyöstä ja kiertotaloudesta kestävää kasvua	54
Osaamisesta ja koulutuksesta vauhtia uudistumiseen	58
Vetovoimaisten ja kestävien elinympäristöjen Kymenlaakso (Kestävä Kymenlaakso)	60
Maakunnan saavutettavuuden ja kestävä liikumisen kehittäminen	61
Vetovoimaisen yhdyskuntarakenteen edistäminen	63
Ilmastoiresilienssin, luonnon monimuotoisuuden ja luonnonvarojen kestävä käytön vahvistaminen	65
Hyvinvoivan väestön ja yhteisöjen Kymenlaakso (Hyvinvoiva Kymenlaakso)	69
Sosiaalisesti kestävä Kymenlaakson edistäminen	70
Eriarvoistumisen ehkäiseminen	71
Kulttuurista ja liikunnasta hyvinvointia maakuntaan	72
Älykkään sopeutumisen kehittäminen	72
Rahoitus	75
Seuranta	77
Vaikutusten arviointi	78

KYMENLAAKSO TÄNÄÄN

Kymenlaakso on historiallinen rajamaakunta, jolle tunnusomaisia piirteitä ovat teollisuus, satamat ja itärajan läheisyys. Teollisuudella on Kymenlaaksossa merkittävä rooli ja maakunnan vienti koostuu lähes kokonaan teollisuustuotteista. Maakunta on perinteisesti profiloitunut metsäteollisuuteen, ja Kymenlaakso on myös keskeinen puun toimitusalue. Uudet metsäteollisuuden puupohjaiset tuotteet ovat yksi maakunnan vahvuuksista. Kymenlaakson asema valtakunnan logistiikan ja huoltovarmuuden ja ulkomaankaupan keskeisenä toimijana on erittäin merkittävä ja viime aikoina korostunut entisestään geopolitiittisen tilanteen seurauksena. Itäraja on suljettu ja yhteistyön mahdollisuudet näyttäytyvät toistaiseksi epävarmoina. Aluetalouden haavoittuvuudet ovat realisoituneet ja haastaneet katsomaan tulevaisuutta uudella tavalla. Tulevaisuuden elinvoimaista ja kestävä Kymenlaaksoa on rakennettava tunnistuen nykytilanteesta johtuvat epävarmuudet ja vaatimukset, mutta myös mahdollisuudet.

Kymenlaakso on Itämeren alueen kansainvälisen logistiikan liiketoiminta- ja osaamiskeskus. Kymenlaakson sijainti pääkaupunkiseudun ja itäisen Suomen välissä korostaa toimivien liikenne- ja logistiikkayhteyksien merkitystä. Kymenlaakson asema valtakunnan huoltovarmuuslogistiikan välittäjänä ja ulkomaankaupan keskeisenä toimijana on erittäin merkittävä ja viime aikoina korostunut entisestään.

Kymenlaakson sijainti pääkaupunkiseudun ja itäisen Suomen välissä korostaa toimivien liikenneyhteyksien merkitystä. Tie- ja rautatieyhteydet ovat toimivia ja maakuntakeskuksista pääsee nopeimmillaan alle puolessatoista tunnissa Helsinki-Vantaan kansainväliselle lentoasemalle.

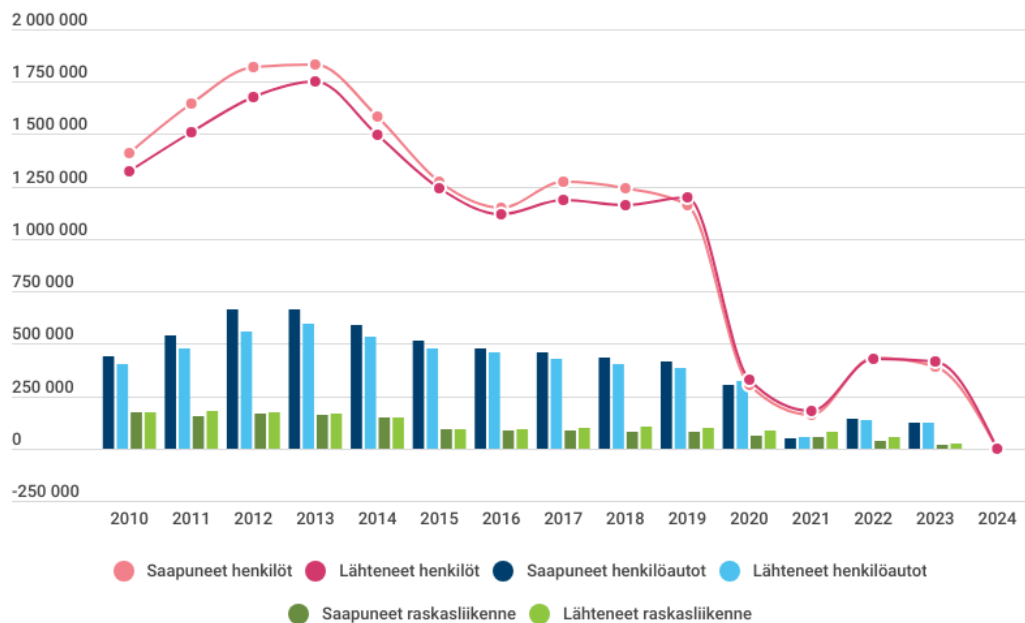
Kymenlaaksossa E18-tie Haminaan saakka sekä Kouvola-Kotka/Hamina-rata, Lahti-Kouvola-rata ja Karjalan rata ovat osa Euroopan ydinverkkokäytävää eli TEN-T -verkostoa. HaminaKotkan satama ja Kouvolan RR-terminaali ovat TEN-T-ydinverkon solmupisteitä ja yhdistävät maakunnan maailmanlaajuiseen markkina-alueeseen.

Sekä alueen demografisen profiilin että teollisuuden rakennemuutoksen seurauksena maakunnan väestö on supistunut. Siitä huolimatta maakunnan sijainti mahdollistaa kehittymisen houkuttelevaksi asuin- ja toimintaympäristöksi. Maakunta tarjoaa arjen helppoutta: lyhyet etäisyydet, tehokkaan ja toimivan infrastruktuurin sekä vaihtoehdon asua väljästi, edullisesti ja lähellä luontoa. Kymenlaakso on aktiivinen toimija Itämeri-yhteistyön verkostoissa sekä pyrkii tiiviiseen vuoropuheluun paitsi elinkeinojen kehittämisen myös ympäristönsuojelun ja kulttuurin osalta.

Kymenlaakso lukeutuu maan parhaimpiin maatalousalueisiin. Alueen erityispiirteenä on kaupungin läheisen maaseudun runsaus ja vilkas vuorovaikutus maaseudun ja kaupunkialueiden välillä. Esimerkiksi Kouvolassa on lähdetty aktiivisesti kehittämään elintarvikeklusteria perustuen sen vahvuuksiin.

Yhteistyötä Kymenlaaksossa tehdään tässä murrosten ajassa pragmaattisesti eri suuntiin riippuen yhteistyön tavoitteista. Kymenlaakson maakunta kuuluu Etelä-Suomen suuralueeseen ja alueen maakuntien yhteistyö on tiivistä. Maakunnan tavoitteet, arkinen asiointi ja identiteetti kytkeytyvät Etelä-Suomeen. Kymenlaakso jatkaa yhteistyötä Etelä-Suomen osana visioiden yhteistä tulevaisuutta. 2020-luvulla yhteistyön suunnat ovat Kymenlaaksossa kuitenkin monipuolistuneet ja kirkastuneet. Kymenlaakson yhteistyö Etelä-Karjalan kanssa on tiivistynyt itärajan tilanteesta ja monista yhteisistä tavoitteista johtuen. Näitä yhteyksiä vahvistetaan jatkossakin. Kymenlaakso on vuodesta 2023 lähtien osallistunut Itäisen Suomen maakuntien yhteistyöhön. Sen taustalla ovat yhteiset rajan vaikutusten tunnistamiseen liittyvät edunvalvonnalliset tavoitteet sekä kehittämis- ja resursointitarpeet, joiden pohjalta luotiin Itäisen Suomen ohjelma (2025). Kansainvälisten yhteyksien osalta on vahvistettu yhteyksien Euroopan itäisiin raja-alueisiin.

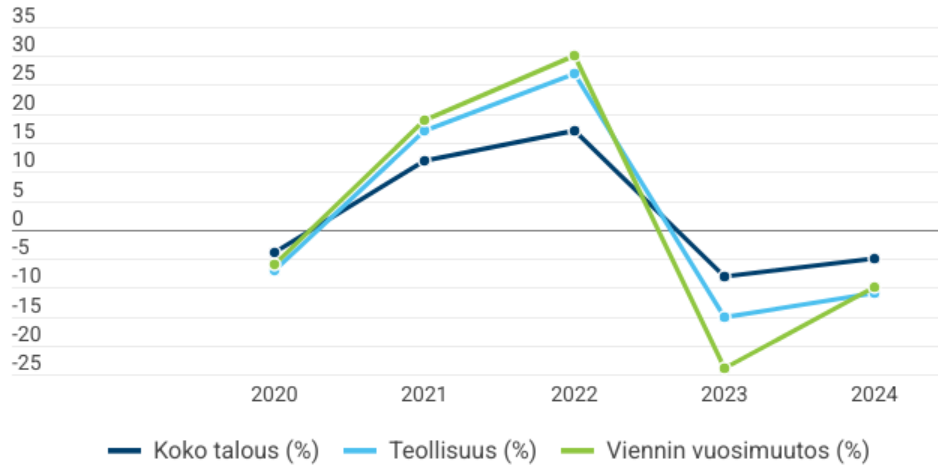
Liikennesuoritteet (Vaalimaa)

Lähde: Rajavartiolaitos 02/2025

Kuva liikennesuoritteet (Vaalimaa): Kymenlaaksossa sijaitsevan Vaalimaan raja on ollut suljettuna 29.11.2023 alkaen johtuen Venäjän Ukrainaan kohdistamasta hyökkäyssodasta. Raja-asemat pysyvät toistaiseksi suljettuna.

Liikevaihdon muutos %, Kymenlaakso

Kymenlaakson toimialojen liikevaihdon muutos on ollut huomattava vuosien 2022-2023 välillä.

VÄESTÖDYNAMIIKKA

Kymenlaakson toimintaympäristöä on leimannut voimakas taloudellinen ja demografinen rakennemuutos vuodesta 2007 alkaen. Maakunnan väkiluku on supistunut erittäin voimakkaasti tämän ajanjakson aikana etenkin väestön ikääntymisen vaikutuksesta. Maakunnan haasteena on myös kansallisesti verrattain matala väestön koulutustaso ja korkeakoulutettujen osuus väestöstä vain 27,9 %. Tämä on seurausta siitä, että maakunnassa ei ole yliopistoa ja elinkeinorakenne on nojannut teollisuuteen.

Kymenlaakson väestö on vähentynyt useimpina vuosina 1970-luvulta asti. 1990-luvun jälkeen ei ole ollut yhtään vuotta, jona väestö olisi kasvanut. Kymenlaaksossa asui vuoden 2024 lopussa 157 442 henkilöä. Maakunnan väkiluku on kutistunut 18 %:a 1970-luvun tasosta. Seutukunnittain tarkasteltuna Kouvolassa asui 2024 lopussa 78 386 henkeä ja vastaavasti Kotkan-Haminan seudulla 79 056 henkeä.

Viime vuosina alle kolmevuotiaiden lasten määrän vähentyminen on Kymenlaaksossa ollut suurta ja syntyvyyden on ennustettu jatkavan laskua myös tulevaisuudessa. Kun vuonna 2010 syntyneitä oli 1 650, vuonna 2023 syntyneitä oli enää 810. Määrän laskua selittää kokonaishedelmällisyyden lasku ja toisaalta nuoremman aikuisväestön väheneminen.

Kymenlaakson väestö on keskimäärin iäkkäämpää kuin koko maassa. Vuonna 2024 kymenlaaksolaisten keski-ikä oli 48,6 vuotta kun koko maassa vastaava luku oli 43,8 vuotta. Kuolleiden vuosittainen määrä on kasvanut maakunnassa hieman vuosina 2010-2023. 2010-luvulla kuolleita oli vuosittain keskimäärin reilut 2 100, kun 2020-luvulla kuolleita on ollut vajaa 2 400. Kasvu on suora seuraus maakunnan väestön ikääntymisestä. Luonnollinen väestönlisäys oli vuonna 2023 negatiivinen 1 572 hengellä. Negatiivinen syntyneiden ja

kuolleiden erotus on yleisesti ottaen maanlaajuinen ilmiö, mutta Kymenlaaksossa luonnollisen väestönmuutoksen negatiivisen kehityksen taustalla vaikuttaa kuolleiden määrää enemmän syntyneiden määrän vähentyminen.

Kuvat: Kouvola kaupunki

Vaikka väki vähentyi vuonna 2024 Kymenlaaksossa kaikkiaan 1 216 henkilöllä, nettomuutto on ollut positiivista vuodesta 2020 lähtien. Vuonna 2023 Kymenlaakson kokonaisnettomuutto oli positiivinen 701 hengellä, kun vuonna 2022 vastaava luku oli -300. Kymenlaakso on menettänyt asukkaita erityisesti Uudellemaalle, Päijät-Hämeeseen ja Etelä-Karjalaan.

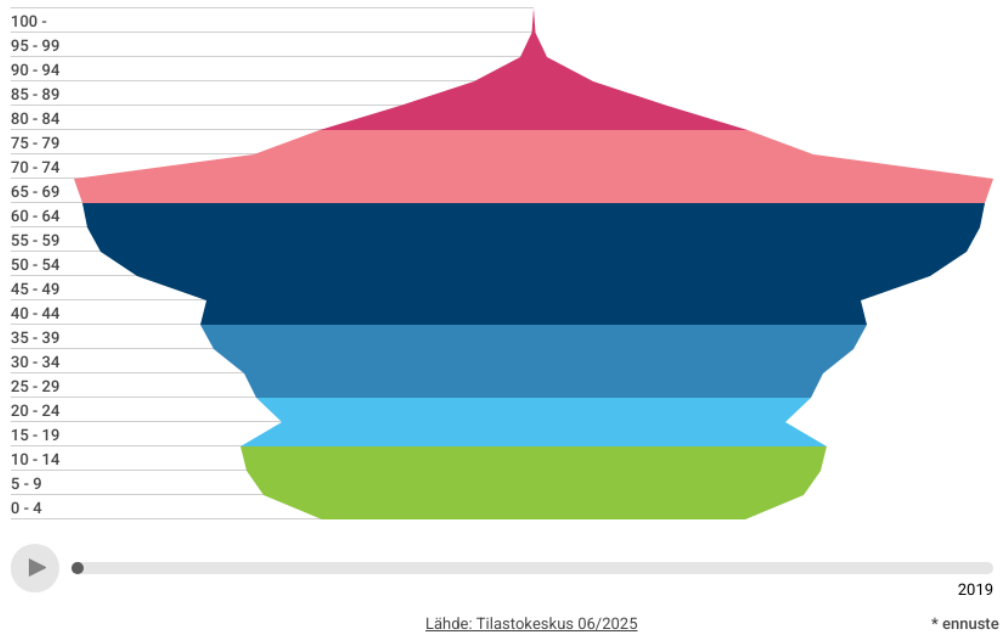
Monipaikkaisuus on kasvava trendi. Tulevaisuudessa asuinpaikka valitaan aikaisempaa useammin myös turvallisuuden, edullisuuden, väljyyden ja ympäristöystävällisyyden perusteella. Kymenlaakson asuntokauppa vilkastui hieman vuoden 2024 aikana. Käytettyjen asuntojen myyntiajat ovat sen sijaan hienoisessa kasvussa. Etenkin kalliimmista, uusista omakotitaloista on pulaa. Ukrainan sodan takia eri alueiden näkymät asuntomarkkinoilla ovat alkaneet erkaantua. Näyttää siltä, että Kaakkois-Suomen asuntomarkkinat kärsivät muuta maata enemmän.

Maakunnan sisällä toimintaympäristö ja siinä ennustetut muutokset ovat Manner-Suomen muihin maakuntiin verrattuna samankaltaisia. Toisin kuin useimmissa maakunnissa Kymenlaaksossa maakunnan keskuskaupunkien ja muun seudun välillä ei ole merkittävää eriytymistä aluetalouden tai demografian näkökulmasta.

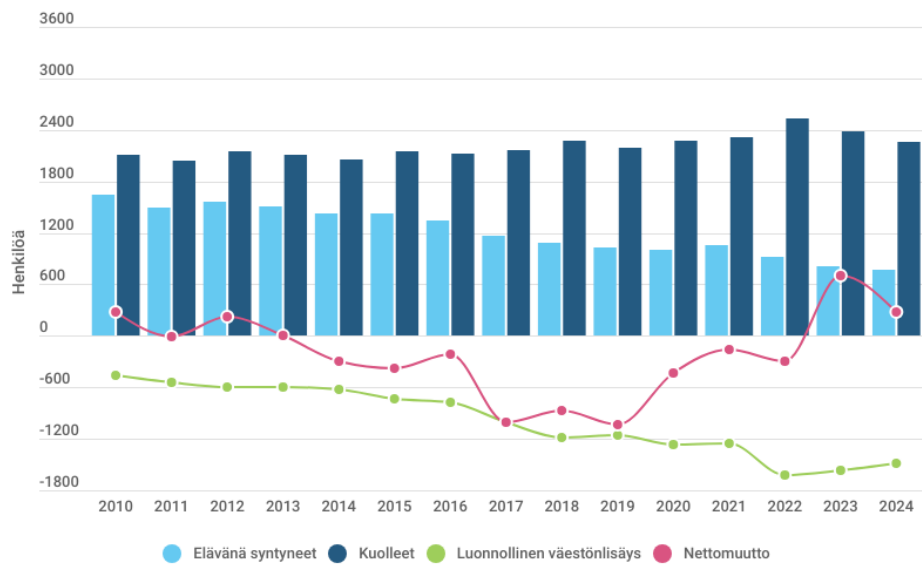
Maakunta tarvitsee työperäistä maahanmuuttoa kasvun mahdollistamiseksi, koska omavaraisennusteen mukaan työikäinen väestö vähenee tasaista tahtia aina 2040-luvulle saakka. Työikäinen väestö vähenee vuoteen 2050 mennessä nykyisellä väestönkehityksen rakenteella jopa 20 000 henkilöllä. Maakunnan nykyisestä työllisestä työvoimasta puolet on 20 vuoden sisällä eläkeiässä. Osuus on merkittävästi maan keskitasoa korkeampi. Ilman vahvistuvaa demografista kehitystä maakunnan työllinen työvoima supistuu lähes varmasti. Pelkkä työllisyysasteen kasvu ei voi kompensoida maakunnan työikäisen väestön supistumista.

Väestömuutos ja ikärakenne ovat alueen elinvoimaisuuden mittareita. Sen vuoksi näihin tulisi kohdistaa voimakkaita toimenpiteitä, jotta asukkaat ja yritykset saadaan pysymään Kymenlaaksossa ja uusia houkuteltua alueelle.

Väestön ikärakenne 2019 - 2045

Luonnollinen väestönmuutos ja nettomuutto

Lähde: Tilastokeskus 05/2025

ILMASTONMUUTOS JA LUONNON MONIMUOTOISUUS

Hiilineutraali Kymenlaakso

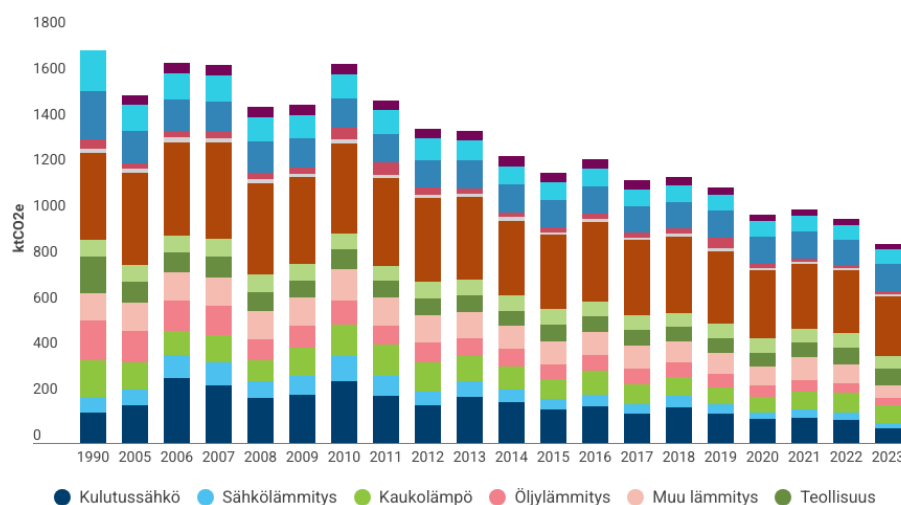
Taakanjakosektorin päästöt Kymenlaaksossa

Kymenlaakson tavoitteena on olla hiilineutraali maakunta vuoteen 2035 mennessä. Kymenlaakso on Hinku-maakunta, eli tavoitteena on vähentää kasvihuonekaasupäästöjä 80 %:a vuosina 2007-2030. Kasvihuonekaasupäästöt ovat laskeneet lähes kaikilla sektoreilla yhteensä 47 %:a vuosina 2007-2023 (lähde: [SYKE](#)). Päästöt asukasta kohden ovat laskeneet saman ajanjakson kuluessa 41 %:a. Suurimmat päästövähennykset on saavutettu teollisuudessa sekä energiantuotannossa. Vähiten päästövähennyksiä on saatu tieliikenteessä.

Tieliikenteen päästöt ovat vähentyneet biopolttoaineiden jakeluvelvoitteen ja hiljalleen uusiutuvan autokannan johdosta. Kun muiden päästösektorien päästöt vähenevät, korostuvat etenkin tieliikenteen ja maatalouden päästöt. Vaikka liikenteen päästöt ovat vähentyneet, on kasvanut ajosuorite pitänyt päästöt merkittävinä.

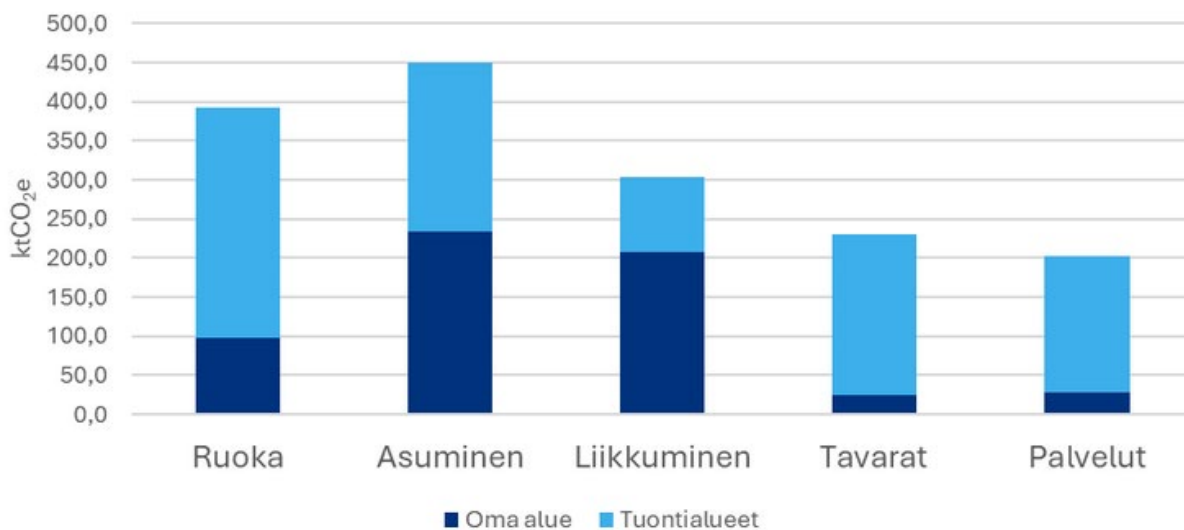
Liikenteessä ajoneuvosuoritteen vähentäminen on mahdollista mm. lisäämällä etenkin kaupungeissa kävelyä, pyöräilyä ja joukkoliikennettä. Tämän edistämisessä laadukas alueidenkäytön suunnittelu on tärkeää, jotta voidaan varmistaa asuinalueiden, palveluiden, työpaikkojen ja virkistysalueiden saavutettavuus kestäväillä liikkumistavoilla. Sähkökäyttöisten ajoneuvojen määrän ja biokaasun tuotannon lisääminen ovat muualla maakunnassa tarpeellisia päästövähennystoimia.

Kymenlaakson kasvihuonekaasupäästöjen kehitys 1990 ja 2005-2023

Kun tarkastellaan päästöjä, jotka johtuvat maakunnassa tapahtuvasta kulutuksesta, mutta päästöt syntyvät Kymenlaakson ulkopuolella, ei päästöjen lasku ole ollut yhtä suotuisalla uralla. Päästöjä syntyy kotitalouksien kulutuksesta sekä kuntien ja yritysten hankinnoista ja investoinneista. Niiden vähentämiseksi mm. kiertotaloustoimet, kestävät tuotantotavat ja kohtuullinen kulutus ovat tarpeellisia muutoksia globaalisti.

Kymenlaakson kotitalouksien kokonaispäästöt 2023

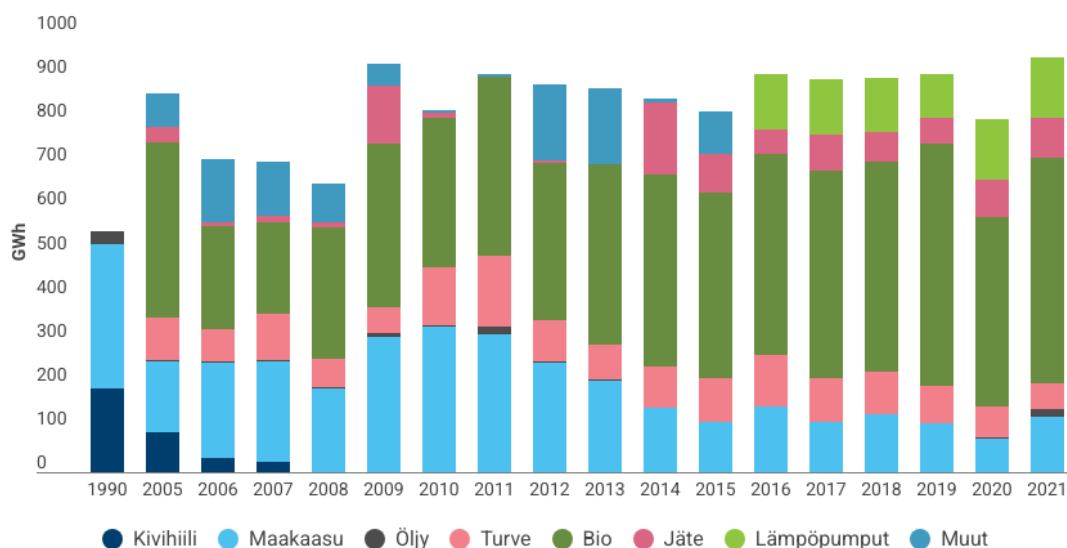

Uusiutuva energia

Kymenlaakson kaukolämmön tuotannossa käytetään paljon bioenergiaa (kuvassa yllä vaaleansinisellä). Se koostuu pääosin metsä- ja selluteollisuuden sivuvirroista, kuten mustalipeästä. Lisäksi lämpöpumppujen määrä on kasvanut. Tulevaisuudessa datakeskusten hukkalämpö korvaa mm. maakaasun käyttöä kaukolämmön tuotannossa.

Uusiutuvan energian tuotannossa on haasteita. Tuulivoimatuotannon lisäämisen edellytykset ovat heikot johtuen mm. Puolustusvoimien linjauksista. Teollisen kokoluokan aurinkovoimatuotantohankkeita on kuitenkin rakentumassa eri puolilla maakuntaa. Datakeskusten hukkalämmön hyödyntäminen kaukolämpöverkoissa on yhä yleisempää - vastaavaa kehitystä tulee edistää.

Kymenlaakson kaukolämmön tuotannon lämmönlähdejakauma 1990 ja 2005-2021

Maankäyttösektorin hiilitase

Hiilineutraaliuden saavuttaminen edellyttää päästöjen vähentämisen lisäksi myös hiilinielujen ja -varastojen vahvistamista. Merkittävimpiä hiilivarastoja ovat turvemaat, eli suot, turvepelto, turvemaiden metsät sekä turvetuotantoalueet. Nykyisenlaisista turvemaiden hoito- ja käyttötavoista johtuen hiiltä karkaa ilmakehään sen sijaan, että turvemaat sitoisivat hiiltä. Tästä syystä Kymenlaakson maankäyttösektori on hiilen lähde.

Maankäyttösektorin suuret päästöt johtuvat pitkälti turvemaiden päästöistä. Esimerkiksi metsien puusto on monena vuonna sitonut hiiltä enemmän kuin metsiä on hakattu, mutta ojitettujen metsäisten turvemaiden, turvepeltojen ja turvetuotannon päästöt kääntävät sektorin hiilenlähteeksi.

Maatalousmaista vain pieni osa on turvemaita, mutta maatalouden maaperäpäästöistä suurin osa tulee turvepelloilta. Lisäksi osa viljelykäytöstä poistuneista turvepelloista on päästölähteitä. Tästä syystä etenkin turvemaiden päästöjä vähentävät toimet ovat tärkeitä Kymenlaakson maankäyttösektorin hiilitaseen parantamiseksi.

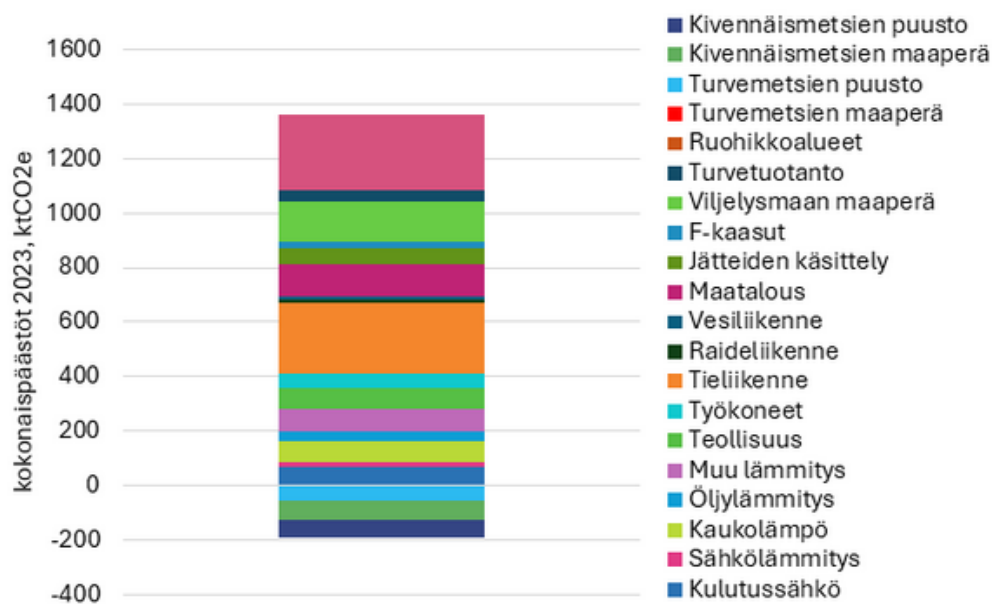
Pinta-ala (1000 ha)				Päästö (kt CO ₂ e)		
Maaluokka	Kivennäis- maat	Turvemaat	Yht.	Kivennäis- maat	Turvemaat	Yht.
Metsämaa	260	57	317	-137	219	82
Viljelysmaa	68	3	71	77	55	133
Ruohikkoalueet	5	2	7	0	22	22
Turvetuotanto		4	4	0	40	40
Muu kosteikko			7	0	0	0
Rakennettu maa			38	0	0	0
Muu maa			3	0	0	0
		Yht.		-59	336	277

Lähde: Suo, metsä ja hiili - selvitys Kymenlaakson hiilitaseesta

(<https://www.kymenlaakso.fi/ilmasto-ja-luonto/hiilineutraali-kymenlaakso/kymenlaakson-hiilitase>)

Kymenlaakson kasvihuonekaasupäästöjen ja maankäyttösektorin hiilitase, eli päästöjen ja nielujen erotus, on positiivinen. Tämä tarkoittaa, että päästöjä kertyy ilmakehään enemmän kuin kasvit ja maaperä sitovat hiiltä.

Kymenlaakson kokonaispäästöt 2023, ktCO₂e

Bio- ja kiertotalous

Kymenlaakson metsät ovat erittäin intensiivisesti hyödynnettyjä (96 % puustosta puuntuotannon maalla). Hakkuiden määrä vaihtelee vuosittain. Venäjän hyökkäyssota nosti hakkuumääriä, mutta viime vuosien heikko taloussuhdanne on puolestaan laskenut metsäteollisuuden puun tarvetta.

Metsät ja niiden käyttöön perustuvat elinkeinot ovat Kymenlaaksossa taloudellisen hyvinvoinnin perusta. Kymenlaaksoon on keskittynyt merkittävä määrä puuta jalostavaa teollisuutta, joten edellytykset hiilineutraalille kiertotaloudelle ovat hyvät.

Kymenlaakso on vahva metsäteollisuusmaakunta. Metsien kestävän käytön edistämiseksi on tärkeää hyödyntää puuraaka-aine mahdollisimman korkean arvonlisän tuottamiseen ja käyttää metsäteollisuuden sivuvirrat hyödyksi. Luonnonvarojen resurssiviisas ja korkea jalostusarvoa tuottava käyttö lisäävät kilpailukykyä ja luovat työpaikkoja. Korkean jalostusarvon tuotteiden edistämiseksi tarvitaan osaavaa työvoimaa ja TKI-panostuksia.

Kymenlaakso on myös maatalous- ja elintarviketeollisuuden maakunta. Elintarviketeollisuus on kasvussa Kymenlaaksossa, ja etenkin kasviproteiinien kehitykseen ja tuotantoon liittyvää osaamista on paljon. Luomutuotannon osuus on Kymenlaaksossa selvästi keskitasoa suurempi.

Bio- ja kiertotalous on yksi Kymenlaakson Älykkään erikoistumisen kärjistä. Kiertotalous perustuu suurelta osin puusta jalostettuihin tuotteisiin sekä perinteisen metsäteollisuuden tuotteiden lisäksi akkuteollisuuteen, pakkausteollisuuteen, puurakentamiseen ja biojalostamoihin.

Muita bio- ja kiertotalouteen liittyviä sektoreita ovat rakentaminen, lämmön- ja energiantuotanto, digitalisaatio, jätehuolto, luontomatkailu sekä liikenteen ja logistiikan kiertotalousratkaisut.

Kymenlaaksolla on erinomaiset edellytykset olla edelläkävijä resurssiviisaaseen bio- ja kiertotalouteen siirtymisessä. Kymenlaaksossa on vahvaa osaamista mm. rakentamisen ja energiajärjestelmien kehittämisestä. Digitaaliset palvelut ja järjestelmät ovat tärkeitä kiertotalouden liiketoimintamallien luomisessa, ja ne ovat edellytys sille, että eri alojen kiertotalousratkaisut saadaan laaja-alaisesti käyttöön.

Ilmastokestävä Kymenlaakso

Kymenlaakson ilmasto on jo lämmennyt; jakso 1991–2020 oli noin 0,6°C lämpimämpi kuin 1981–2010. Kymenlaakson ilmaston arvioidaan lämpenevän 1,8–2,9 astetta vuosisadan puoleenväliin mennessä, jos päästökehitys jatkuu nykyisenlaisena tai päästövähennyksissä onnistutaan (kuva s.14 vasen yläkulma). Ilmastotyön epäonnistuminen globaalisti johtaisi Kymenlaaksossa jopa viiden asteen lämpenemiseen 2080-luvulle mennessä. Kaikissa ilmastoskenaarioissa talvikuukauden lämpenevät voimakkaimmin (kuva s.14 vasen alakulma). (Ilmastopaneeli 2021)

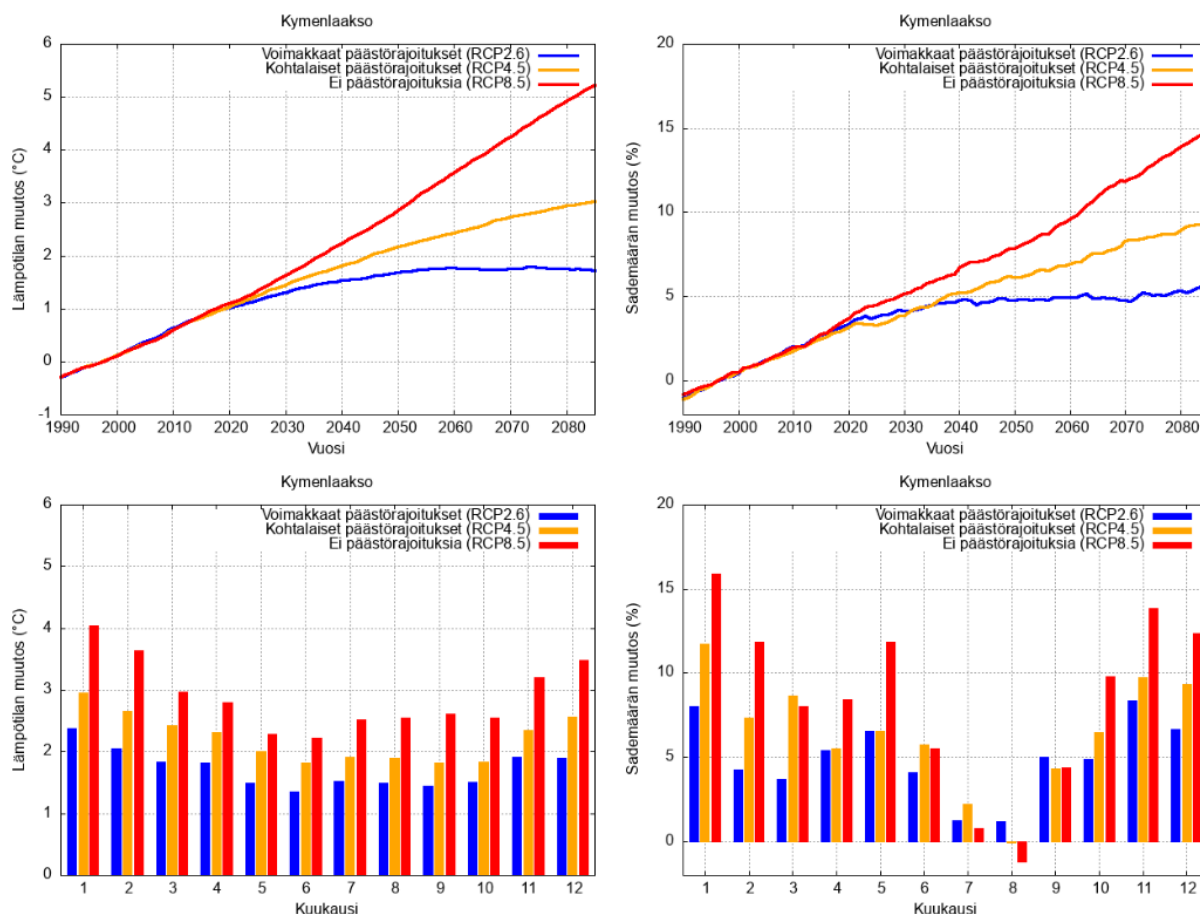
Vuotuisten sademäärien arvioidaan kasvavan 6–9 % 2080-mennessä, jos päästökehitys jatkuu nykyisenlaisena (kuva s.14, oikea yläkulma). Ilmastotyön epäonnistuminen globaalisti johtaisi Kymenlaaksossa jopa 15 % kasvuun sademäärissä 2080-luvulle mennessä. Sademäärien skenaarioissa on suurempaa vaihtelua kuin lämpötilaskenaarioissa, mutta myös sateiden lisääntyminen kohdistunee etenkin talvikuukausille. Yhdessä talven nousevien keskilämpötilojen kanssa tämä tarkoittaa, että tulevaisuudessa Kymenlaakson talvet ovat nykyistä märempiä ja pimeämpiä, kun pysyvän lumi- ja jääpeitteen aika hupenee merkittävästi.

Talvien lämpeneminen johtaa meren jäättömän ajan pitenemiseen, jolloin talviaikaiset myrskyt pääsevät nostamaan vedenpintaa yhä useammin. Alijäähtyneen sateen todennäköisyys kasvaa, mikä vaikeuttaa meri- ja maalogistiikkaa sekä ihmisten arkiliikkumista. Teiden liukkaudentorjunta vaikeutuu talvisin, kun lämpötilat sahaavat nykyistä enemmän nollan molemmin puolin. Liukkaammat tiet lisäävät onnettomuuksien ja kaatumisten määriä. Routiminen lisää teiden kelirikkoja.

Leudot talvet haastavat maa- ja metsätaloutta, joiden ravinnepäästöt vesistöihin kasvavat tulevaisuudessa. Erilaiset maa- ja metsätalouden tuholaiset lisääntyvät, metsien myrskytuhot yleistyvät, ja maanviljelyä haittaavat ympäri vuoden tulvivat pellot. Kuivuus- ja hellekaudet pitenevät, mikä haittaa kaikkien kasvien kasvua.

Kesäisin helle- ja kuivuuskaudet yleistyvät, mikä lisää maastopaloriskejä ja etenkin haavoittuvien väestönryhmien kuumuudesta johtuvia terveyshaittoja. Kesien sademäärien ennustetaan pysyvän jotakuinkin samoina, mutta sateet tulevat aiempaa useammin rankkasateina. Jos rankkasateet tulevat pitkän kuivuuskauden jälkeen, ei maaperä pysty suodattamaan sadevettä, jolloin kesäisten hulevesitulvien riski kasvaa.

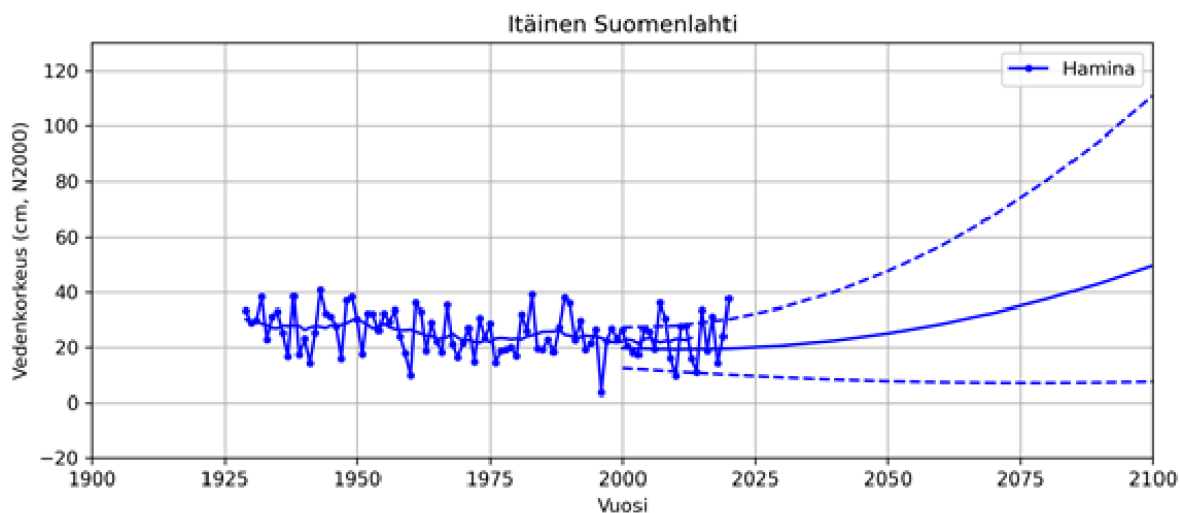
Ilmaston lämpenemisen vaikutukset ovat eteläisemmissä maissa vielä Suomea paljon merkittävämmät. Muualla maailmassa tapahtuvat muutokset vaikuttavat etenkin yritysten toimitusketjuihin ja vientimarkkinoihin.

Vuotuisen keskimääräisen lämpötilan ja sademäärän arvioidut muutokset erilaisten kasvihuonekaasupäästöjen kehityskulkujen mukaan vuoteen 2100 asti (yläriivi) sekä lämpötilan ja sademäärän muutokset kuukausittain v. 2050 mennessä ilmastossa (alarivi). Muutokset verrattuna jakson 1981-2010 ilmastoon. Lähde: Suomen ilmastopaneeli 2021: Ilmastomuutokseen sopeutumisen ohjauskeinot, kustannukset ja alueelliset ulottuvuudet, Raportti 2/2021, s.92)

Merenpinnan arvioidaan nousevan Itäisellä Suomenlahdella ilmastonmuutoksen myötä (kuva s.15). Nykyisen päästökehityksen (yhtenäisessä viiva kuvassa s.15) arvioidaan johtavan 30 cm merenpinnan nousuun vuosisadan loppuun mennessä. Korkeimmassa päästöskenaariossa nousu on jopa 90 cm.

Maakunnan rannikkoseudut ja saaristo ovat erityisen haavoittuvia merenpinnan nousun kasvattamalle meritulvariskille. Arvioiden mukaan Kymenlaakson rannoista noin 1500 ha on jäämässä veden alle vuoteen 2100 mennessä, ja myös saariston maapinta-alasta hupenee satoja hehtaareita.

Itäisen Suomenlahden mitattu merenpinnan nousu sekä kolmen ilmastoskenaarion mukainen pysyvä merenpinnan nousu. Lähde: Suomen ilmastopaneeli 2021: Ilmastomuutokseen sopeutumisen ohjauskeinot, kustannukset ja alueelliset ulottuvuudet, Raportti 2/2021, s. 126)

Lisäksi Kymenlaaksossa kasvaa myös vesistö- ja hulevesitulvariskit. Vesistötulvat tarkoittavat järvien ja jokien tulvimista. Huletulvia esiintyy rakennetussa ympäristössä rankkasateiden ja lumensulamisvesien johdosta. Lisäksi myös Kymijoen hydydetulvien todennäköisyys saattaa kasvaa. Vaikka ankarat pakkasjaksot ovat tulevaisuudessa yhä harvinaisempia, esiintyy niitä silti harvakseltaan. Ankaran pakkasjakson osuessa aikaan, jolloin Kymijokeen ei ole muodostunut jääpeitettä, voi hydejäätä alkaa kertymään joen pohjaan. Kymenlaakso on Suomen ainoa maakunta, jossa kaikkien tulvatyyppien ennustetaan kasvavat.

Metsien ilmastokestävyyden vahvistaminen edistää myös metsien luonnon monimuotoisuutta, ja on ensiarvoisen tärkeää metsänomistajan näkökulmasta, jotta metsistä saadaan tuottoa myös tulevaisuudessa, jolloin ilmasto-olot poikkeavat merkittävästä nykyisestä. Suometsien ilmastokestävä hoito on tärkeää myös vesiensuojelun kannalta. Ojitettujen turvemaiden ennallistaminen tai ojien umpeen kasvamisen salliminen ehkäisevät turvemaiden hiilivuotoa ja vesistö päästöjä. Jatkuvan kasvatuksen lisääminen siihen sopivilla kohteilla edistää metsäluonnon monimuotoisuutta ja vahvistaa metsien hiilinieluja. Hakkuiden kiertoaikojen pidentäminen mahdollistaa korkean jalostusarvon tuotteiksi soveltuvien tukkien tuottamisen, joista myös metsänomistaja saa paremman tulon kuin energia- tai kuitupuusta. Lehti- ja lahoppuun lisääminen kaikissa metsissä edistää metsäluonnon monimuotoisuutta ja talousmetsien resilienssiä. Ilmastokestävät metsät ovat resilientimpiä tuhohyönteisiä, lisääntyviä myrskytuhoja ja kuivuuskausia vastaan.

Luonnon monimuotoisuus

Luonnon monimuotoisuus köyhtyy Suomessa ja Kymenlaaksossa. Kymenlaaksossa esiintyy yli 250 luontotyyppiä, joista lähes 140 (55 %) on arvioitu uhanalaisiksi Etelä-Suomessa. Kymenlaakson luontotyyppisiin merkittävimmin vaikuttaneita uhanalaistumisen syitä ja myös tulevaisuuden uhkatekijöitä ovat metsien uudistamis- ja hoitotoimet sekä ojitus. Metsien käyttö on ollut maakunnassa intensiivisempää kuin Etelä-Suomessa keskimäärin.

Tästä kertoo mm. se, että Kymenlaaksossa on havaittu vain 30–60 % naapurimaakuntien Uudenmaan, Päijät-Hämeen ja Etelä-Savon vanhojen metsien uhanalaisten ja silmälläpidettävien lajien lajimääristä.

Soilla kunnostusojitukset ja vanhojen ojitusten kuivattava vaikutus ovat edelleen merkittäviä uhkatekijöitä, vaikka uudisojitusten määrä on huomattavasti vähentynyt. Edellisten ohella merkittäviä uhkia uhanalaisilla luontotyypeillä ovat rakentaminen, vesien rehevöityminen sekä avoimien alueiden umpeenkasvu, jonka vaikutukset näkyvät perinnebiotooppien ohella rannoilla ja harjumetsissä.

Vesiekosysteemejä ovat muuttaneet etenkin rehevöityminen, samentuminen ja patojen rakentaminen. Muissa elinympäristöissä kuin metsissä elävistä uhanalaisista lajeista moni on löytänyt elinalueen ihmisvaikutteisesta elinympäristöstä. Perinnebiotooppien lajeja elää Kymenlaaksossa suhteellisen runsaasti, vaikka meilläkin perinnebiotoopit ovat vähentyneet merkittävästi. Niiden lajit ovat siirtyneet ns. uuselinympäristöihin, kuten teiden ja ratojen varsille, joutomaille ja rakennettuun ympäristöön. Eniten uhanalaisten lajien havaintoja onkin tehty Kymenlaakson kaupunkien keskustojen liepeiltä.

Kymenlaaksossa on kolme kansallispuistoa (Repovesi, Valkmusa ja Itäinen Suomenlahti) sekä Kotkan kansallinen kaupunkipuisto. Kymenlaaksossa on kuitenkin vähän suojelualueita muihin maakuntiin verrattuna (3,4 % suojeltu metsä- ja kitumaasta, Etelä-Suomen ka. n. 5 %). Vanhojen metsien osuus on muuta maata vähäisempi, kun Kaakkois-Suomen metsistä lähes puolet on puustoltaan alle 40-vuotiaita. Kymenlaakson vanhat metsät ovat pirstoutuneita, ja niiden kytkeytyvyys on heikko.

Myös suoluonnon ja vaelluskalakantojen turvaamiseksi tarvitaan lisätoimia. Vesien rehevöitymisen ehkäiseminen on tärkeää paitsi sisävesien, myös Suomenlahden vedenlaadun parantamiseksi.

Pirstaloituneita luonnon ydinalueita yhdistävien sini-viheryhteyksien merkitys korostuu maakunnassa jatkossa yhä enemmän. Ne ovat tärkeä välinä varmistaa, että eliöt pystyvät siirtymään elinympäristöjen välillä. Tämä on edellytys sille, että eliöt pystyvät siirtymään elinympäristöstä toiseen, mikä on luonnon sopeutumiskeino ilmastonmuutoksen ja elinympäristöjen pirstoutumisen jatkuessa. Ilmastonmuutoksen sopeutumisen näkökulmasta etelä-pohjois-suuntaiset ekologiset yhteydet ovat tärkeitä. Monimuotoisuuden vahvistamisen näkökulmasta myös itä-länsi-suuntaiset yhteydet on tunnistettu tärkeiksi etenkin Kaakkois-Suomessa, sillä vanhojen metsien lajien todennäköisin levittäytymisreitti takaisin eteläisen Suomen metsiin on kaakkoisen Suomen maakuntien läpi Venäjältä.

KESTÄVÄ YHDYSKUNTAKEHITYS JA TOIMIVAT YHTEYDET

Kymenlaaksolla on sekä maantieteellisen sijainnin että elinkeinorakenteen takia erikoisasema kansainvälisenä vuorovaikutusalueena ja globaalisti merkittävänä logistiikkamaakuntana. Uusia avauksia on haettu mm. vihreään siirtymään, kiertotalouteen ja elintarvikeklusteriin liittyen.

Aluerakenne tukeutuu Kotkan ja Kouvolan maakuntakeskuksiin. Taajama-alueilla korostuu teollisen kehityksen kautta nähtävissä oleva rakenne. Kotkan ja Kouvolan välinen etelä-pohjoissuuntainen akseli on aluerakenteen osalta keskeinen, ja sen toiminnallinen kehittäminen on tärkeää. Etelä-Kymenlaaksossa Kotkan-Haminan seutu muodostaa yhdyskuntarakenteellisen kokonaisuuden ja Pohjois-Kymenlaakson seudun muodostaa Kouvolan kaupunki yksin. Kymenlaakson pinta-alasta lähes 30 % on merialuetta. Koko maakunnan taajamien saavutettavuus on hyvä. Yli 90 % maakunnan väestöstä asuu alle 15 minuutin matkan päässä lähimmän taajama-alueen keskuksesta.

Kymenlaakson aluerakenne edellyttää tehokasta nykyisen rakenteen hyödyntämistä. Väestön vähenemisen haasteeseen vastataan älykkään sopeutumisen keinoin siten, että vahvistetaan olemassa olevia keskuksia. Tavoitteena on innovoida uusia asumisen muotoja, ja monipaikkaisuus sekä paikkariippumattoman työn yleistyminen voivat tuoda uusia kasvumahdollisuuksia. Asumisessa korostuu kaupunkien urbaani elämäntyyli yhdistettynä arjen vaivattomuuteen. Tavoitteena on, että Kymenlaakso kytkeytyy entistä tiiviimmin pääkaupunkiseudun työssäkäyntialueeseen, mikä edellyttää toimivia liikenne- ja tietoliikenneyhteyksiä. Pendelöinti on Kymenlaaksossa vilkasta ja se kohdistuu erityisesti Uudellemaalle ja Päijät-Hämeeseen, mutta myös Etelä-Karjalaan.

Kymenlaakson asema valtakunnan kokonaisturvallisuudessa, huoltovarmuuslogistiikan välittäjänä sekä ulkomaankaupan ja teollisuuden keskeisenä toimijana on viime aikoina korostunut. Kouvola on yksi Suomen tärkeimpiä raideliikenteen risteyskohtia. Erityisesti Kotka-Kouvola -yhteysvälin ja HaminaKotkan sataman merkitys kansalliselle huoltovarmuudelle ja vientilogistiikalle on merkittävästi lisääntynyt vallitsevassa geopolitisessa tilanteessa mm. Saimaan kanavan liikenteen loppumisen vuoksi. Valtatien 15 merkitys huoltovarmuuslogistiikalle, teollisuuden kuljetuksille sekä sotilaalliselle liikkuvuudelle on noussut merkittävästi ja tieosuuden parantaminen on koko maan näkökulmasta ensisijaisen tärkeää. Valtatiellä 15 on ratkaiseva merkitys myös maakunnan sisäisessä sote- ja työmatkaliikenteessä.

HaminaKotkan ja Kouvolan logistiikkakeskuksiin on viime vuosina tehty merkittäviä investointeja (mm. HaminaKotka sataman infrastruktuuri- ja varastointihankkeet sekä rautatie- ja maantieterminaali RRT Kouvolaan) ja uusia liikennettä lisääviä investointeja on lähtenyt toteutumaan (mm. Kotkan akkumateriaalitehdas). Kotkan ja Kouvolan välisen rautatien parantaminen on valmistunut. Yhteysvälille jää vielä yksiraiteinen osuus, joka tulee

mahdollisimman pian parantaa kaksiraiteiseksi. Sähköinen lentoliikenne on keskeisessä roolissa Pyhtään lentokentällä, joka on kehittymässä sähköisen ja digitaalisen ilmaliikenteen keskuksiksi.

Kymenlaaksossa rekisteröidään Suomen suurimmat tavarakuljetusvirrat. Eniten tavaraa on liikkunut raideosuudella HaminaKotkan satama – Kouvola välillä sekä Karjalanradalla Kouvolan ja Lappeenrannan välisellä osuudella. Venäjän rajan ylittävä liikenne on vähentynyt pakotteiden seurauksena. HaminaKotkan sataman kautta kulki vuonna 2024 13,1 miljoonaa tonnia tavaraa ja satamassa kävi 2 181 laivaa. Raakapuun tuonnin merkitys on Suomen metsäteollisuudelle nykyisessä geopoliittisessa tilanteessa elintärkeää, jonka osalta HaminaKotka satamalla on merkittävä rooli jatkossakin. Väylämaksut palautuivat täysimääräisiksi vuoden 2025 alussa, mikä luo epävarmuutta kuljetusten kehittymiselle erityisesti kauttakulkuliikenteen osalta. Muutos nostaa merkittävästi vientiteollisuuden muita maita korkeampia logistiikkakustannuksia heikentäen samalla Suomen elinkeinoelämän kilpailukykyä.

Kymenlaakson liikkumismuotojen jakaumaa on tutkittu vuonna 2019 (Kymenlaakson kevennetty liikkumistutkimus 2019). Kymenlaaksossa kaikista matkoista tehdään 61 % henkilöautoilla, joka on yhtä paljon kuin koko Suomessa keskimäärin. Kävelen ja pyöräillen tehtyjen matkojen osuus on 32 %, joka on hieman koko maan keskiarvoa suurempi (koko maa 30 %). Bussilla ja junalla tehtävien matkojen osuus on 4 % (koko maa 7 %). Tutkimuksen jälkeen lähijunaliikenteen käyttö on vilkastunut ja vakiintunut. Lähijunaliikenteen jatkuvuuden varmistaminen nykyisen hankintakauden jälkeen on tärkeää maakuntakeskusten välisen saavutettavuuden kannalta.

Vaalimaa on ollut yksi Suomen ja Venäjän välisen rajan vilkkaimpia rajanylityspaikkoja, jossa esimerkiksi vuonna 2019 on ollut noin 1,2 milj. rajanylitystä molempiin suuntiin. Pandemian alettua 2020 rajaliikenteen määrät tippuivat merkittävästi. Raja on ollut suljettuna joulukuusta 2023 lähtien Venäjän hybridioperaatioiden seurauksena. Rajaliikenteen määrien ei oleteta lähivuosina palaavan pandemiaa ja sotaa edeltäneelle tasolle.

Kymenlaakson toimintaympäristössä rajavalvonnan merkitys on vastaavasti korostunut koko maan kokonaisturvallisuuden näkökulmasta merkittävästi. Itärajalle rakennetaan myös n. 200 km raja-aitaa, jonka rakentaminen valmistunee vuoden 2026 aikana.

Tietoliikenneyhteydet

Kymenlaakson kiinteitä nopeita laajakaistayhteyksiä on kehitetty viime vuosina ja niiden saatavuus on kasvanut. Vuoden 2024 lopussa kiinteä ja nopea (300 Mbit/s) laajakaista oli saatavissa 66 %:ssa talouksista, joka on koko maan keskiarvoa jäljessä (koko maa 75 %:a). Kunnista Kotkassa kiinteiden yhteyksien kattavuus on kehittynyt nopeimmin, jossa nopea kiinteä yhteys on saatavissa 83 %:ssa talouksista. Kouvolaassa vastaava luku on 62 %. Langattomat laajakaistayhteydet ovat suurimmalle osalle kotitalouksia saatavissa, mutta merkittäviä puutteita on Miehikkälässä ja Virolahdella, jossa ei ole saatavissa 5G-yhteyksiä. Rajan läheisyys aiheuttaa merkittävää haittaa yhteyksille. Nopeat yhteydet ovat edellytys

monipaikkaisuudelle ja monille yritystoiminnoille. Toimivat yhteydet ovat tärkeitä monien yksityisien ja julkisien palveluiden siirtyessä verkkoon varsinkin suurimpien asutuskeskittymien ulkopuolella.

UUDISTUVA ELINKEINOELÄMÄ JA TKI-TOIMINNAN VAUHDITTAMINEN

Uudistuva elinkeinoelämä

Kymenlaakso elää murrosvaihetta, jossa perinteinen teollisuus kohtaa uuden ajan innovaatiot ja kansainväliset haasteet. Alueen elinkeinoelämä on pitkään nojannut metsäteollisuuteen ja logistiikkaan, mutta nykytilanteessa painopiste on siirtymässä kohti monipuolisempaa ja teknologisesti kehittyneempää rakennetta. Metsäteollisuuden osuus alueen arvonlisäyksestä on edelleen merkittävä, mutta sen rooli on muuttumassa. Logistiikka säilyy vahvana, ja Kymenlaakso toimii edelleen keskeisenä kansainvälisen kaupan solmukohtana.

Kymenlaakson elinvoimaa vahvistavat ja elinkeinorakennetta monipuolistavat tällä hetkellä useat merkittävät teolliset investoinnit, jotka heijastavat alueen kykyä uudistua ja vastata muuttuvan maailman tarpeisiin. Uudet investoinnit kohdistuvat erityisesti vihreään siirtymään, digitaaliseen infrastruktuuriin ja teknologiateollisuuteen. Esimerkiksi datakeskushankkeet, akkuteollisuuden investoinnit, energiatehokkaat tuotantolaitokset ja kiertotalouden ratkaisut ovat tuomassa alueelle uutta osaamista, työpaikkoja ja kansainvälistä kiinnostusta. Myös perinteisen teollisuuden modernisointi – kuten automaation, robotiikan ja vähäpäästöisten prosessien käyttöönotto – on käynnissä useilla toimialoilla. Nämä investoinnit eivät ainoastaan vahvista alueen taloutta, vaan ne myös tukevat kestävästä kehityksestä ja houkuttelevat uusia toimijoita mukaan rakentamaan tulevaisuuden Kymenlaaksoa.

Kasvukykyisten ja –haluisten pk-yritysten määrä on Kymenlaaksossa kuitenkin maan keskiarvoa pienempi. Uutta kasvua haetaan sekä perinteisten alojen tukemisesta ja uudistamisesta, mutta myös uudemmilta toimialoilta.

Geopoliittinen tilanne, erityisesti Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa, on vaikuttanut Kymenlaakson teollisuuden kilpailukykyyn ja romahduttanut logistiikan volyymeja. Energian ja raaka-aineiden saatavuus, huoltovarmuus ja omavaraisuus ovat nousseet keskeisiksi teemoiksi. Aluetalouden kehittäminen edellyttää kustannustehokasta raaka-aineiden saatavuutta ja jalostusasteen nostamista. Ukrainan jälleenrakennus tarjoaa kymenlaaksolaisille yrityksille uusia liiketoimintamahdollisuuksia, erityisesti infrastruktuuriin, logistiikan ja turvallisuusteknologian aloilla.

Kaksoiskäyttötekniikat ja monikäyttöt tuotteet – eli innovaatiot, jotka soveltuvat sekä siviili- että puolustuskäyttöön – ovat erityisen kiinnostavia Kymenlaakson näkökulmasta. Alueen

logistiikkaosaaminen, kyberturvallisuusvalmiudet ja teknologinen infrastruktuuri tarjoavat hyvän pohjan näiden ratkaisujen kehittämiseksi.

Verkostoituminen ja kansainvälinen yhteistyö ovat avainasemassa. Euroopan puolustusrahasto (EDF), NATO:n hankinnat ja DIANA-ohjelma tarjoavat rahoitusta ja ekosysteemejä, joissa Kymenlaakson yritykset voivat löytää uusia markkinoita, kehittää ja kaupallistaa innovaatioita. Alueen on tärkeää asemoitua osaksi näitä verkostoja, jotta se voi hyödyntää täysimääräisesti puolustusteknologian ja kokonaisturvallisuuden kasvupotentiaalin.

Kymenlaakso vuonna 2025 on maakunta, jossa perinteinen ja uusi kohtaavat. Elinkeinoelämän uudistuminen, TKI-toiminnan vahvistuminen ja turvallisuusteknologian nousu luovat yhdessä perustan tulevaisuuden kilpailukyvyille ja elinvoimaisuudelle. Nyt on aika rakentaa vahvaa, ketterää ja kansainvälisesti verkottunutta Kymenlaaksoa.

TKI-toiminta

TKI-toiminnalla on tärkeä merkitys elinkeinorakenteen uudistamisessa sekä yritysten tuotteiden, palvelujen ja liiketoiminnan kehittämisessä ja tuottavuuden parantamisessa. Tämän vuoksi TKI-investointien määrään ja vaikuttavuuteen on panostettava. Maakuntien välisessä TKI-menojen määrällisessä tarkastelussa Kymenlaakson TKI-menot olivat vuonna 2023 Suomen kolmanneksi matalimmat.

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun (Xamk) tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta (TKI) Kymenlaaksossa on merkittävä osa alueen kehitystä ja elinvoimaa. Toiminta perustuu neljään vahvuusalaan, jotka ohjaavat tutkimusta ja hankkeita vastaamaan sekä paikallisiin että globaaleihin haasteisiin. Innovaatioekosysteemit, kehittämisalustat ja pilotoitinhankkeet tukevat uusien ratkaisujen syntymistä erityisesti älykkään ja vihreän logistiikan, uusiutuvien materiaalien, energiateknologian, datatalouden ja kyberturvallisuuden aloilla. Peliteknologiat ja digitaalinen osaaminen ovat nousseet myös merkittäviksi kehityskohteiksi. Xamkin toiminta perustuu neljään vahvuusalaan, jotka ohjaavat tutkimusta ja hankkeita vastaamaan sekä paikallisiin että globaaleihin haasteisiin.

Kotkassa ja Kouvolassa TKI-toiminta kytkeytyy tiiviisti alueen elinkeinoelämään ja strategiaan painopisteisiin. Kotkan kampuksella keskiössä ovat digitaalinen talous ja kyberturvallisuus. Xamkin Kotkan kampuksella koulutetaan osaajia hallittavaan, turvalliseen ja käyttäjäystävälliseen kyberturvallisuuteen. Smart Campus -kehitysympäristö Kotkan Kantasatamassa tarjoaa alustan uusille digitaalisille ratkaisuille, joissa yhdistyvät pelillisuus, käyttäjälähtöisyys ja turvallisuus. Tavoitteena on kehittää teknologioita, jotka tukevat sekä yritysten kilpailukykyä että yhteiskunnan resilienssiä. Xamk on koulutuksen edelläkävijä myös öljyntorjunnassa.

Kouvolassa painopiste on kiertotaloudessa, energiassa ja logistiikassa. Alueella toimii logistiikan osaamiskeskittymä, joka kehittää vähäpäästöisiä ja tehokkaita kuljetusratkaisuja

erityisesti rautatie- ja merenkulkulogiistiikan parissa. Hyötyvirta-ekosysteemi tukee kiertotalouden innovaatioita ja yhdistää tutkimuksen, yritystoiminnan ja kestäväen kehityksen tavoitteet. Kouvolan kampuksella koulutetaan osajia myös pelillisyyteen ja käyttäjälähtöiseen muotoiluun.

Xamkin TKI-toimintaa tukee laaja tutkimusyksiköiden verkosto, joka tarjoaa asiantuntijapalveluja, tuotekehitystä, mittauksia ja analyysjä. Yhteistyötä tehdään yritysten, järjestöjen, julkisyhteisöjen sekä kotimaisten ja kansainvälisten tutkimuslaitosten kanssa. Vuosittain käynnissä on noin 250 hanketta, jotka edistävät elinvoimaa, yrittäjyyttä ja kestävää kasvua.

TKI-toiminta ei ainoastaan tue alueellisia kehittämisstrategioita, vaan se on myös osa kansallisia ja kansainvälisiä vihreän siirtymän ja kestäväen kehityksen ohjelmia. Xamk toimii vastuullisesti ja vaikuttaa suoraan Kaakkois-Suomen menestykseen – tutkimus on käytännönläheistä, monialaista ja tulevaisuuteen suuntaavaa.

Yliopistotason toiminta alueella on yhteydessä LUT-yliopistoon ja Aalto-yliopistoon yhteistyöhön. LUT-yliopiston Kouvolan alueyksikkö vahvistaa maakunnan korkeakoulutustarjontaa ja TKI-profiilia. Se keskittyy tutkimuksessaan kolmeen alueeseen, joita ovat teknologia- ja liiketoimintainnovaatiot, vastuullinen logistiikka ja elintarviketekniikka. Meriturvallisuuden ja -liikenteen tutkimuskeskus Merikotka tutkijaverkostossa on mukana neljä yliopistoa. Se on erikoistunut meriliikenteen ja logistiikan poikkitieteelliseen tutkimukseen ja kehittämiseen ja edistää merenkulun kokonaisvaltaista kestävää kehitystä.

Kymenlaakso on toinen Manner-Suomen maakunta, joka on jäänyt valtion strategisen TKI-rahoituksen vahvistamista koskevan ekosysteemisopimuksen ulkopuolelle.

Osaava työvoima

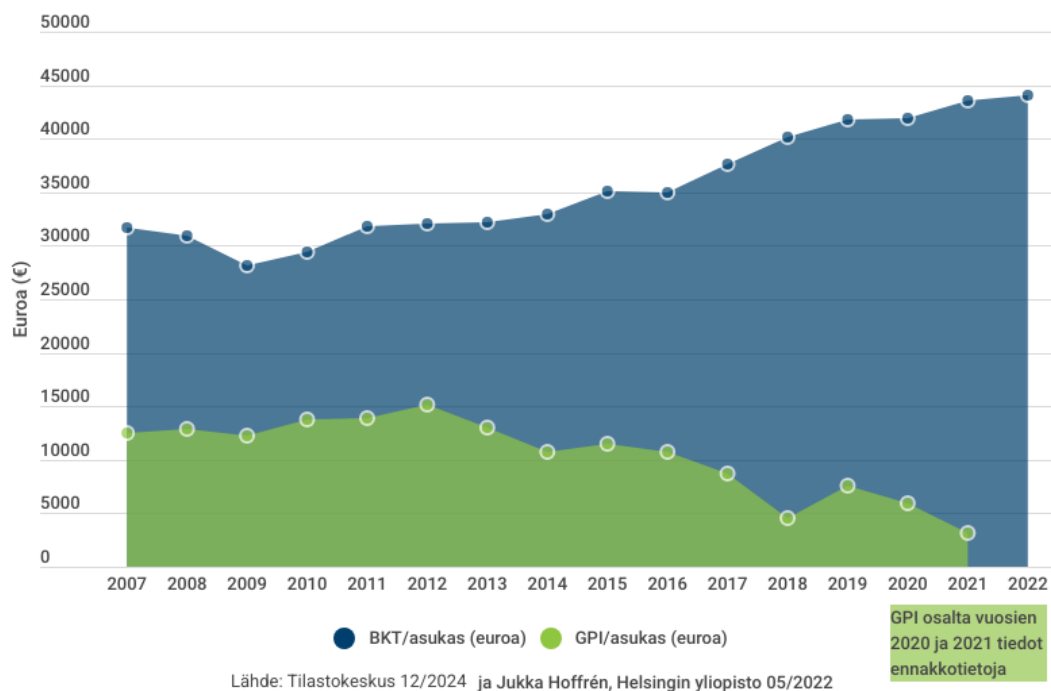
Kymenlaakson elinvoiman vahvistamisessa tärkeä merkitys on osaavan työvoiman saatavuuden varmistamisella ja toimivilla työmarkkinoilla. Elinvoiman ja osaavan työvoiman kannalta väestökehitys on haaste. Väestö on Kymenlaaksossa poikkeuksellisen ikääntynyttä, minkä vuoksi työvoimasta huomattavan suuri osuus tulee eläköitymään tulevina vuosina (kts. kohta Väestö). Tämän lisäksi maakunnan verrattain alhainen koulutustaso, vähäinen korkeakoulutustarjonta ja suuret muuttotappiot työikäisen väestön ryhmässä yhdistettynä korkeakoulutettujen pieniin työmarkkinoihin voivat tehdä osaavan työvoiman löytämisestä haastavaa. Osaavan työvoiman merkitys korostuu houkutellessa alueelle uusia yrityksiä tai uudistettaessa ja tuettaessa olemassa olevia yritysten kasvua. Työvoiman saatavuus etenkin erityistä osaamista vaativien työtehtävien osalta on haaste. Tarvitaan koulutustason nostoa ja osaamisen päivittämistä. Ikääntyvässä maakunnassa myös yritysten omistajanvaihdokset ovat haaste ja edellyttävät aktiivista kehittämistoimintaa onnistuakseen.

Maakuntaohjelmaa laadittaessa syksyllä 2025 työvoiman kysyntä Kymenlaaksossa oli melko varovaista. Vuodelle 2026 ennakoitiin piristyviä näkymiä. Kymenlaaksossa työvoimapulaa tai kohtaanto-ongelmia oli esimerkiksi yleis- ja erikoislääkäreiden, psykologien, tekniikan erikoisasiantuntijoiden, ICT-alan pitkän linjan ammattilaisten ja ammattitaitoisten kokkien osalta. Ylitarjontaa oli erityisesti myyjistä, talonrakentajista, rahdinkäsittelijöistä ja varastotyöntekijöistä sekä kuorma-autonkuljettajista.

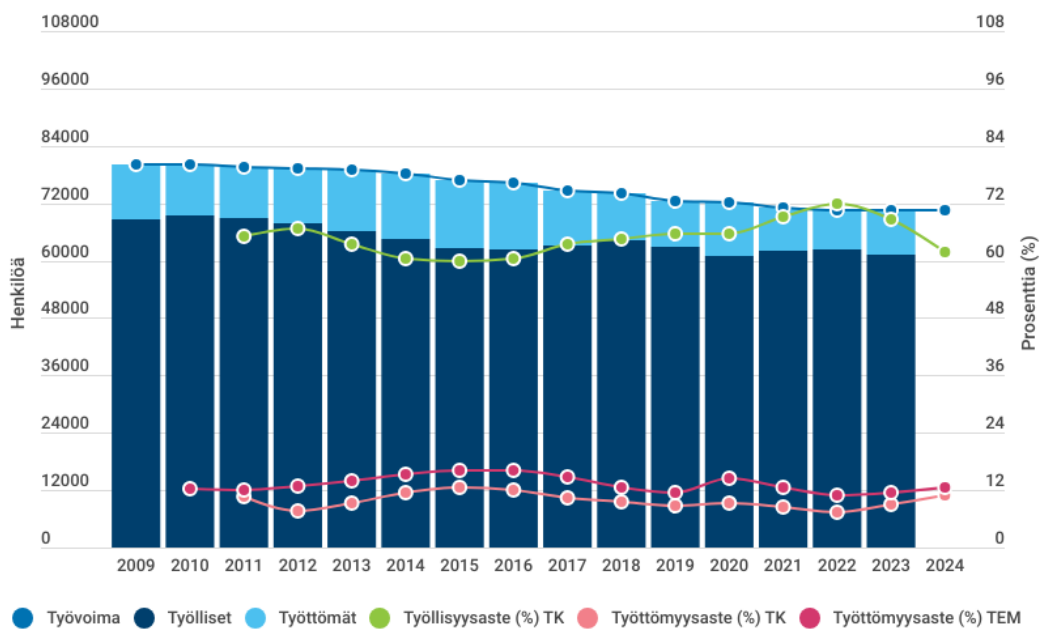
Työpaikkailmoitusten pohjalta tehdyn analyysin (KAS-ELY) mukaan Kymenlaakson työnantajien esille tuomat osaamistarpeet kumpuavat alueen tuotantolähtöisen liiketoiminnan digitalisoitumisesta ja palvelujen teknologisesti integroitumisesta.

- Teollisuudessa korostuvat konedatan hyödyntäminen, automaatiojärjestelmät ja ohjelmointialustojen tuntemus, erityisesti kunnossapidon ja tuotannon rajapinnoissa.
- Rakentamisessa osaamista vaaditaan sähköisistä työmaajärjestelmistä, talotekniikasta ja monialaisista asennustöistä.
- Logistiikassa korostuvat mobiiliperusteinen seuranta, sähköajoneuvojen käsittely ja asiakaslähtöinen toimitusketjuosaaminen.
- Kaupan alalla yhdistyvät myymälälogistiikka, kampanjaoptimointi ja CRM-järjestelmien käyttö, ja majoitus- ja ravitsemusalalla digitaaliset tilausjärjestelmät, palvelumuotoilu ja tehtäväkuvien joustavuus.
- Sosiaali- ja terveysala on siirtymässä perustason hoivatyöstä kohti monialaisia, teknologisesti ja eettisesti vaativia kokonaisuuksia, joissa korostuvat lääkehoidon, potilasturvallisuuden, tietosuojan ja neuropsykiatrisen osaamisen hallinta.
- Kymenlaaksossa toimialarajat ylittävä osaaminen perustuu kykyyn soveltaa teknologiaa ja dataa suoraan tuotannon, rakentamisen ja palvelujen arkeen – ei vain järjestelmien hallintaa, vaan niiden käytännön hyödyntämistä tehokkuuden, asiakaskokemuksen ja vastuullisuuden kehittämisessä
- Investoinnit – etenkin vihreän siirtymän osalta – tulevat vaatimaan uudenlaistakin osaamista.

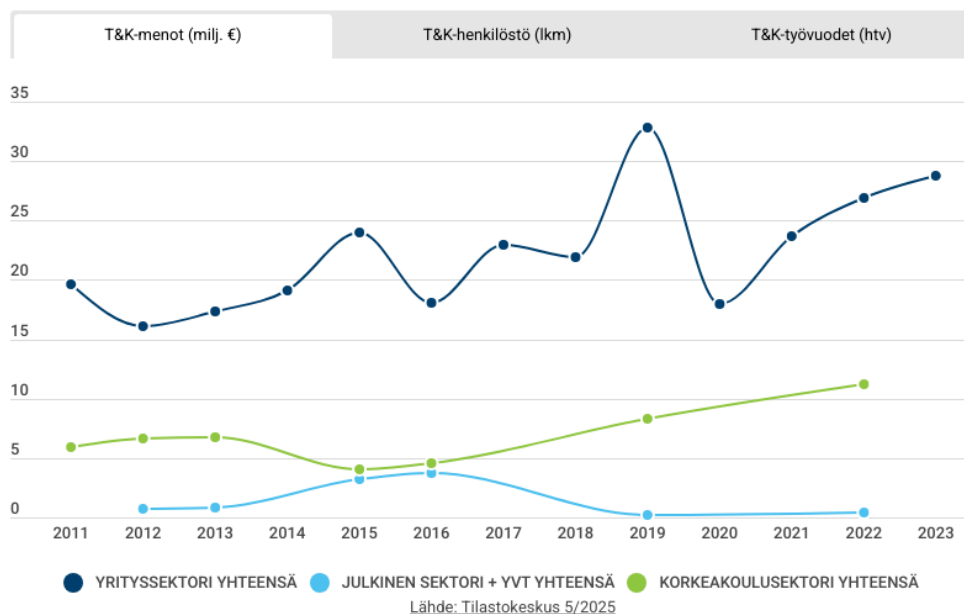
Bruttokansantuote ja GPI

Työlliset, työttömät ja työvoima

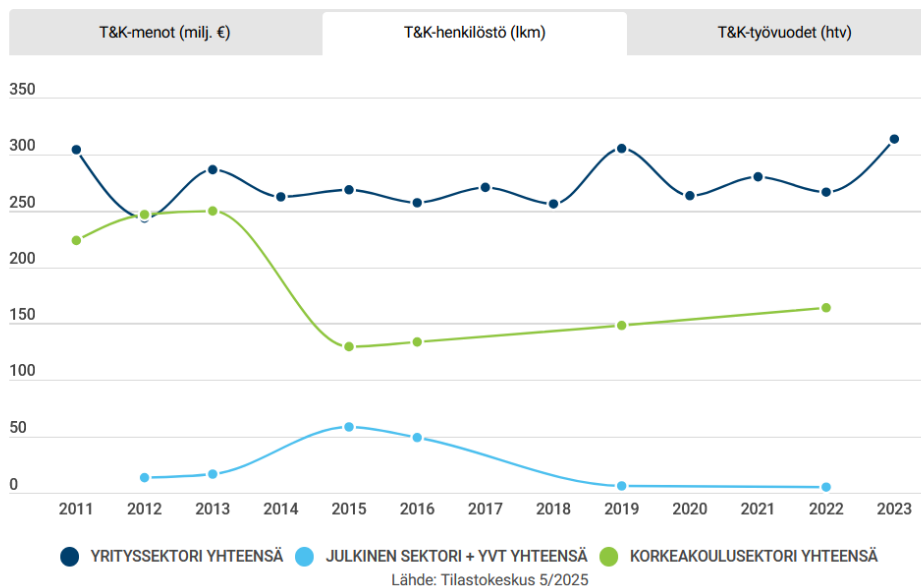

Tutkimus- ja kehittämistoiminta

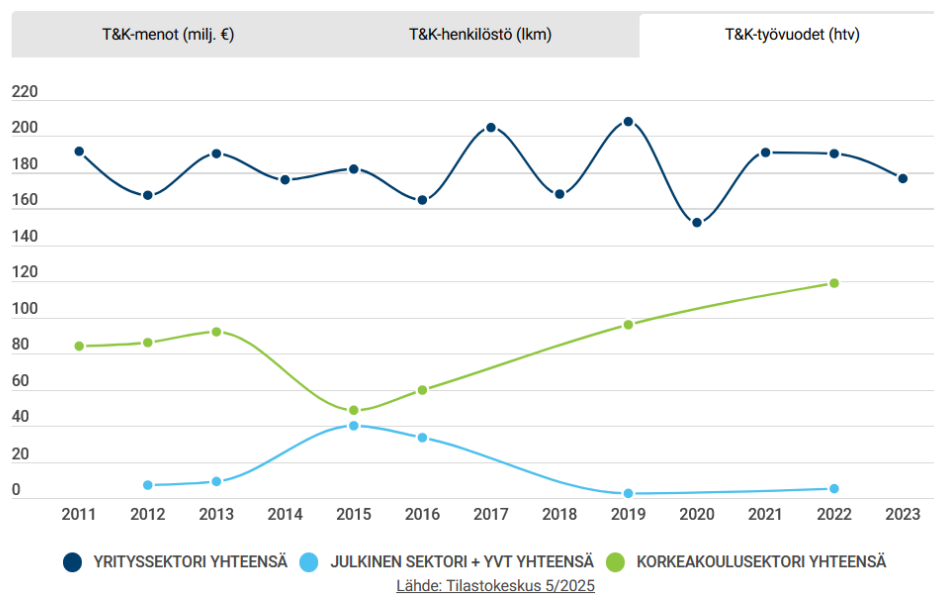
Kymenlaakson T&K panostukset ovat nousseet 2020 vuoden 18 milj. eurosta 28,8 milj. euroon/ vuosi (2023 viimeisin tilastoitu luku).

Tutkimus- ja kehittämistoiminta

Kymenlaakson T&K-toiminnan henkilöstö määrä on noussut jälleen yli 300 henk. ollen alhaisimmillaan v. 2012, jolloin henkilöstön määrä oli 243.

Tutkimus- ja kehittämistoiminta

Kymenlaakson T&K toiminnan työvuodet (htv) ovat nousseet 2020 vuoden alimmalta tasolta, 152,1 htv:sta, 2019 vuoden 176,5 htv:en.

KOULUTUS JA OSAAMINEN

Kymenlaakson koulutus- ja osaamisympäristö

Kymenlaaksossa toimi Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2024 yhteensä 78 oppilaitosta, joissa opiskeli 34 485 oppilasta.

Kymenlaakso, 2024	Oppilaitosten lkm.	Opiskelijoiden lkm.
Peruskoulut	55	13433
Lukiot	8	3212
Ammatilliset oppilaitokset	3	6347
Kansalaisopistot	3	9373
Peruskouluasteen erityiskoulut	2	122
Musiikkioppilaitokset	2	1407
Kansanopistot	2	108
Perus- ja lukioasteen koulut	1	135
Kesäyliopistot	1	348
Taiteen perusopetuksen oppilaitokset (muut kuin musiikkioppilaitokset)	1	0
Xamk, Kotkan toimipiste (lähde: XAMK)		3490
Xamk, Kouvolan toimipiste (lähde: XAMK)		2639
Yhteensä	78 (pl. Xamk)	40614

Taulukko 1. Tilastokeskus, koulutuksen järjestäjät ja oppilaitokset. Lähde: Tilastokeskus, Xamk, Kymenlaakson liitto.

Ammattikorkeakoulusta maakunnassa tarjoaa Kotkan, Kouvolan, Mikkelin, ja Savonlinnan yhteinen Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu (Xamk), joka tilastollisesti näkyy Etelä-Savon tiedoissa. Xamk on opiskelijoiden lukumäärässä mitattuna Suomen kolmanneksi suurin ammattikorkeakoulu ja sen Kotkan ja Kouvolan toimipisteissä opiskeli kyseisenä vuotena yhteensä 6129 opiskelijaa.

Xamkin Kotkan kampuksella opiskelee yli 3500 tekniikan, sosiaali- ja terveystieteiden sekä liiketalouden opiskelijaa. Xamkin Kouvolan kampuksella opiskelijoita on noin 2600. Nämä opiskelevat muotoilua, sosiaali- ja terveystieteitä, tekniikkaa, liiketaloutta, humanistista ja kasvatustieteitä. Kotkassa ja Kouvolaan on koulutusmahdollisuuksia niin suomeksi kuin

englanniksi. Lisäksi molempien kampuksien opintoja voi kuka tahansa opiskella Xamk Pulsen avoimen ammattikorkeakoulun opintojaksoilla. Kampuksilla on myös tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun (Xamk) tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta (TKI) Kymenlaaksossa on merkittävä osa alueen kehitystä ja elinvoimaa.

Kymenlaaksossa ei ole omaa yliopistoa, mutta yhteistyötä tehdään Kaakkois-, Etelä- ja Itä-Suomessa sijaitsevien yliopistojen kanssa. LUT:in Kouvolan yksikössä voi opiskella diplomi-insinöörin tutkinnon. Tarjolla on kaksi englanninkielistä maisteriohjelmää, Innovation and Logistics ja Food Processing Technology. Eri yliopistojen opintoja voi suorittaa avoimen yliopiston opintoina tutkintotavoitteisesti Kymenlaakson kesäyliopistossa.

Toisen asteen koulutus on merkittävässä roolissa maakunnan osaamisen, sivistyksen, vetovoiman ja TKI-toiminnan kehittämisessä. Toinen aste käsittää lukiossa ja ammatillisissa oppilaitoksissa annetun koulutuksen. Kymenlaaksossa korostetaan molempien koulutuksien tarjoajien merkitystä työelämä- ja korkeakoulupolkujen rakentamisessa.

Kymenlaaksossa toimii yhdeksän lukioita: Karhulan lukio, Valkealan lukio, Kuusankosken lukio, Haminan lukio, ruotsinkielinen Kotka Svenska Samskola, Elimäen lukio, Kouvolan Yhteislyseo, Virolahden lukio ja Kotkan lyseo. Lisäksi alueella toimii kolme ammattioppilaitosta: Etelä-Kymenlaakson ammattiopisto Ekami, Kouvolan ammattiopisto Eduko sekä Virolahdella sijaitseva yksityinen Harjun oppimiskeskus, joka kouluttaa opiskelijoita luonnonvara-alalle.

Koulutuksen lisäksi ammattiopistot tukevat aluekehitystä tavoitteellisella TKI-toiminnalla. Ekamin TKI-toiminta noudattaa maakunnan älykkään erikoistumisen strategian painopisteitä (digitalous, bio- ja kiertotalous ja logistiikka). Sen lisäksi läpileikkaavina teemoina ovat ennakkointi, pedagoginen kehittäminen, työelämäyhteistyö ja yrittäjäyys, syrjäytymisen ehkäiseminen, oppimisen tuki sekä vastuullisuus ja kansainvälisyys.

Edukon tavoitteet ovat kestävä kehitys, edelläkävijyys, uudistajuus, digitaalisuus sekä oppimisen ilo. Sen painopisteinä ovat kestävä elintarviketuotanto (erityisesti ruokaturvallisuus ja huoltovarmuus), kierto- ja biotalous, vihreä energia sekä innovatiiviset logistiset ketjut. Harjun oppimiskeskus keskittyy TKI-toiminnassaan luonnonvara-alan koulutuksen kehittämiseen, hevosalan tutkimukseen, kestävä kehityksen ratkaisuihin sekä hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimenpiteisiin.

Kouvolan seudulla sijaitsee myös Kouvolan Rautatie- ja Aikuiskoulutus Oy, KRAO, joka on alan ammattilaisten suurin kouluttaja Suomessa. Sen TKI-toiminnan kärkitavoitteita ovat virtuaalitodellisuusperustaisen (VR) oppimisympäristön ja lisätyn todellisuuden (AR) sovelluksen kehittäminen sekä yhteiskehittämisverkoston kanssa laadittava rautatieturvallisuutta edistävä toimintamalli.

Vapaa sivistystyö

Vapaan sivistystyön koulutusta Kymenlaaksossa tarjoavat Kymenlaakson kesäyliopisto, Kymenlaakson ja Valkealan opistot, sekä Kouvolan, Kotkan ja Haminan kansalaisopistot. Vapaa sivistystyö edistää maakunnan elinvoimaa tarjoamalla kaikille mahdollisuuden elinikäiseen oppimiseen. Se vahvistaa väestön osaamista, hyvinvointia ja valmiuksia edetä opinnoissa sekä kohdata yhteiskunnan muutoksia.

Kymenlaakson kesäyliopisto keskittyy ennakoimaan muuttuvia osaamistarpeita ja parantamaan koulutuksen saavutettavuutta. Kesäyliopisto tarjoaa erilaisia väyliä niin avoimen yliopiston kuin ammatillisen täydennyskoulutuksen kautta jatko-opintoihin ja työelämään.

Kymenlaakson opiston toiminta painottuu omaehtoiseen maahanmuuttajien kotoutumiskoulutukseen, visuaalisiin taideaineisiin sekä kansalaisopistotoimintaan.

Valkealan opisto keskittyy maahanmuuttajien perusopetukseen ja omaehtoisen kotoutumiskoulutuksen kielikoulutuksiin sekä nuorten kansanopistovuosi-koulutukseen.

Kouvolan, Kotkan ja Haminan kansalaisopistot tarjoavat laajasti harrastus-, kieli-, taide-, kädentaito- ja hyvinvointikoulutuksia.

Koulutus ja osaaminen aluekehittämisen keskiössä

Kattava ja laadukas koulutustarjonta sekä siihen liittyvä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta (TKI) on oleellinen elinvoimatekijä. Xamk:lla on vetovoimaa niin Kymenlaaksossa kuin maakunnan ulkopuolella. Tavoitteena on jatkossakin vahvistaa kymenlaaksolaisen koulutuksen edellytyksiä toimia houkuttelevana sekä kilpailukykyisenä vaihtoehtona tulevaisuuden osaajille. Tutkintoon johtavien koulutusten lisäksi maakunnassa jatketaan työtä sujuvien koulutusväylien mahdollistamiseksi mm. erilaisin yhteistyösopimuksin, kehittämällä väyläopintoja ja uudistamalla koulutustarjontaa vastaamaan alueellisiin työelämätarpeisiin. Pienenevät ikäluokat kuitenkin haastavat koulutuksen järjestäjien tulevaisuudennäkymiä.

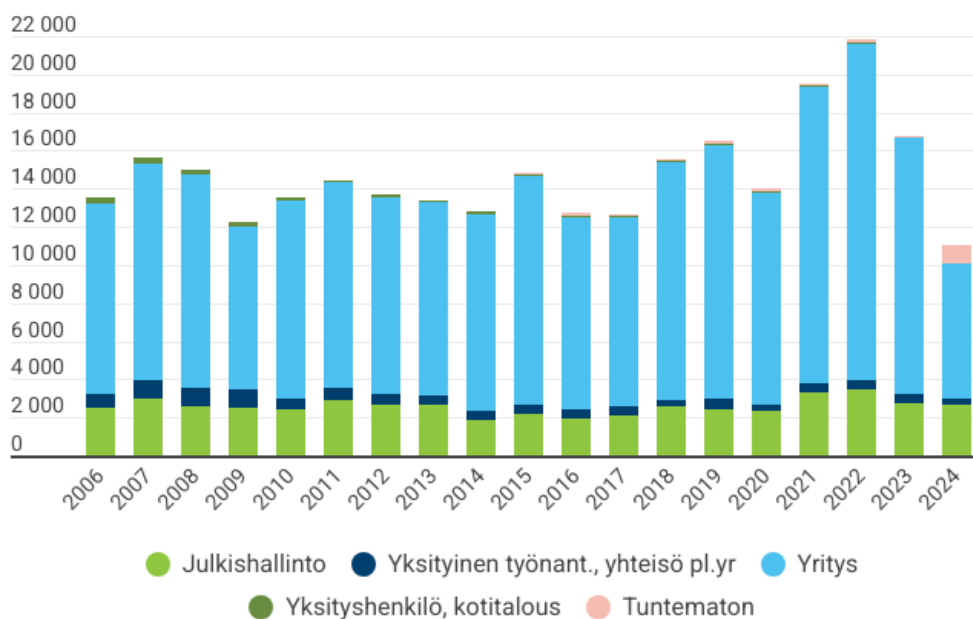
Kymenlaakson elinvoimaisuuden kannalta tärkeää on, että maakunta pystyy houkuttelemaan kansainvälisiä opiskelijoita. Keskeistä on myös opiskelijoiden jääminen alueelle sekä tulevaisuuden työllistymismahdollisuuksien kehittäminen. Kymenlaaksossa on käynnistetty useita toimia muun muassa kansainvälisten rekrytointien helpottamiseksi alueen yrityksissä sekä työvoiman saatavuuden ja pysyvyyden turvaamiseksi.

Osaamisen ja koulutuksen haasteisiin pyritään vastaamaan myös aktiivisella ennakointityöllä. Ennakointi on Kymenlaaksossa systemaattista ja roolitettua verkostoyhteistyötä, jonka keskiössä toimii Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen organisoima ennakointiryhmä. Lisäksi maakunnassa toimii ennakointinyrkki, joka tukee ennakointiryhmän työtä ja tapaa

säännöllisesti tuoden yhteen maakunnan ennakointitoimijat. Vuosittain järjestettävä Tulevaisuusverstaas -tapahtuma toimii maakunnan alue-ennakoinnin päätapahtumana.

Maakunnan työllisyystilanne- ja työllisyysnäkymät ovat koulutuksen resurssien kehityksen kannalta tärkeä kysymys, sillä työllistymisen merkitys on viime vuosina korostunut koulutuspoliittisessa päätöksenteossa. Työttömyysaste on Kymenlaaksossa noussut 2020-luvulla noin yhdeksästä prosentista 11:een prosenttiin, kun koko maassa työttömyysaste on pysynyt kahdeksan prosentin tuntumassa. Vuosien 2020-2024 välillä työikäinen väestö on supistunut -0,8 prosenttia, alueen keskimääräinen koulutustaso on ¹suhteessa koko maahan² ja työmarkkinoiden heikko kehitys näkyy muun muassa yritysten ilmoittamien avointen työpaikkojen selvässä laskussa (ks. alla oleva kuva). Useat toimijat kuitenkin ennakoivat Suomen talouden kasvun kääntyvän positiiviseksi vuoteen 2026 mennessä.

Avoimet työpaikat Kymenlaakso

Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto 02/2025

OSALLISUUS JA HYVINVOINTI

Osallisuudella, yhteisöllisyydellä ja aktiivisuudella on myönteinen vaikutus ihmisten hyvinvointiin. Ne myös luovat alueelle pito- ja vetovoimaa, mikä on keskeistä muun muassa alueellisen liikkuvuuden ja työvoiman saatavuuden näkökulmasta. Vaikka kehitystä on viimeisen kymmenen vuoden aikana tapahtunut, voidaan Kymenlaaksossa useiden mittareiden valossa yhä keskimääräistä huonommin. Kymenlaakson 20–64-vuotiaasta väestöstä elämänlaatunsa tuntee hyväksi 44,5%:a vuonna 2024 (2019: 52,5 %). Luku on valtakunnallisesti vertailtuna maan matalin. Kymenlaaksossa niiden osuus, jotka eivät usko jaksavansa työssä vanhuuseläkeikään asti on suurempi (32,8 %) kuin koko maan keskiarvo (27,1 %) on (Sotka-net, THL).

Kymenlaakson toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset vaikuttavat myös hyvinvoinnin kehittymiseen. Keskeisiä haasteita maakunnassa ovat rakennetyöttömyys sekä koulutuksen ulkopuolelle jääminen. Myös nuorten toimeentulo, elämänhallinnan taidot sekä työn saannin vaikeudet ovat lisääntyneet maakunnassa. Syrjäytyminen ja hyvinvointivajeet siirtyvät usein sukupolvelta toiselle. Fyysisen aktiivisuuden puute aiheuttaa eriarvoisuutta niin koulussa kuin työelämässä ja vaikuttaa laajasti kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin sekä mielenterveyteen. Eri syistä johtuva syrjäytyminen johtaa liian usein myös erilaisten päihteiden käyttöön. Väestömäärään suhteutettuna Kymenlaaksossa menetetään alkoholille eniten elinvuosia koko maassa. (PYLL – ennenaikaisesti menetettyjen elinvuosien indeksi)

Maakunnan taloudellinen niukkuus haastaa palvelutarpeiden kattamista. Valtion leikkaukset niin kunnille kuin järjestöille heikentävät yhä kasvavassa määrin arjen tukea ja osallisuuden rakenteita.

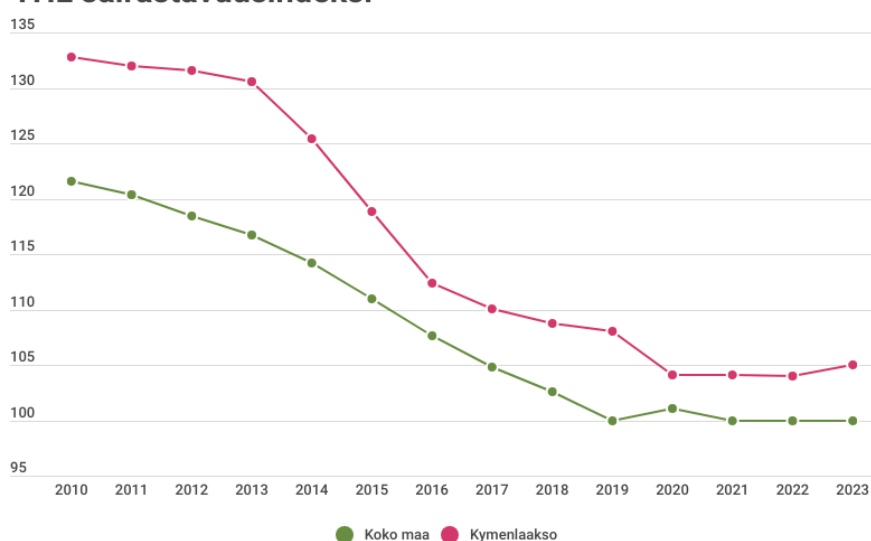
Kymenlaakson kunnat panostavat asuinympäristön viihtyisyyteen ja kannustavat aktiiviseen elämään niukkenevien resurssien puristuksessa. Asuinympäristön viihtyisyys, lähiliikuntapaikkojen määrä ja laatu, erilaisten harrastusmahdollisuuksien tarjoaminen, hyvien jalankulku-, pyöräily- ja muiden arkiliikuntamahdollisuuksien, lähiluonnon ja virkistysalueiden merkitys nähdään hyvinvoinnin kannalta merkityksellisinä panostuksina. Ympäristötekijöiden suunnittelua toteutetaan sosiaalisesti ja ympäristön kannalta kestävällä tavalla.

Kymenlaakson kunnat toteuttavat osallisuusohjelmia kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien parantamiseksi. Kuntien ohella kolmas sektori - seurakunnat, yhdistykset ja yhteisöt - tarjoavat runsaasti vaihtoehtoja asukkaiden hyvinvointiin ja osallisuuteen eri väestöryhmille. Tavoitteena on kolmannen ja neljännen sektorin mahdollisimman tiivis yhteistyö kuntien ja vuonna 2023 aloittaneiden hyvinvointialueiden kanssa. Erityisesti matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksia parannetaan nyt maakunnan alueella resurssien niukkuudesta huolimatta. Kaikissa maakunnan kunnissa toteutetaan Harrastamisen Suomen mallia, jonka tarkoituksena on mahdollistaa jokaiselle lapselle ja nuorelle mieluisa ja maksuton harrastus koulupäivän yhteydessä.

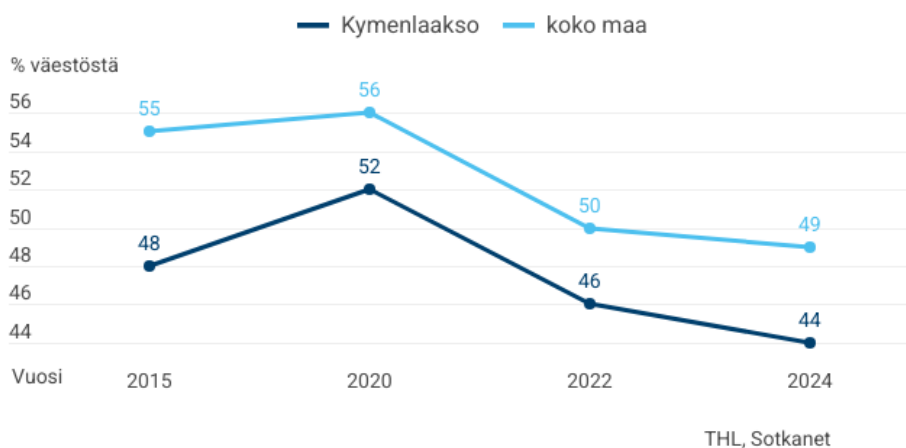
Eriarvoisuus on Kymenlaaksossa usein periytyvää. Se näkyy mm. tuloeroissa, terveydessä, koulutuksessa sekä hyvinvoinnin ja osallisuuden kokemuksessa ja se vaikuttaa merkittävästi yksilön tulevaisuuden uskoon. Eriarvoisuuden tekijät lisäävät syrjäytymisen vaaraa. Näiden tekijöiden tunnistaminen ja niihin vaikuttaminen on tärkeässä roolissa eriarvoisuuden ehkäisemissä. Eriarvoisuuden katkaisemisen vaikutukset ovat merkittävät sekä yksilön että yhteiskunnan kannalta.

Yksi keskeisimmistä vaikutusmahdollisuuksista on lapsiperheköyhyyden vähentäminen. Kymenlaakson lasten pienituloisuusaste on maan neljänneksi korkein (13,9 v. 2023, THL, Sotkanet).

THL sairastavuusindeksi

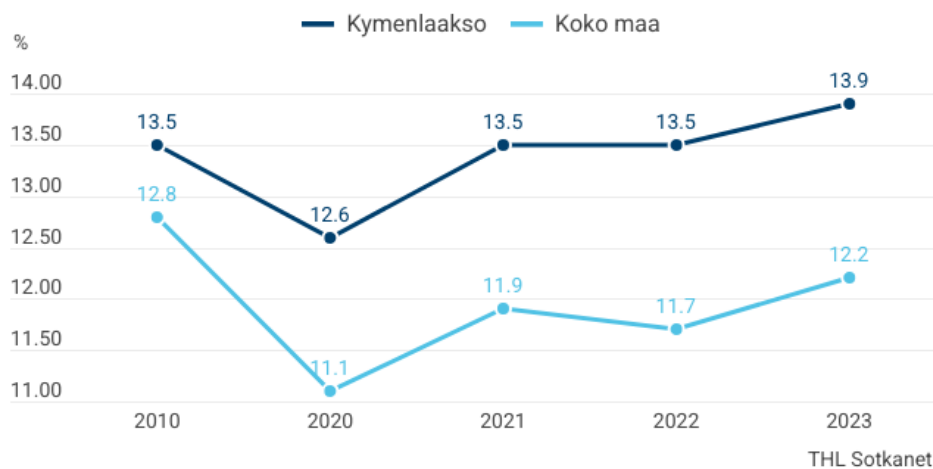

Elämänlaatunsa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus (%), 20 - 64-vuotiaat

Lasten pienituloisuusaste

Indikaattori ilmaisee pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvien alle 18-vuotiaitten henkilöiden osuuden prosentteina kaikista alueella asuvista alle 18-vuotiaista henkilöistä.

Kymenlaakson lasten pienituloisuusaste on maan neljänneksi korkein (13,9 v. 2023, THL, Sotkanet).

MAAKUNTASUUNNITELMA

Alueidenkäyttölain mukaan maakunnan suunnitteluun kuuluvassa maakuntasuunnitelmassa osoitetaan maakunnan tavoiteltu kehitys. Maakuntasuunnitelma on pohja sekä maakuntakaavoitukselle että maakuntaohjelmalle.

Kymenlaakson maakuntasuunnitelma on pitkän aikavälin visio ja strategia. Maakuntasuunnitelman taustaksi on vuosina 2024-2025 tehty tulevaisuustarkastelu, jossa päivitettiin aiemman skenaarioharjoituksen pohjalta maakunnalle kolme vuoteen 2050 ulottuvaa skenaariota. Skenaarioita päivitettiin huomioiden merkittävät toimintaympäristöön vaikuttavat epävarmuudet.

Maakuntaohjelma käsittää seuraavat osiot:

- Visio 2050
- Skenaariot
- Pitkän aikavälin tavoitteet
- Aluerakenne

VISIO 2050

Välittävä ja turvallinen Kymenlaakso!

- välitämme toisistamme, historiastamme, ympäristöstä ja luonnosta
- välitämme asukkaiden ja vierailijoiden hyvinvoinnista
- välitämme yrittäjistä ja yrityksistä
- välitämme tuotteita, palveluita ja osaamista
- rakennamme yhdessä turvallista tulevaisuutta

Kymenlaakson skenaariot

Kymenlaaksossa toteutettiin skenaariotyöskentely vuosina 2024-2025 maakuntaohjelman valmistelun yhteydessä. Työ pohjautui edelliseen skenaariotyöhön ja sen päivityksiin, sillä pohjan todettiin olevan yhä relevantti. Edellisessä skenaariotyössä päivityksineen oli jo huomioitu Venäjän Ukrainaan kohdistaman laittoman hyökkäyssodan vaikutuksia – ml. uhat ja mahdollisuudet - niin toimintaympäristöön laajemmin kuin erityisesti Kymenlaakson maakuntaan. Samassa yhteydessä laadittiin Kymenlaakson väestö- ja työpaikkasuunnite, joka ulottuu vuoteen 2050.

Kolmen vuoteen 2050 ulottuvan skenaarioiden sisältö tiivistettynä ja niiden vaikutukset lyhyesti:

Skenaario 1 – Kriisien aikakausi

Vaikutukset: Blokkiutuvan, polarisoituvan ja kriisiytyvän tulevaisuuden maailma, jossa kansainvälisiä suhteita säätelee suurvaltojen kyyninen valtapolitiikka. Turvallisuustilanne heikkenee ja geopoliittiset jännitteet voimistuvat, mikä heijastuu Kymenlaakson houkuttelevuuteen asumisen ja teollisuuden kohteena. Puolustusvoimien ja NATO:n harjoitukset ja toiminta sekä varautuminen tuovat investointeja alueelle. Ulkomaiset investoinnit ja talouskehitys hiipuvat. Väestökato kiihtyy ja sosiaaliset haasteet lisääntyvät. Huoltovarmuuskysymykset ja resilienssin tarve korostuvat, tämä vaikuttaa infrastruktuuri-investoinneista alkutuotantoon. Kymenlaakso eristäytyy Etelä- ja Itä-Suomen väliin, ja jää jälkeen Länsi-Suomen kehityksestä. Rajaseudun imago heikentää investointihalukkuutta maakuntaan.

Skenaario 2 – Talous edellä

Vaikutukset: Talouden kilpailukykyä ja jatkuvaa kasvua voimakkaasti korostava maailma, jossa kasvu ja tehokkuus ylittävät muut arvot. Kymenlaakson suuret, globaalistakin kilpailukykyiset toimijat pärjäävät ja vahvistuvat, mutta tehokkuuteen perustuva kilpailu kurittaa muita alueen yrityksiä. Investoinnit vaikeutuvat ja taloudessa on haasteita: Kymenlaakso jää materiaalin ja energian tuottajaksi eikä uutta jalostavaa teollisuutta synny. Kilpailukyky ja osaamistaso heikkenevät, mikä vaikeuttaa aluetalouden uudistumista ja TKI-toimintaa. Yritykset eivät investoi ja kasva. Sosiaaliset ongelmat syvenyvät koventuvassa kilpailuyhteiskunnassa. Kymenlaakson asema kaventuu, jolloin yhä kriittisempää on se, miten onnistutaan vastaamaan eriytyneeseen kysyntään. Kansainvälisten investointien ja yhteistyön merkitys kasvaa. Ne tuovat mukanaan kasvun ohella riippuvuuksia ja työvoimatarpeita. Kestävä kehitys ja ekologiset haasteet voivat jäädä talouskeskeisen päätöksenteon jalkoihin, mutta tunnistetaan myös, että elinvoima ja ympäristökysymykset ovat yhteensovitettavissa.

Skenaario 3 - Yhteisymmärryksen ehdoilla

Vaikutukset: Maailmankuva, jossa merkittäviin globaaleihin konflikteihin löytyy tyydyttäviä ratkaisuja, vahvistaen kansainvälisen yhteistyön edellytyksiä ja toimivuutta. Vihreän siirtymän mahdollisuudet ja kestävän kehityksen edistäminen luovat uusia kasvomahdollisuuksia, mutta ne haastavat myös perinteisen teollisuuden toimintoja. Logistiikka ja transitoliikenne elpyvät, kun raja avautuu. Teollisuuteen syntyy uusia avauksia ja investointeja. Talouskehitys vahvistuu ja väestökehitys tasaantuu vientivetoisen talouden piristyessä. Myönteinen kehitys luo pohjaa kasvulle ja investoinneille. Ukrainan EU-jäsenyys muuttaa EU:n koheesiopolitiikkaa ja niin Suomen kuin Kymenlaakson EU-rahoituksen saantoa. Osaamisen ja teknologisen kehityksen merkitys vahvistuu.

Skenaariot tuottivat maakuntaohjelman valmistelun pohjaksi erilaisia tulevaisuusnäkymiä ja varautumistarpeita toimenpiteineen. Yleensä skenaariot eivät toteudu sellaisenaan vaan ne

toimivat työkaluina, joiden avulla on mahdollista käydä läpi etukäteen millaisiin erilaisiin tilanteisiin alue voi joutua, kuinka varautua ja miten huomioida nämä seikat aluekehityksen valinnoissa. Eräät varautumisen osa-alueet ja niihin liittyvät toimenpiteet todettiin tärkeiksi, toteutuipa skenaarioista mitä piirteitä tahansa. Näitä toimenpiteitä ovat:

1. Ilmastonmuutokseen varautuminen ja luontokadon pysäyttäminen

Varaudutaan ilmastonmuutoksen vaikutuksiin ja sopeudutaan muutoksiin paikallisesti. Tehdään kaikki mahdollinen luontokadon pysäyttämiseksi ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi. Kehitetään kestävää paikallista energian tuotantoa ja tuetaan vetytalouden kasvua.

2. Huoltovarmuuden ja kokonaisturvallisuuden vahvistaminen

Varmistetaan huoltovarmuus liittyen infrastruktuuriin, energiaan ja alkutuotantoon. Panostetaan logistiikan kokonaisturvallisuuteen sekä kansalliseen ja kansainväliseen varautumiseen. Huolehditaan kokonaisturvallisuudesta ja kriisivalmiudesta, mukaan lukien harmaan vyöhykkeen tilanteet.

3. Osaamisen, TKI-toiminnan ja innovaatioiden kehittäminen

Panostetaan osaamiseen ja innovaatioihin, valiten strategiset kärjet, joihin investoidaan. Vahvistetaan TKI-toiminnan vaikuttavuutta ja yliopistojen läsnäoloa maakunnassa. Tuetaan yrittäjyyttä, pk-yritysten kasvua ja yritysten liittymistä kansainvälisiin arvoketjuihin.

4. Työperäisen maahanmuuton ja alueellisen vetovoiman edistäminen

Edistetään työperäistä maahanmuuttoa etenkin ns. pula-ammateissa ja sujuvaa integraatiota. Parannetaan alueen vetovoimaa asumiselle, työskentelylle ja yritystoiminnalle.

5. Talouden monipuolistaminen ja investointien houkuttelu

Monipuolistetaan aluetaloutta, kehitetään toimintaedellytyksiä nykyisille yrityksille ja houkutellaan uusia investointeja. Luodaan edellytyksiä teollisuusinvestoinneille ja vahvistetaan vetovoimaisimpia alueita kunnissa. Tuetaan paikallista energiaomavaraisuutta ja uusiutuvan energian tuotantoa.

6. Yhteistyön ja kumppanuuksien rakentaminen

Rakennetaan strategisia kumppanuuksia sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Vahvistetaan ylimaakunnallista yhteistyötä ja yhteistä vaikuttamista erityisesti itäisen Suomen kehittämiseksi. Panostetaan kumppanuusverkostojen rakentamiseen ja ylläpitämiseen.

7. Tietopohjan ja ennakkoinnin vahvistaminen

Varmistetaan jatkuva ennakkointi osana aluekehittämistä, jotta muutoksiin ja haasteisiin voidaan vastata ajoissa. Kehitetään yhdyskuntien toimivuutta, liikumista ja energiatehokkuutta.

8. EU-rahoituksen ja kansainvälisen tuen hyödyntäminen

Varmistetaan lisärahoituksen saaminen EU:lta ja tuetaan alueen kansainvälistymistä.

Ylläpidetään ja vahvistetaan EU:n toimintakykyä ja yhtenäisyyttä

Työskentely tuotti myös tarkempia, skenaariokohtaisia varautumista tukevia toimenpidekokonaisuuksia. Niin skenaarioista riippumattomat kuin skenaariokohtaiset varautumista tukevat toimenpide-ehdotukset on huomioitu maakuntaohjelmaa ja älykkään erikoistumisen strategiaa laadittaessa.

[Kymenlaakson skenaariot 2050 ja väestö- ja työpaikkasuunnite](#). Täältä voi lukea tarkemmin Kymenlaakson kehityksen suunnasta, vaihtoehtoisista tulevaisuuksista ja toimenpiteistä, joita tulee tehdä.

Tutustu Kymenlaakson 2050 skenaarioihin [TÄSTÄ](#).

Pitkän aikavälin tavoitteet

Tavoitteena elinvoimainen Kymenlaakso

Kymenlaakso on kohdannut 2020-luvulla uudenlaisia elinvoimahaasteita. Venäjän vastainen raja on kiinni ja sen tulevaisuus näyttää epävarmalta. Yhteistyö on jäädytetty, joten merkittävä energia- ja raaka-ainelähde, markkina sekä logistinen, matkailullinen ja kulttuurinen yhteistyökumppani on poissa pelistä. Tilanne luo mahdollisuuden uudistumiselle, kun se haastaa maakunnan panostamaan uusiin mahdollisuuksiin, yhteistyösuuntiin ja muille markkina-alueille. Olennaista on vahvistaa maakunnan resilienssiä eli muutosjoustavuutta ja vähentää aluetalouden haavoittuvuuksia.

Kilpailu asukkaista, yrityksistä ja investoinneista kovenee, ja se tulee jatkossa olemaan hyvinkin globaalia. Kymenlaaksolla on monia kilpailuetuja, esimerkiksi asumisen edullisuus ja helppous, luonto sekä huippusijainti logistisesti pääkaupunkiseudun ja Itämeren vaikutusalueella. Kymenlaakso on viihtyisä ja asukkaistaan välittävä maakunta. Kymenlaakson omaa yhteishenkeä tulee vahvistaa ja persoonallisuutta vaalia. Maakunnan talouden nykyinen perusta on vahva ja sitä tuetaan jatkossakin, mutta samalla edistetään alueen elinkeinorakenteen vahvistamista, uudistamista ja monipuolistamista. Kymenlaakso on vuonna 2050 yrittäjyysmyönteinen maakunta sekä rohkeasti tulevaisuuteen katsova globaalisti vetovoimainen investointikohde.

Maakunnassa haetaan kumppanuuksia useista eri suunnista, mm. itäisistä raja-alueista. Suomen NATO-jäsenyys ja puolustusvoimien hankinnat sekä Ukrainan jälleenrakentaminen avaavat uusia liiketoimintamahdollisuuksia.

”Kymenlaakso on soveltavan osaamisen huippumaakunta.

Menestystä innovaatioista ja osaamisesta

Maakunnassa panostetaan älykkään erikoistumisen kärkiin, vahvistetaan elinkeinorakenteen muutosta ja luodaan fokusaloille uusia innovaatioita ja työllistävää yritystoimintaa. Tutkimus, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa vahvistetaan. TKI-menoissa pyritään saavuttamaan vähintään kansallinen keskiarvo. Palveluelinkeinot ovat entistä suuremmassa roolissa ja etenkin elämystalouden - esim. matkailu- ja tapahtuma-alan - työllistävä vaikutus kasvaa. Teollisuustoimijoiden ja vientiyritysten kilpailukyvyistä huolehditaan mahdollistamalla tulevaisuuteen tähtäävät investoinnit. Elinkeinorakenteen uusiutumista vauhditetaan tukemalla kasvukykyisiä sekä -haluisia pieniä ja keskisuuria yrityksiä. Myös yritysten kansainvälistymistä tuetaan vahvasti.

Kymenlaakso on soveltavan osaamisen huippumaakunta

Kymenlaaksossa panostetaan Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun, toisen asteen ammatillisen koulutuksen ja muiden oppilaitosten houkuttelevuuteen sekä erinomaiseen ja ajantasaisen opetuksen laatuun ja kehittämiseen, joka palvelee elinkeinoelämän ja muiden työllistävien organisaatioiden osaamistarpeita. Oppilaitoksissa innovoidaan yhteistyömalleja yritysten ja koulutusorganisaatioiden kanssa uusiin alueelle tärkeisiin aloihin liittyen. Kymenlaaksossa turvataan osaavan työvoiman saatavuus panostamalla maakunnan jatkuvan oppimisen koulutustarjonnan ja ohjauspalvelujen kehittämiseen. Yhteistyötä tavoitteen eteen tekevät mm. työelämän edustajat, koulutuksen järjestäjät, kunnat ja elinkeino-yhtiöt, työllisyysalueet ja elinvoimakeskus. Toimintaan vaikuttava ennakointi on keskeinen osa alueellista muutosjoustavuutta. Maakunta nostetaan menestyvien maakuntien joukkoon soveltavan osaamisen huippumaakuntana, jossa niin korkeakoulutuksella, ammatillisella koulutuksella kuin vapaan sivistystyön tarjoamilla kehittämis- ja koulutusmahdollisuuksilla on kaikilla paikkansa osaamisen kehittämisessä.

Vetovoimaa saavutettavuudesta

Venäjän aseman muutoksesta huolimatta Kymenlaakson merkitys on korostunut sekä Suomen sisäisessä että kansainvälisessä logistiikassa. Hamina-Kotkan satama on kansainvälisen liikenteen solmupiste, jonka saavutettavuutta tulee kehittää erityisesti takamaanyhteyksien osalta. Kokonaisturvallisuus ja huoltovarmuus on kasvanut toimien seurauksena määrätietoisesti. Uusilla digitaalisilla ja kestäväillä ratkaisuilla vähennetään logistiikkakustannuksia ja parannetaan liikkumisen turvallisuutta. Sujuva arki, palveluiden saavutettavuus, turvalliset asuinympäristöt ja hyvät liikenne-yhteydet houkuttelevat uusia asukkaita ja työntekijöitä maakuntaan. Nopeat laajakaistayhteydet mahdollistavat asumisen ja yrittämisen myös maaseudulla. Luontokohteiden saavutettavuuteen ja monipuolisen luonnon säilymiseen panostetaan voimakkaasti.

Resilienssiä monipuolisesta luonnosta ja ilmastokestävydestä

Kymenlaakson kaupungit ovat maakunnan monimuotoisuuskeskittymiä, ja niissä luonnon monimuotoisuuden vahvistaminen on tuonut merkittäviä hyvinvointi- ja terveyshyötyjä. Lämpenevä ilmasto on tehnyt kesistä yhä tukalampia ja leudot talvet haastavat rakennetun ympäristön yllä- ja kunnossapitoa. Luontopohjaisilla ratkaisuilla on onnistuttu välttämään vakavimmat ilmastomuutoksen seuraukset mm. viilentämällä kaupunkeja ja parantamalla hulevesien hallintaa. Koko maakunnan kattava sini-viherverkosto edistää lajien siirtymistä elinympäristöjen välillä.

Luonnon monimuotoisuuden vahvistamisella maa- ja metsätalouksympäristöissä on tuettu luonnonvaraelinkeinojen sopeutumista ilmastomuutokseen. Maa- ja metsätalouden ilmastokestävyys on elinehto maaseudun elinvoiman näkökulmasta, mutta lisäksi se on ruokaturvan tae ja ehto sille, että voimme hyödyntää metsiä myös tulevaisuudessa. Maa- ja metsätalouden ilmastotoimilla on onnistuttu ehkäisemään ravinteiden valuntaa ja maaperän hiilen karkaamista ilmakehään.

Kymenlaakso on saavuttanut hiilineutraaliuden. Kestävä liikkuminen, rakennusten energiatehokkuus, hukkalämmön hyödyntäminen, älykkäät energiajärjestelmät, uusiutuvan energian tuotanto ja kiertotalouteen perustuva talousjärjestelmä ovat Kymenlaakson vahvuus ja vientivaltti.

Hyvinvointia osallisuudella ja yhteisöllisyydellä

Osaamisella ja koulutuksella tavoitellaan vastuullista ja tasa-arvoista hyvinvointia. Hyvinvoinnin, terveyden ja osallisuuden lisäämiseen panostetaan uusilla ja innovatiivisilla tavoilla. Lapset, nuoret ja aliedustetut erityisryhmät huomioidaan, ja ne otetaan vahvemmin mukaan päätöksentekoon. Yhteisen kehittämisen kulttuuri ja digitalisaatio lisäävät maakunnan asukkaiden mahdollisuuksia osallistua oman elinympäristön kehittämiseen. Sosiaali- ja terveystaloudissa panostetaan ennaltaehkäisyyn, varhaiseen puuttumiseen, ennakointikyvykkyyteen sekä korostetaan kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin periaatetta. Teknologisia ja sosiaalisia innovaatioita hyödynnetään aktiivisesti sosiaali- ja terveystaloudien kehittämisessä sekä osallisuuden ja yhteisöllisyyden parantamisessa. Väestön ikääntymisen ja supistumisen väistämättömyys tunnistetaan, minkä vuoksi maakuntaa voidaan kehittää älykkään sopeutumisen mukaisesti. Siksi maakunta on kaikille hyvä paikka elää.

Aluerakenne

Aluerakenteella tarkoitetaan maakunnan rakennetta, toimintojen yleispiirteistä sijoittumista ja keskinäisiä sijaintisuhteita. Aluerakenne on asumisen, palveluiden, tuotannon ja työpaikkojen, vapaa-ajan alueiden sekä liikennejärjestelmien muodostama kokonaisuus.

Aluerakenteeseen liittyvät myös erilaiset vyöhyke-, verkosto- ja kehityskäytävätarkastelut. Näihin vaikuttavat väestön ja talouden kehitys maan eri osissa sekä muuttoliike alueiden välillä.

Aluerakenteen kehityskuvalla maalataan tavoiteltu Kymenlaakson aluerakenne vuodelle 2060.

Aluerakennekuva 2060

Kymenlaakson aluerakenteen keskeinen tavoite on eheän ja ilmastokestävän yhdyskuntarakenteen kehittäminen. Aluerakenteen kehittämisellä vastataan muutostrendeihin sekä edistetään maakunnan houkuttelevuutta, asumisviihtyisyyttä sekä veto- ja pitovoimaa.

Alla olevasta tutustu-linkistä pääset tutustumaan Kymenlaakson aluerakennekuvaan 2060. Linkki avautuu uuteen ikkunaan. Suosittelemme Google Chrome, Mozilla Firefox tai Apple Safari -selaimen käyttöä.

[Tutustu](#)

Aluerakenteen kehityskuva 2060

Kymenlaakson aluerakenteen muodostumiseen ovat vaikuttaneet erityisesti sen sijainti itärajalla sekä Itämeren ja pääkaupunkiseudun vaikutuspiirissä. Lisäksi alueen kehitykseen ovat vaikuttaneet luonnonolot – kuten meri, saaristo, Kymijoki ja Salpausselät – sekä maakunnan teollinen historia ja sen myötä syntynyt kulttuuriperintö.

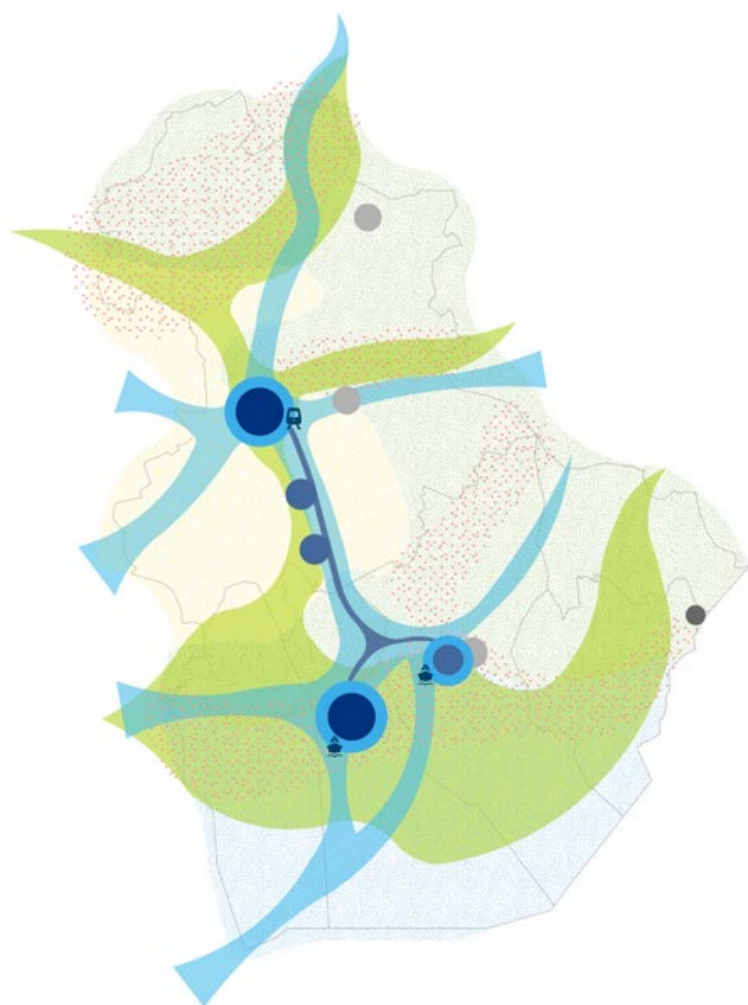
Keskukset ja asuinalueet, rautatiet ja satamat sekä maakunnan elinkeinorakenne ovat rakentuneet näiden vaikutuksesta ja kehittyneet ajan saatossa tämän päivän Kymenlaaksoksi, joka on kansainvälisesti merkittävä logistiikka- ja vuorovaikutusalue, mutta edelleen myös merkittävä metsäteollisuusmaakunta. Kymenlaakson asema huoltovarmuuden ja kokonaisturvallisuuden avainalueena on korostunut. Nykypäivän Kymenlaakso on monipuolinen maakunta, jossa yhdistyvät teollinen perintö, kehittyvä elinkeinorakenne ja rikas luonto.

Kymenlaakson aluerakenteen kehityskuvassa 2060 on tarkasteltu maakunnan aluerakenteeseen vaikuttavia tekijöitä sekä luotu seurantapalveluja mm. väestön

sijoittumiseen, työpaikkoihin sekä taajama-alueiden saavutettavuuteen liittyen.

Alla olevasta tutustu-linkistä pääset tutustumaan Kymenlaakson aluerakenteen kehityskuva 2060 digitaaliseen alustaan. Linkki avautuu uuteen ikkunaan.

[Tutustu](#)

VÄESTÖ- JA TYÖPAIKKASUUNNITE 2050

Maakuntasuunnitelman pohjana on väestö- ja työpaikkasuunnite. Väestö- ja työpaikkasuunnitteen keskeisimpänä taustatekijänä on nykyinen väestön määrä ja ikärakenne. Väestökehityksen osatekijöitä ovat luonnollinen väestönlisäys, kuntien välinen nettomuutto sekä nettomaahanmuutto. Väestökehitystä ja työpaikkakehitystä on tarkasteltu jokaisen kolmen eri skenaarion kautta.

Kaikissa skenaarioissa Kymenlaakson väestöpohja supistuu, joskin 2010-lukua hillitymmin. Ikärakenne johtaa väistämättä kuolleiden enemmyyteen, jota voi kompensoida vain suuri muuttovoitto. Maakunnan on täten varauduttava supistuvan väestöpohjan toimintaympäristöön, sillä vahva kasvu ei ole realistinen.

Työpaikkakehityksen myönteisin skenaario 3 vahvistaisi työikäisen väestön asemaa ja hidastaisi vähenemistä erityisesti Kotka-Haminan seudulla, mutta Kouvolan kehitys säilyy haastavana. Lasten määrän väheneminen 2020-luvulla ja eläkeikäisten erityisesti yli 74-vuotiaiden kasvu 2040-luvulle asti ovat vääjäämättömiä trendejä. Kymenlaakson on sopeuduttava lasten ja nuorten määrän nopeaan laskuun sekä ikääntyneiden osuuden merkittävään kasvuun.

Suurin liikkumavara maakunnalla on työikäisten ryhmässä, jonka kehitys myös määrittää maakunnan demografista tulevaisuutta. Jos työikäisen väestön supistuminen jatkuu voimakkaana, maakunnan väestöpohja jatkaa kroonista vähenemistä. Vahvistuva työikäisen väestön kehitys taas alkaa hillitsemään väestön vähenemistä ja luo pohjaa myös demografisen kehityksen tasaantumiselle tai jopa mahdolliselle kasvulle pitkällä aikavälillä.

Kolme skenaariota tuottaa hyvin eriävän kuvan Kymenlaakson työpaikkakehityksestä vuosien 2023-2050 aikana:

Skenaariossa 1: Kriisien aikakausi työpaikkojen määrä vähenee 6 000 kappaleella

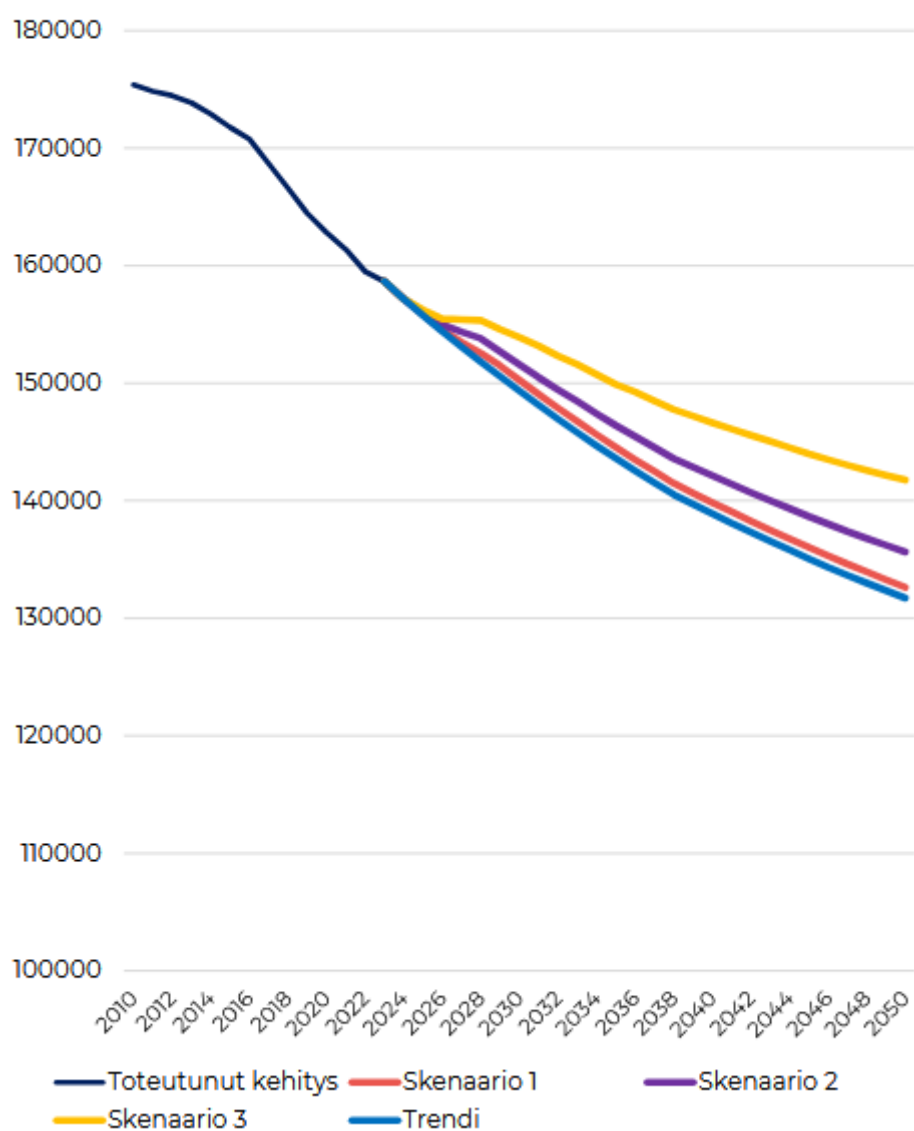
Skenaariossa 2: Talous edellä työpaikkojen määrä vähenee 3 300 kappaleella

Skenaariossa 3: Yhteisymmärryksen ehdoilla työpaikkojen määrä kasvaa 2 400 kappaleella.

Yhteistä kaikille skenaarioille on sosiaali- ja terveystalouden työpaikkojen kasvu sekä teollisuuden rakenteelliset murrokset. Heikko kehitys koskee erityisesti maa- ja metsätaloutta sekä kaupan alaa, kun taas tieto- ja viestintäaloilla sekä tutkimus- ja asiantuntijatoiminnoissa kehitys riippuu inhimillisen pääoman ja korkeakoulutuksen vahvistamisesta.

Työpaikkojen suhteellinen kasvu on kaikissa skenaarioissa työikäistä väestöä vahvempaa, mikä edellyttää työllisyysasteen nousua. Muussa tapauksessa muuttovoiton on oltava oletettua suurempi tai työpaikkojen määrä vähenee edelleen.

Väestönkehitys eri skenaarioissa 2010-2050

	Skenaario 1. Kriisien aikakausi	Skenaario 2. Talous edellä	Skenaario 3. Yhteisymmärryksen ehdoilla	Trendiennuste
A Maatalous, metsätalous	-244	-391	-441	-387
B Kaivostoiminta	13	7	-19	-28
C Teollisuus	-475	-138	271	-868
D Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto	159	446	656	68
E Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto	125	157	632	104
F Rakentaminen	-744	-725	172	-764
G Tukku- ja vähittäiskauppa	-1614	-963	-962	-1787
H Kuljetus ja varastointi	-516	-625	-445	-565
I Majoitus- ja ravitsemistoiminta	-545	55	96	-546
J Informaatio ja viestintä	-277	584	1001	-283
K Rahoitus- ja vakuutustoiminta	-133	-116	-146	-165
L Kiinteistöalan toiminta	116	121	165	112
M Ammatillinen, tieteell. ja tekn.	-154	369	247	-165
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	-268	-205	115	-397
O Julkinen hallinto ja maanpuolustus	-527	-1296	-472	-1145
P Koulutus	-25	63	608	73
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut	-30	86	1371	780
R Taiteet, viihde ja virkistys	-241	-147	-19	-242
S Muu palvelutoiminta	-670	-555	-431	-665
Yhteensä	-6047	-3274	2397	-6870

Tutustu Kymenlaakson 2050 väestö- ja työpaikkaennusteeseen [TÄSTÄ!](#)

MAAKUNTAOHJELMA

Maakuntaohjelma on lakisääteinen maakunnan kehittämisasiakirja, joka laaditaan kunnallisvaalikausittain neljäksi vuodeksi. Maakuntaohjelmassa kuvataan niitä tavoitteita ja painopisteitä, joilla eri viranomaiset ja muut tahot kehittävät aluetta lähivuosien aikana.

Kymenlaakson maakuntaohjelma 2026-2029

Kymenlaakson maakuntaohjelmassa tarkastellaan alueen kehittämiseen keskeisesti vaikuttavia osa-alueita kuten kestävä elinvoima ja investoinnit, vetovoimainen elinympäristö ja luonnonmonimuotoisuus sekä hyvinvoiva väestö ja yhteisöt. Kehittämisen keskiössä ovat elinkeinoelämän uudistuminen, tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan vauhdittaminen sekä osaamisen ja koulutuksen lisääminen. Saavutettavuuden parantaminen, luonnon monimuotoisuuden turvaaminen sekä kestävä luonnonvarojen käyttö parantavat maakunnan elinvoimaisuutta. Hyvinvoinnin lisäämiseksi panostetaan osallisuuden edistämiseen, eriarvoistumisen ehkäisyyn ja kotouttamisen kehittämiseen sekä kulttuuriin ja liikuntaan.

Poikkileikkaavat teemat - kokonaisturvallisuus ja kansainvälisyys

Kymenlaakson toimintaympäristön merkittävät muutokset ovat vaikuttaneet maakuntaohjelmassa huomioitaviin poikkileikkaaviin teemoihin. Näitä ovat kokonaisturvallisuus ja kansainvälisyys. Koska epävarmuudesta on tullut pysyvä tila, siihen pyritään vastaamaan omaksumalla resilientti eli muutosjoustava tapa toimia maakunnassa. Kokonaisturvallisuus on keskeinen osa resilienssiä. Kansainvälisyyden merkitys on tärkeää jatkossakin, mutta sen tavoitteita ja sisältöjä eri asiayhteyksissä on uudistettava ajassa.

Kymenlaakson maakuntaohjelman kantavana teemana on resilienssin eli muutosjoustavuuden vahvistaminen. Sillä tarkoitetaan kykyä sopeutua muutoksiin, kestää häiriöitä ja toipua niistä. Sen keskeinen osa on Kymenlaakson kokonaisturvallisuuden kehittäminen, joka puolestaan on maakuntaohjelman poikkileikkaava teema. Myös varautuminen on tärkeä osa kokonaisturvallisuuden ja huoltovarmuuden vahvistamista. Näiden kehittämistä ja vahvistamista tulee käsitellä maakuntaohjelman ja älykkään erikoistumisen strategian kärkien mukaisissa kehittämishankkeissa. Tavoitteena on resilienssin vahvistaminen laajassa mielessä ja eri toimijoiden yhteistyöhön perustuen.

Toimenpiteitä tulee toteuttaa liittyen esimerkiksi elinkeinoelämään, väestöön ja yhteisöihin sekä luontoon ja ympäristöön. Maakunnan vahvuuksia ovat joustavat logistiikkaketjut, osaava työvoima sekä laaja yhteistyöverkosto, joiden avulla kriiseihin voidaan reagoida nopeasti. Resilienssiä vahvistetaan mm. parantamalla riskienhallintaa, kehittämällä paikallista omavaraisuutta, sopeutumalla ilmastonmuutoksen vaikutuksiin sekä tukemalla yhteisöjen kykyä selviytyä ja uudistua niin lyhyellä kuin pitkällä aikavälillä.

Kymenlaaksoa on kehitettävä vahvistamalla yhteistyösuhteita niin maakunnan sisäisesti, ylimaakunnallisesti kuin kansainvälisestikin - on vahvistettava jo olemassa olevia yhteyksiä, mutta luotava määrätietoisesti myös uusia. Siksi kansainvälisyys on syytä huomioida maakuntaohjelman ja älykkään erikoistumisen strategian kärkien mukaisissa toimenpiteissä. Kymenlaaksossa rakennetaan yhteistyötä ennakkoluulottomasti ja käytännönläheisesti eri toimijoiden välillä niin Suomessa kuin Euroopassa. Maakunnassa on panostettava uusien kansainvälisten yhteyksien aktiiviseen kehittämiseen ja vahvistamiseen. Yhteyksien vahvistaminen Eurooppaan – varsinkin itäisiin raja-alueisiin ja esimerkiksi Baltian maihin ja Puolaan - on yhä tärkeämpää. Maakuntaohjelman ja älykkään erikoistumisen strategian kärjet ja teemat muodostavat yhteistyölle hyvän kehyksen.

Kestävän elinvoima, investointien ja innovaatioiden Kymenlaakso (Elinvoimainen Kymenlaakso)

Kymenlaaksossa katsotaan elinvoiman tulevaisuuteen nykytilanteesta käsin, jossa Venäjän käymä hyökkäyssota yhä haastaa näkymiä. Tunnistamme niin tilanteesta johtuvan epävarmuuden kuin sopeutumisen edellyttämät vaatimukset ja niistä kumpuavat mahdollisuudet. Menestyvää ja elinvoimaista Kymenlaaksoa kehitetään muutosjoustavuutta vaalien. Kymenlaakson elinkeinoelämän monipuolistaminen ja uudistaminen on keskeinen tavoite. Tätä tukeviin uudistaviin ekosysteemeihin on saatava mukaan niin teollisuus- kuin muut yritystoimijat kehittämään uusia tuotteita, palveluja ja kaupallistamaan niitä. On edistettävä uudistumista, kasvua ja innovaatioita tuottavaa toimintakulttuuria. Maakunnassa hyödynnetään niin digitalisaation kuin vihreän siirtymän tarjoamat mahdollisuudet. Kehitetään toimintoja esimerkiksi tekoälyn ja automatisointia robotisaation avulla.

Innovatiivisissa kehittämistoimissa tulee panostaa yritysten ja kehittämisorganisaatioiden välisen vaikuttavan yhteistyön lisäämiseen, jotta luodaan lisäarvoa ja yritykset kukoistavat. Se voi tapahtua luomalla ja mahdollistamalla erilaisia yhteistyöverkostoja sekä panostamalla voimakkaasti tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan sekä korkeatasoiseen täsmäkoulutukseen. Uudet työpaikat syntyvät pk-yrityksiin sekä alueelle sijoittuviin tai laajentaviin yrityksiin.

Elinkeinoelämän uudistaminen ja monipuolistaminen

Kymenlaakson talouden tulevaisuus rakentuu elinkeinorakenteen monipuolistamisen varaan. Perinteisen suurteollisuuden rinnalle tarvitaan yhä enemmän kasvuhaluista ja -kykyisiä pk-yrityksiä, jotka tuovat alueelle ketteryyttä, innovaatiopotentiaalia ja uusia liiketoimintamalleja sekä työpaikkoja. Strateginen uudistuminen edellyttää, että pk-yritykset pääsevät mukaan kehittämisverkostoihin, hyödyntävät TKI-ympäristöjä ja saavat tukea investointien ja osaamisen vahvistamiseen. Kun alueen teollinen perusta kohtaa digitalisaation, puhtaan ja vihreän siirtymän sekä turvallisuushaasteet, pk-yritysten rooli korostuu entisestään – ne voivat toimia uusien ratkaisujen kokeilualustoina ja kasvun vetureina. Elinkeinorakenteen uudistaminen ei ole vain taloudellinen välttämättömyys, vaan myös mahdollisuus rakentaa resilientti ja kilpailukykyinen Kymenlaakso.

Kansainvälisten investointien merkitys Kymenlaaksolle

Kymenlaakson talouden uudistuminen ja kilpailukyvyn vahvistaminen edellyttävät kansainvälisiä teollisen mittakaavan investointeja, jotka tuovat alueelle uutta osaamista, työpaikkoja ja kasvua. Hyviä esimerkkejä tästä ovat jo toteutuneet akkuteollisuuden ja datakeskustoiminnan investoinnit, jotka ovat osoittaneet alueen vetovoiman ja infrastruktuurin potentiaalin. Akkuklusterin syntyminen ja datakeskusten kehitys tukevat sekä puhdasta siirtymää että digitalisaatiota, ja ne luovat vahvan perustan uusille innovaatioille ja liiketoimintamalleille. Kansainväliset investoinnit toimivat myös vipuvoimana paikallisille pk-yrityksille, jotka voivat verkottua, kasvaa ja kansainvälistyä osana laajempaa ekosysteemiä. Kymenlaakso tarvitsee jatkossakin rohkeita ja strategisesti suunnattuja investointeja, jotka vahvistavat alueen asemaa eurooppalaisena osaamiskeskittymänä.

Julkisten investointien rooli aluekehityksessä Kymenlaaksossa

Julkiset investoinnit ovat Kymenlaakson aluekehityksessä tärkeässä asemassa, erityisesti tilanteessa, jossa yksityisen sektorin investointikyky on rajallinen. Ne mahdollistavat TKI-ympäristöjen rakentamisen, infrastruktuurin kehittämisen ja osaamisen vahvistamisen – luoden samalla edellytyksiä yksityisten investointien käynnistymiselle. Esimerkiksi kampusalueiden uudistukset, tutkimusprofessuurit ja logistiikkainfrastruktuurin parannukset ovat olleet ratkaisevia innovaatiotoiminnan ja yritysverkostojen syntymiselle. Julkinen sektori toimii kehittämisen mahdollistajana, mutta vaikuttavuus syntyy, kun investoinnit kytkeytyvät yritysten tarpeisiin ja strategiaan painopisteisiin. Kymenlaakson tulevaisuus edellyttää, että julkiset panostukset kohdistetaan vaikuttavasti – tukien elinkeinorakenteen uudistumista, osaamiskeskittymien kasvua ja kansainvälistä kilpailukykyä.

EU-rahoituskautta 2028+ ajatellen on tärkeää, että Kymenlaakson suurimmat kaupungit ovat mukana EU:n kaupunkipolitiikkaa toteuttavassa Integrated Territorial Investments (ITI) -tyyppisessä EAKR-rahoitteisessa ohjelmassa. EU-rahoituskaudella 2021-2027 kyseinen ohjelma rakennettiin Suomessa yliopisto- ja yliopistokeskuskaupunkien pohjalle. Yliopiston puutteesta johtuen Kymenlaakso ei siis päässyt mukaan ekosysteemisopimuksiin. Yliopiston puuttumisen kerrannaisvaikutukset on tunnistettava ja asia korjattava 2028+ rahoituskaudella. Myös Kymenlaaksossa on päästävä kaupunkilähtöisesti - kaupunkikehittäjien, tutkijoiden ja yritysten kesken - kehittämään innovaatio- ja kokeilu ympäristöjä ja uusia liiketoimintaekosysteemejä, jotka tukevat esimerkiksi akkuteollisuusklusteria ja datakeskus-ekosysteemiä.

Jatkuvan alueellisen ja kansallisen vuoropuhelun merkitys on tärkeää ratkaisujen löytämiseksi ja toimenpiteiden vaikuttavuuden varmistamiseksi.

Kohti yhä yritysystävällisempää Kymenlaaksoa

Kymenlaakso rakentaa määrätietoisesti entistä yritysystävällisempää toimintaympäristöä, jossa innovaatiot, osaaminen ja yhteistyö muodostavat kasvun perustan. Älykkään erikoistumisen strategia ohjaa kehittämistä alueen vahvuuksien – bio- ja kiertotalouden,

logistiikan ja digitalouden – ympärille, mutta samalla korostetaan yritysten roolia muutoksen moottoreina. Strategia tukee pk-yritysten TKI-valmiuksien vahvistamista, pilotointimahdollisuuksia ja matalan kynnyksen osallistumista kehittämishankkeisiin. Julkiset investoinnit, kumppanuudet koulutus- ja kehittämisorganisaatioiden kanssa sekä kansainväliset verkostot luovat alustan, jossa yritykset voivat kasvaa, uudistua ja kansainvälistyä. Kymenlaaksossa tähdätään siihen, että jokainen yritys – kokoon katsomatta – löytää paikkansa osana elinvoimaista ja ketterää innovaatioekosysteemiä.

Yrittäjyysmyönteistä kulttuuria on vahvistettava Kymenlaaksossa kehittämällä niin osaamista kuin asenteitakin. Yrittäjyyskulttuuria on vahvistettava eri koulutusasteilla varhaiskasvatuksesta korkea-asteelle, mutta myös työssä käyvien ja työelämän ulkopuolella olevien parissa. On edistettävä mm. yrittäjyyttä tukevien opintokokonaisuuksien suorittamista sekä tuettava omistajanvaihdosten toteuttamista.

Toimenpiteinä edistetään mm.:

- Digitaalisen infran ja dataperustaisten etäpalvelujen rakentamista
- Osaajien houkuttelua Kymenlaaksoon
- Merkittävien investointien houkuttelua
- Alueen energiansaannin ja -omavaraisuuden varmistamista
- Puhtaan ja kotimaisen energian tuotantoa
- Puhtaan ja vihreän siirtymän hyödyntämistä
- Ruokaomavaraisuuden ja paikallisen maatalouden ja elintarvikealan kehittämistä
- Koulutuksen vahvistamista keskeisillä toimialoilla
- Kokonaisturvallisuuteen ja etenkin kyberturvallisuuteen panostamista
- Tekoälyn ja robotisaation hyödyntämisen edistämistä
- Muutosjoustavuuden vahvistamista
- Ennakoinnin hyödynnettävyydestä huolehtimista
- Kaksi- ja monikäyttötuotteiden kehittämiseen panostaminen
- Yritysten hankinta- ja TKI-osaamisen kehittämistä liittyen etenkin puolustusvoimien ja NATO:n hankintoihin kiinni pääsemiseksi

Älykkään erikoistumisen ja tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan vauhdittaminen

Kymenlaakson ÄES 2026–2029 – Strateginen tiivistelmä

Kymenlaakson älykkään erikoistumisen strategia vuosille 2026–2029, nimeltään "Triple Distilled – vuosikerta 25", ohjaa maakunnan innovaatiotoimintaa kohti uudistumista, resilienssiä ja kestäväää kasvua. Strategia perustuu EU:n älykkään erikoistumisen lähestymistapaan, jossa alueet keskittyvät omiin vahvuuksiinsa ja potentiaaleihinsa. Kymenlaakson tapauksessa nämä vahvuudet kiteytyvät kolmeen strategiseen kärkeen: bio- ja kiertotalouteen, älykkääseen ja vihreään logistiikkaan sekä digitalouteen. Näiden ympärille rakennetaan ekosysteemejä, jotka yhdistävät yritykset, korkeakoulut ja kehittäjäorganisaatiot. Strategia ei ole toimialavalinta, vaan osaamisperustainen kehittämisväline.

Bio- ja kiertotaloudessa painopiste on siirtymässä raaka-ainekeskeisyydestä kohti korkean jalostusasteen tuotteita, uusiutuvan energian ratkaisuja ja elintarvikeketjun kestäväää kehittämistä. Logistiikkakärki puolestaan laajenee perinteisestä kuljetusosaamisesta kohti digitalisaatiota, kriisinkestävyyttä ja puhtaiden käyttövoimien hyödyntämistä. Digitalouden osalta strategia yhdistää datatalouden, kyberturvallisuuden, tekoälyn ja peliteknologian osaamisen, korostaen erityisesti luovan teknologian (createch) roolia uusien palveluiden ja liiketoimintamallien kehittämisessä.

Strategiset kärjet ja fokusalueet

1. Bio- ja kiertotalous

- Uusiutuvat materiaalit, energiaratkaisut ja elintarvikekehitys.
- Fokusalueita mm. biopohjaiset tuotteet, kiertotalouden liiketoimintamallit, elinkaariviisaat palvelut ja agroekologiset symbioosit.
- Tavoitteena nostaa jalostusarvoa, vahvistaa resurssitehokkuutta ja kehittää uusia liiketoimintamalleja.

2. Logistiikka

- Älykäs ja vihreä logistiikka, huoltovarmuus ja kokonaisturvallisuus.
- Fokusalueita mm. logistiikan digitalisaatio, intermodaaliset ratkaisut, puhtaat käyttövoimat ja kriisinkestävyys.
- Kehittämisen painopisteinä mm. satamat, Kouvola RRT, TEN-T-yhteydet ja autonomiset kuljetusratkaisut.

3. Digitalous

- Datatalous, kyberturvallisuus, tekoäly ja peliteknologia.
- Fokusalueita mm. datakeskustoiminta, tekoälyn soveltaminen, kaksoiskäyttöteknologiat ja createch.
- Strategia tukee aineetonta arvонуontia, oppimisympäristöjä ja kansainvälistä kilpailukykyä.

Strategian toimeenpano perustuu neljään toimintalinjaan: osaamisen kehittämiseen, yhteistyön ja kumppanuuksien vahvistamiseen, infrastruktuurin ja TKI-ympäristöjen kehittämiseen sekä palvelu- ja tuotekehityksen vauhdittamiseen. Näitä tukevat konkreettiset toimenpiteet, kuten yritysvetoiset TKI-hankkeet, kansainväliset verkostot ja kokeilualustat.

Toimeenpano ja seuranta

Strategian toteutus perustuu neljään toiminnalliseen tavoitteeseen:

1. **Osaamisen kehittäminen** – erityisesti poikkialainen osaaminen ja mahdollistavat teknologiat.
2. **Yhteistyön vahvistaminen** – yritysvetoisuus, roolitukset ja kansainväliset verkostot.
3. **Infrastruktuurin kehittäminen** – TKI-alustat, rajapintaekosysteemit ja pilotointiympäristöt.
4. **Tuote- ja palvelukehitys** – julkiset hankinnat, kokeilukulttuuri ja rahoitusosaaminen.

Seurantaa tehdään mittaristolla, joka kattaa muun muassa TKI-menot, yritysten kasvuindikaattorit ja innovaatiotoiminnan vaikuttavuuden.

Strategiassa tunnistetaan myös uusia nousevia teemoja - kuten akkuklusteri, vetytalous, huoltovarmuus ja elämystalous - jotka kytkeytyvät maakunnan nykyisiin vahvuuksiin ja tarjoavat uusia mahdollisuuksia kansainväliseen erikoistumiseen. Kymenlaakso profiloituu näin dynaamisena osaamiskeskittymänä, jossa teknologia, turvallisuus, kestävyys ja digitaalisuus yhdistyvät tulevaisuuden ratkaisualustoiksi.

Strategia toimii alustana uusille investoinneille, osaamisen vahvistamiselle ja kansainväliselle verkottumiselle.

Kärkikohtaiset toimenpiteet innovaatioekosysteemin kehittämiseksi löytyvät päivitetystä [Kymenlaakson älykkään erikoistumisen strategiasta \(LINKKI PÄIVITETÄÄN\)](#).

Elämystaloudesta uutta elinvoimaa

Kymenlaaksossa on tahtotila kehittää elämystaloutta. Sillä nähdään olevan tärkeä merkitys aluetalouden elinkeinorakenteen monipuolistamisen ja maakunnan mielikuvatyön kannalta. Elämystalouden eri alat luovat alueelle työpaikkoja ja tukevat etenkin palvelusektorin kehittämistä. Kymenlaakson maakuntaohjelman yhteydessä elämystaloudella tarkoitetaan kokonaisuutta, joka pitää sisällään eri teemoja esimerkiksi matkailusta erilaisiin tapahtumiin, kulttuuriin, luovan talouden kehittämiseen kuten monistettaviin tuotantoihin (esim. AV-tuotannot), ja luovuuden lisäämiseen perinteisillä toimialoilla esimerkiksi luovia palveluja kehittämällä. Elämystalous on toimintaa, jossa tuotetaan elämyksiä, jotka ovat palveluja ja tuotteita. Elämystalouteen kuuluvien alojen - kuten matkailun ja tapahtumien - tunnistetaan parantavan maakunnan veto- ja pitovoimaa niin maakunnan asukkaiden, vierailijoiden, potentiaalisten uusien asukkaiden kuin sijoittajien silmissä. Sillä on siis merkitystä maakunnan elinvoiman, tunnettuuden ja imagon kehittämisessä. Kymenlaaksossa tunnistetaan elämystalouden merkitys ja arvo, ja panostetaan se eri ulottuvuuksien kehittämiseen. Taloudellisten arvojen ohella elämystalouteen liittyy myös toimialoja ja toimintatapoja, jotka ovat omiaan kehittämään mm. hyvinvointia parantavaa yhteisöllisyyttä. Tätä ulottuvuutta käsitellään tarkemmin ”Hyvinvoivan väestön ja yhteisöjen Kymenlaakso” - osiossa.

Matkailu, tapahtumat ja kulttuuri ovat osa Kymenlaakson aluetaloutta ja identiteettiä. Ne luovat työtä, investointeja - eivät vain matkailun alalla vaan myös muilla toimialoilla - ja vahvistavat alue- ja paikallisidentiteettiä. Elämystalouden toimialoja tulee kehittää panostamalla mm. monialaiseen yhteistyöhön, tuotteistamiseen, palvelumuotoiluun, digitaalisiin palveluihin ja liiketoimintaan sekä kestävään kehitykseen. Kulttuurialalta tunnistetaan erityisesti taiteen myönteinen merkitys hyvinvoinnin edistämisen kannalta.

Kymenlaakson veto- ja pitovoiman vahvistamiseksi maakunnan sisäistä sekä ulkoista viestintää ja markkinointi, brändäämistä ja imagoa on kehitettävä alueen ja sen kuntien vahvuuksia ja persoonallisuutta vaalien. Kymenlaakson kilpailuetuihin kuuluvat mm. asumisen edullisuus ja helppous, luonto sekä sijainti logistisesti pääkaupunkiseudun ja Itämeren vaikutuspiirissä. Mielikuvaa Kymenlaaksosta on parannettava määrätietoisesti, jotta yhä useampi opiskelija, työkäinen, vierailija tai paluumuuttaja jäisi tai muuttaisi maakuntaan.

Matkailun kehittämisen tarve on korostunut entisestään Kymenlaaksossa itärajan sulkemisen seurauksena. Muuttuneessa tilanteessa on etsittävä uusia markkinoita, kehitettävä tuotteita ja palveluja sekä ja myyntiä. Erityistä huomioita kiinnitetään kansainvälisyyden huomioimiseen ja sen asettamiin vaatimuksiin. Matkailun kehittämisessä hyödynnetään alueen sijaintia pääkaupunkiseudun läheisyydessä ja luodaan palvelukokonaisuuksia, jotka houkuttelevat matkailijoita niin pääkaupunkiseudulta kuin Ruotsista, Saksasta ja muualta Euroopasta.

Matkailualan strategisia kehittämistavoitteita tarkennetaan Kymenlaakson matkailun päivitettyssä tiekartassa 2022-2028. Sen mukaan Kymenlaakson matkailun tavoitteena on kestävä kasvu, joka hyödyttää aluetaloutta ja lisää alueen vetovoimaa. Tiekartan painopisteitä ovat: 1) kilpailukykyinen toimintaympäristö, 2) digitaalisuus, 3) saavutettavuus ja esteettömyys ja 4) vastuullisuus ja vähähiilisyys. Kärkiteemoina tiekartassa ovat luonto- ja vesistömatkailu, kulttuuri- ja historiamatkailu sekä tapahtuma- ja kokousmatkailu.

Toimenpiteinä edistetään mm.:

- Yritysten osaamisen kehittämistä ja yhteistyötä, esim. tuotteistaminen, palveluliiketoiminnan kehittäminen
- Digitalisaation hyödyntämistä ja tiedolla johtamista
- Luovaa taloutta tapahtuma-alasta, luoviin palveluihin ja monistettaviin tuotantoihin
- Tapahtumaliiketoimintaa
- Kestävää matkailua, esim. luontomatkailu ja julkisen liikenteen ja kestävien matkaketjujen kehittäminen, reittien esteettömyys ja saavutettavuus, kestävä matkailun indikaattorien käyttöönoton edistäminen
- Yksityisten ja julkisten matkailuinvestointien edistämistä matkailutulon kasvattamiseksi
- Risteilyliiketoimintaa ja saaristomatkailua
- Kymijoen matkailun kehittämistä
- Alueen kulttuuriperinnön innovatiivinen hyödyntäminen

Ilmastotyöstä ja kiertotaloudesta kestävää kasvua

Kymenlaakson kehityksen näkökulmasta on tärkeää varmistaa, että elinkeinoelämä pystyy hyödyntämään vihreän ja puhtaan siirtymän mahdollisuudet. Maakuntaohjelman toimenpiteillä onkin tärkeää pyrkiä eroon fossiilisista polttoaineista, vähentää energiankulutusta, lisätä energiatehokkuutta, edistää uusiutuvien energiamuotojen käyttöönottoa sekä hyödyntää teollisuuden sivuvirtoja lämmöntuotannossa, ml. datakeskusten hukkalämpö. Metsäsektori on lähitulevaisuudessakin keskeinen toimija energiantuotannossa ja yleensäkin kiertotaloudessa. Lisäksi alueemme erikoispiirteitä on erinomainen geoterminen energiapotentiaali, kattava sähköverkosto sekä kehittyvä vetysektori.

Uusiutuvan energian tuotanto

Uusiutuvan energian tuotannon edistäminen on tärkeä toimi päästöjen hillitsemiseksi. Kun autokanta ja teollisuus sähköistyvät, tarvitaan sähköä tulevaisuudessa yhä enemmän. Kymenlaaksossa tuulivoimarakentaminen on haasteellista maanpuolustuksellisista syistä, mutta aurinkovoiman sekä ilma- ja maalämpöpumppujen lisäämiselle on hyvät edellytykset. Ilma- ja lämpöpumput ovat tehokas ratkaisu rakennusten lämmityspäästöjen pienentämiseen, ja niiden asennus työllistää paikallisesti. Rakennusten energiatehokkuusvaatimukset kasvavat, ja energiaremonttien suunnittelu ja toteutus työllistävät tulevaisuudessa yhä enemmän. Ilmaston lämmitessä myös rakennusten viilennysratkaisut ovat yhä tärkeämpiä, ja erilaiset pumppuratkaisut ovat toimiva ratkaisu myös tähän.

Aurinkoenergian tuotantoa rakennetaan ja suunnitellaan Kymenlaaksossa aktiivisesti. Se voi olla merkittävä lisätulo kunnille ja maanomistajille. Aurinkoenergian suunnittelussa on tärkeää huolehtia luonto-, maisema- ja hiilinieluhaittavaikutusten minimoimisesta. Aurinkoenergian lisääminen etenkin olemassa oleville ja rakennettaville tasakattoisille teollisuusalueille olisi järkevää, sillä näiden kohdalla rakennushistorialliset arvot eivät todennäköisesti vaarantuisi, niillä on olemassa olevat sähköyhteydet, ja samalla voitaisiin edistää maa- ja metsätalousmaan säilymistä alkutuotannossa. Turvetuotantoalueiden aurinkovoimarakentamisessa on tärkeää edistää jäännösturpeen säilymistä kosteana, jotta voidaan välttää hiilivuoto ilmakehään ja vähentää vesistöpäästöjä sekä edistää luonnon monimuotoisuutta.

Toimenpiteinä edistetään mm.:

- Uusiutuvan energian tuotannon lisäämistä; aurinkovoimarakentamista luonto, maisema ja hiilensidonta huomioiden; rakennettuun ympäristöön sijoittuvan aurinkovoiman edistämistä
- Sähkön ja lämmön varastointimenetelmien sekä power-to-x-teknologioiden tutkimusta ja pilotointia, älykkään sähköverkon kehittämistä, hajautetun energian ja

energiayhteisöjen edistämistä, agroekologisia symbiooseja sekä kansalaisten, yritysten ja yhteisöjen energian kulutustottumusten muuttamista

- Rakennusten energiatehokkuuden ja kestävien lämmitys- ja viilennysratkaisujen käyttöönottoa sekä teollisuuden hukkalämmön hyödyntämistä kaukolämmön tuotannossa
- Maa- ja metsätalouden sivuvirtojen hyödyntämistä ja biokaasun tuotantoa

Kiertotalous- ja energiaratkaisujen kehittäminen ja pilotointi

Kymenlaakson vahvan metsäsektorin ansiosta maakunnassa on erinomaiset valmiudet hyödyntää biogeenisen hiilen talteenottoa ja jatkojalostusta. Tehtaiden savukaasujen hiilidioksidista talteenotettava hiili on tärkeä raaka-aine mm. vihreän vedyn tuotannossa, minkä lisäksi sitä voidaan hyödyntää myös muissa teollisissa prosesseissa. Teknologiat ovat vasta kehittymässä, ja niiden saaminen käyttöönottoon asti vaatii TKI-panostuksia, pilotointia ja monialaista yhteistyötä.

Vihreän vedyn hyödyntäminen korkean jalostusarvon tuotteiksi tai maakaasua käyttävien laivojen ja raskaan liikenteen polttoaineiden korvaajaksi on talouskehityksen ja ilmaston näkökulmasta järkevää. Kymenlaaksoon on suunnitteilla kaksi eri vetyhanketta, joista toisessa aiotaan hyödyntää jätteenpolttolaitoksen hiilipäästöjä raskaan tieliikenteen polttoaineen valmistamiseen. Toinen hankkeista käyttäisi metsäteollisuuden savukaasujen hiiltä e-metaanin, eli uusiutuvan kaasun tuotantoon. Vetyklusterin kehittäminen edelleen on tärkeää, ja se tarjoaa mahdollisuuden työllisyyden ja investointien kasvattamiseen.

Muita tulevia energiaratkaisuja ovat mm. sähkön ja lämmön varastointimenetelmien sekä power-to-x-teknologioiden tutkimus ja pilotointi, älykkään sähköverkoston kehittäminen, hajautetun energian ja energiayhteisöjen edistäminen, agroekologiset symbioosit sekä kansalaisten energian kulutustottumusten muuttaminen. Kymenlaaksossa on potentiaalia etenkin hukkalämmön hyödyntämiselle, ja datakeskusten hukkalämpöä onkin alettu käyttää kaukolämmön tuotannossa.

Toimenpiteinä edistetään mm.:

- Ilmastotyön ja kiertotalouden uusien ratkaisujen luomista, pilotointia ja jalkauttamista (ml. digitaaliset palvelut, jotka edistävät kiertotalousmarkkinoiden syntymistä) yhdessä julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin kanssa
- Teollisuuden hiilidioksidipäästöjen talteenottoa ja hyödyntämistä, ml. vihreän vedyn tuotanto
- Korkean jalostusarvon tuotteiden kehittämistä ja valmistamista, etenkin puupohjaiset tuotteet ja elintarvikesektori
- Maa- ja metsätalouden sivuvirtojen hyödyntämistä ja biokaasun tuotantoa

- Sinisen biotalouden kasvun edellytyksiä Kymenlaaksossa - vesiluonnonvarojen kestävää käyttöä ja siihen liittyvän liiketoiminnan kehittämistä huomioiden ekologiset, taloudelliset ja sosiaaliset näkökulmat

Luonnonvara-alat ja vihreä siirtymä

EU:ssa on valmisteilla sääntelyä hiilimarkkinoista, minkä myötä hiilikompensaatiohankkeita pystytään käynnistämään myös EU:ssa. Tämä tarkoittaa, että tulevaisuudessa on mahdollista kompensoida yrityksen päästöjä paikallisesti esimerkiksi turvemaiden hiilinieluja vahvistamalla, ja samalla tukea paikallisyhteisöjä ja maaseudun elinvoimaa.

Metsien hiilinielun vahvistaminen on yksi keino tehdä monivaikutteista ilmastotyötä, sillä nieluja vahvistavat keinot ovat lähes aina myös luonnon monimuotoisuuden näkökulmasta myönteisiä. Esimerkiksi järeän tukkipuun kasvatusta parantaa metsien hiilitasetta ja samalla tuottaa korkean arvonlisän tuotteiden valmistamiseen raaka-ainetta. Myös metsänomistaja saa tukkipuusta paremman hinnan kuin energia- tai kuitupuusta.

Kysynnän vahvistaminen korkean jalostusarvon tuotteille, kuten rakennusmateriaaleille, onkin yksi keino vahvistaa elinkeinoelämää ja metsien hiilitasetta. Lisäksi uudenlaisten, puupohjaisten tuotteiden kehittäminen ja valmistaminen sekä sivuvirtojen hyödyntäminen on tärkeää, jotta metsistä voitaisiin saada mahdollisimman suuri taloudellinen hyöty mahdollisimman pienellä raaka-ainepanostuksella.

Toinen merkittävä, nousussa oleva biotaloussektori on elintarviketeollisuus. Kymenlaaksoon on kehitetty kasviproteiinien tuotekehittämiseen tarvittavaa tutkimusinfraa, ja elintarvikealan koulutus tukee elintarvikeklusterin vahvistumista. Kymenlaakson elintarvikesektorin vahvuuksia ovat suuret elintarvikealan tuotantolaitokset sekä pienemmät, kehittyvät yritykset. Kymenlaakso on Suomen tärkeimpiä luomutuotantoalueita, mikä edistää laadukkaiden raaka-aineiden saamista läheltä. Maatalouden alkutuotannossa on myös suurta potentiaalia edistää hiilineutraaliutta, etenkin turvemaiden peltojen kosteikkoviljelyllä tai ennallistamisella. Vaikka Kymenlaakson pelloista 4,3 prosenttia on turvemaidella, ovat niiden päästöt 40 % maatalouden maaperäpäästöistä.

Kiertotalousekosysteemit, ruokaklusteri, uusiutuvan energian ratkaisut, maa- ja metsätalouden hiilinieluja vahvistavat toimet sekä ns. sinisen kasvun tukeminen merialueella ja muissa vesistöissä ovat esimerkkejä (kuten vesistökunnostuksissa kerätyn biomassan hyödyntäminen energiaksi), jotka edistävät luonnonvarojen kestävää käyttöä ja ilmastonmuutoksen hillintää sekä luovat samalla mahdollisuuksia elinkeinoelämälle.

Sinisen kasvun potentiaali kytkeytyy Kymenlaaksossa meriliikenteeseen, matkailuun ja kalastukseen. Sininen bioteknologia on tunnistettu tulevaisuuden alaksi. Hyvässä tilassa oleva meri pystyy tuottamaan myös korkealaatuisia raaka-aineita bioteknologian tarpeisiin.

Toimenpiteinä edistetään mm.:

- Edistetään korkean arvonlisän tuotteisiin tarvittavan tukkipuun kasvattamista, josta myös metsänomistaja saa hyvän tuoton
- maankäyttösektorin hiilinielujen ja -varastojen vahvistamista tukemalla mm. ilmastokestävän metsätalouden ja uudistavan maatalouden toimintatapojen käyttöönottoa yhdessä maanomistajien ja alan toimijoiden kanssa
- turvemaiden hiilivarastojen säilyttämistä, mm. ennallistamalla ja pohjaveden pinnan nostamisen sallivilla käytötavoilla yhdessä maanomistajien ja yritysten kanssa

Osaamisesta ja koulutuksesta vauhtia uudistumiseen

Kymenlaakson osaamisympäristö

Kymenlaakson korkeakoulutustoimijat ja toisen asteen ammatilliset oppilaitokset toimivat aktiivisina kouluttajina, kehittäjinä ja verkostojen rakentajina, alueellisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti. Tiivis yhteistyö elinkeinoelämän kanssa mahdollistaa osaamis- ja koulutustarpeiden ennakoinnin sekä uusien innovaatioiden ja investointien edistämisen.

Xamkin vahva koulutus- ja TKI-toiminta ja Ekamin, Edukon, KRAOn ja Harjun oppimiskeskuksen käytännönläheiset yritysyhteistyö-, kehittämis- ja koulutusratkaisut tarjoavat joustavia väyliä osaamisen kehittämiseen ja auttavat ratkaisemaan niin työvoiman kohtaanto-ongelmia kuin yritysten uudistumisen kysymyksiä. Samoin LUT:n maisteriohjelmat ja tutkijaverkostot tuovat alueelle uutta osaamista ja kansainvälisiä osaajia.

Huippututkimuksen ja -osaamisen houkuttelemisen ja kehittäminen alueella on tärkeää.

Meriturvallisuuden ja -liikenteen tutkimuskeskuksen (Merikotka) alaisuudessa toimiva tutkijayhteisö on mukana Suomen Akatemian rahoittamissa huippututkimuksen hankkeissa.

On varmistettava, että oman yliopiston puutteesta huolimatta kymenlaaksolaisia kaupunkeja on jatkossa mukana ekosysteemisopimus-tyyppisissä ratkaisuissa. Näin varmistetaan innovaatioekosysteemin toimintatavan vahvistaminen esimerkiksi teollisuudessa ja resurssit siihen.

Oppilaitostarjontaa täydentävät vapaan sivistystyön oppilaitokset. Kymenlaakson kesäyliopisto tarjoaa ammatillisen täydennyskoulutuksen lisäksi kattavasti avoimen yliopiston opintoja. Avoimen yliopiston opinnot mahdollistavat tutkintotavoitteisen opiskelun kohti yliopistotutkintoa.

Kymenlaakson ja Valkealan opistot kouluttavat erityisesti maahanmuuttajia, joista voidaan saada alueelle kansainvälisiä osaajia. Alueen kansalaisopistot täydentävät osaamisen kehittymistä kaikille avoimilla elinikäiseen oppimiseen tähtäävillä kursseilla.

Osaamisella kestävää elinvoimaa ja hyvinvointia

Sujuvien koulutusväylien kehittäminen eri koulutustasojen välillä on välttämätöntä oppimisen saavutettavuuden, joustavuuden ja elinikäisen oppimisen takaamiseksi sekä alueen kilpailukyvn. Maakunnan kilpailukykyä vahvistavat myös kansainvälisten osaajien houkuttelu ja sitouttaminen alueelle. Myös ulkomaalaisten kouluttamista tulee lisätä. Lisäksi johtamisosaamisen merkitys korostuu entisestään: tulevaisuuden johtajien on osattava ennakoida koulutustarpeita, tukea henkilöstön jatkuvaa kehittymistä ja varmistaa organisaatioiden uudistumis- ja kilpailukyky.

Yrittäjyysmyönteistä kulttuuria on vahvistettava kehittämällä ja lisäämällä alan osaamista eri koulutusasteilla sekä työelämässä olevien ja sen liepeillä olevien parissa. On edistettävä mm. yrittäjyyttä tukevien opintokokonaisuuksien ja opintojen osien suorittamista.

Yhdessä nämä toimenpiteet nostavat alueen asukkaiden koulutustasoa, luovat vankan perustan maakunnan elinvoimalle ja houkuttelevuudelle, hyödyttäen niin olemassa olevia toimintoja kuin varmistaen vahvan perustan uusille investoinneille ja elinkeinorakenteen uudistumiselle.

Osaamistarpeita ennakoidaan yhdessä

Ennakoinnin avulla löydetään kapeikkoja koulutuksen saralla, tunnistetaan alueen tulevaisuuden osaamistarpeita ja pyritään tuottamaan toimintaan vaikuttavaa tietoa, joka luo kilpailuetua maakunnan toimijoille.

Osaamisen ja koulutuksen haasteisiin pyritään vastaamaan myös vaikuttavalla ja osallistavalla ennakointityöllä. Ennakoinnin avulla löydetään kapeikkoja koulutuksen saralla, tunnistetaan alueen tulevaisuuden osaamistarpeita ja pyritään tuottamaan toimintaan vaikuttavaa tietoa, joka luo kilpailuetua maakunnan toimijoille. Alue-ennakointia ohjaa viranhaltijoista ja vastuuhenkilöistä koostuva ennakointiryhmä ja sen toimintaa täydentää alueellinen ennakointinyrkki.

Toimenpiteinä edistetään mm.:

- Tulevaisuuskestävän ja työelämälähtöisen koulutuksen kehittämistä maakunnan kannalta keskeisillä toimialoilla huomioiden kaksoissiirtymä (vihreä ja digi)
- Työllisyydenhoidon ekosysteemin kehittämistä, koulutuksen työelämävastaavuuden ja kohtaannon parantamista
- Yritysyhteistyötä, esim. kokeiluympäristöjen laajempaa hyödyntämistä - tuotekehitys, yritysyhteistyö
- Jatkuvaa oppimista ja oppimisen joustavoittamista (lyhyemmät koulutukset, oppisopimukset ja oppiminen työpaikalla)
- Digitaalisten ratkaisujen kehittämistä
- Kansainvälisyyttä, mm. työperäistä maahanmuuttoa ja kotouttamista tukevaa kehittämistoimintaa
- Korostamalla ennakointityön vaikuttavuutta

Vetovoimaisten ja kestävien elinympäristöjen Kymenlaakso (Kestävä Kymenlaakso)

Kymenlaakson maakuntaliitto sekä Kouvolan, Kotkan ja Haminan kaupungit ovat mukana Hiilineutraalit kunnat -verkostossa (Hinku). Tämän myötä tavoitteena on vähentää 80 % kasvihuonekaasupäästöjä (khk-päästöt) vuoden 2008 tasosta vuoteen 2030 mennessä. Tavoite on hyvin kunnianhimoinen, mutta tavoittelemisen arvoinen.

Eurooppa on nopeimmin lämpenevä maanosa. Vaikka Suomi on verrattain suojassa ilmastonmuutoksen rajuimmilta vaikutuksilta lähivuosikymmeninä, on Kymenlaakso monella tapaa hyvin haavoittuva lämpenevän ilmaston yhteiskunnallisille ja luontovaikutuksille. Tämä johtuu siitä, että merkittävä määrä kymenlaaksolaisia on sosio-ekonomisesti heikossa asemassa, kuten pitkäaikaissairaita, ikääntyneitä tai pienituloisia. Kymenlaakson elinkeinorakenne nojaa vahvasti maa- ja metsätalouden alkutuotantoon, ja ne ovat sektoreina hyvin alttiita lämpenevän ilmaston tuomille haasteille.

Kymenlaakson liikennejärjestelmässä tavoitellaan sujuvuuden ja turvallisuuden lisäämisen lisäksi ilmastopäästöjen ja ympäristöhaittojen vähentämistä. Maakunnassa tehtävät toimenpiteet kohdistuvat elinkeinoelämän kilpailukyyn kehittämiseen: kuljetusketjujen ja niihin liittyvien reittien sujuvuuden, kustannustehokkuuden ja turvallisuuden parantamiseen. Toimenpiteillä varmistetaan valtakunnallisesti huoltovarmuuslogistiikan ja ulkomaankaupan toimivuutta. Arjen liikkumisessa kehitetään työpaikkojen, palvelukeskittymien ja matkailukohteiden saavutettavuutta kestävästi.

Tietoliikenneyhteyksien kehittämisen tavoitteena on, että nopea laajakaistayhteys on saatavissa kaikille. Digitalisaatio korostaa yhteyksien luotettavuuden merkitystä. Toimivat laajakaistayhteydet ovat asumisen ja yritysten toimintojen yksi edellytyksistä. Digitalisaation on myös kytköksissä päästöjen ja luonnonvarojen käytön vähentämiseen.

Kymenlaakson kaupunkikeskustojen kehittäminen ja niiden vetovoiman vahvistaminen ovat keskeisiä tekijöitä yhdyskuntarakenteen eheyttämisessä. Urbaanien keskustojen elinvoima lisää koko maakunnan houkuttelevuutta. Maakunnassa on runsaasti kaupunkien läheistä maaseutua, joka tarjoaa hyvät edellytykset monipaikkaiselle asumiselle ja työnteolle. Kymenlaakson maaseudun elinvoimaisuus on merkittävä osa sekä kansallista huoltovarmuutta että kokonaisturvallisuutta. Vahva maaseutu tukee samalla Kymenlaakson asemaa valtakunnan huoltovarmuuden kannalta. Vetovoimaisen yhdyskuntarakenteen tavoitteena on edistää Kymenlaakson taloudellista, ekologista, sosiaalista ja kulttuurista kestävyyttä.

Kymenlaakson monipuolinen luonto on alueen vetovoimatekijä. Kestävän luonnonvarojen käytön keskeisimpänä periaatteena on kiertotalousyhteiskuntaan siirtyminen.

Maakunnan saavutettavuuden ja kestävän liikkumisen kehittäminen

Toimiva liikennejärjestelmä

Toimiva liikennejärjestelmä takaa Kymenlaakson saavutettavuuden ja vastaa elinkeinojen, työssäkäynnin ja asumisen tarpeisiin. Kehittämistyötä ja alueen edunvalvontaa tehdään yhteistyössä maakunnan sisällä sekä laajemmin Kaakkois-Suomessa ja Etelä-Suomessa sekä Itäisessä Suomessa. Yhteistyöllä vahvistetaan Kymenlaakson asemaa vahvana logistiikan ja huoltovarmuuden keskittymänä.

Kymenlaakso kytkeytyy osana TEN-T-verkkoa kansainväliseen alueeseen ja yhteistyöverkostoon. Maakunta kuuluu pääkaupunkiseudun metropolialueeseen ja toimii samalla porttina itäisen Suomen viennille ja tuonnille. Uusia yhteyksiä luovat uudet ratahankkeet Itärata ja Itäinen rantarata, joiden toteutumista edistetään.

Satamien, terminaalien ja raja-asemien saavutettavuus tulee varmistaa. Merkittävien hankkeiden suunnitteluvalmiutta tulee nostaa varmistaen jatkuvuus väylien kehittämisessä. Huomiota kiinnitetään kuljetusketjujen sujuvuuteen ja kustannustehokkuuteen (mm. väylämaksut). Alemman tieverkon toimivuuden varmistaminen on tärkeää mm. maa-, metsä- ja elintarviketeollisuudelle.

Arjen liikkumista tulee edistää kestävän liikkumisen tavoitteiden mukaisesti. Työpaikkojen, palvelukeskittymien ja matkailukohteiden tulisi olla saavutettavissa kestäväillä ja vähäpäästöillä kulkutavoilla. Seutujen välisessä työ- ja opiskeluliikenteessä joukkoliikenteen merkitys on suuri ja palvelutasoa tulisi pyrkiä nostamaan. Tavoitteissa huomioidaan myös eri käyttäjäryhmien, seututyypin (esim. haja-asutusalueiden) sekä muuten vaikeasti saavutettavien kohteiden, kuten saariston tarpeet.

Ilmastopäästöjen ja ympäristöhaittojen vähentäminen huomioidaan valtakunnallisten ja maakunnallisten tavoitteiden mukaisesti liikennehankkeiden suunnittelussa ja toteutuksessa. Luonnon monimuotoisuuden säilyminen huomioidaan suunnittelussa, ylläpidossa ja hankkeiden toteutuksessa. Kiertotalouden periaatteita noudattamalla parannetaan liikennehankkeiden resurssitehokkuutta ja edistetään palveluistumista sekä jakamistaloutta.

Digitalisaation myötä syntyvät uudet palvelut mahdollistavat nykyistä useammalle myös siirtymisen yksityisautoilusta julkisen liikenteen ja uusien liikkumispalvelujen käyttäjäksi. Digitaalisen tiedon hyödyntäminen avaa uudenlaisia mahdollisuuksia myös päästöttömän ilmailun kehittämiseen. Digitaaliset lentokenttäkonseptit ja -verkot, digitaalinen lennonjohto ja sähköinen lentäminen luovat mahdollisuuksia uuteen liiketoimintaan.

Keskeisistä toimenpiteistä on sovittu Kymenlaakson maakunnallisissa ja ylimaakunnallisissa liikennestrategioissa. Kehittämistyössä huomioidaan ja edistetään myös valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman (Liikenne 12) tavoitteiden toteutumista.

Toimenpiteillä edistetään mm.

- Kokonaisturvallisuuden ja huoltovarmuuden sekä sotilaallisen liikkuvuuden tavoitteiden toteutumista
- Kansainvälisten yhteyksien ja sataman takamaayhteyksien kehittämistä
- Väylähankkeiden suunnitteluvalmiuden nostamista ja toteutuksen varmistamista
- Tiedolla johtamista ja kestäväää liikkumista sekä kiertotaloutta
- Henkilöliikenteen palveluita ja solmupaikkoja sekä matkaketjujen kehittymistä
- Digitaalisten teknologioiden ja automaation hyödyntämistä

Tietoliikenneyhteydet

Toimivat tietoliikenneyhteydet ovat välttämättömät paitsi tasavertaisuuden myös alueen kilpailukyvyn kannalta. Nopeat laajakaistaverkot muodostavat alustan uusille palveluille ja innovaatioille, kuten 5G-, 6G-, robotiikka- ja tekoälyratkaisuille. Laajakaistaverkko mahdollistaa myös mm. kyberturvallisuus-, autonomisen liikenteen, datakeskus-, akkuklusteriliiketoiminnan kehittämisen maakunnassa. Digitaalisen ympäristön toimintavarmuus on kriittistä yhteiskunnan toiminnan kannalta. Kyberturvallisuudella pyritään sähköisen ja verkotetun yhteiskunnan turvallisuuteen ja vähennetään häiriöiden vaikutuksiin kriittisiin toimintoihin.

Toimenpiteinä edistetään mm.

- Nopeiden tietoliikenneyhteyksien rakentamista
- Kyberturvallisuuden osaamisen parantamista ja häiriötilanteisiin varautumista
- Digitaalisten palveluiden toimivuutta

Vetovoimaisen yhdyskuntarakenteen edistäminen

Laadukas asuinympäristö

Vetovoimaisen yhdyskuntarakenteen tavoitteena on Kymenlaakson taloudellisen, ekologisen, sosiaalisen ja kulttuurisen kestävyyskehittämisen. Yhdyskuntarakenteen kehittämisellä edistetään tasapainoista ja ekotehokasta rakennetta. Laadukas asuinympäristö edistää alueen vetovoimaisuutta ja viihtyisyyttä ja sitä kautta asukkaiden hyvinvointia.

Kotkan ja Haminan keskustojen merellisyys sekä Kouvolan keskustan liikenteellisesti keskeinen sijainti Salpausselällä ovat merkittäviä vetovoimatekijöitä myös kansainvälisesti tarkasteltuna. Kymijoen hyödyntämisessä niin kaupunkien ja taajamien kehittämisessä kuin matkailussa ja virkistyksessä on edelleen paljon käyttämätöntä potentiaalia. Maakunnan palvelurakennetta täydentävät pienemmät kaupunkikeskukset ja palvelukeskittymät, joihin elinvoimainen maaseutu tukeutuu. Kymenlaakso on kompakti maakunta, jossa korostuu arjen helppous.

Maakunnan erityispiirteenä on kaupunkien läheisen maaseudun runsaus ja tiivis vuorovaikutus maaseudun ja kaupunkialueiden välillä. Kaupunkien läheiselle maaseudulle sijoittuu myös aktiivisia ja hyvän infrastruktuurin omaavia kyläalueita. Kymenlaakson maaseudun elinvoimaisuus on tärkeä osa koko valtakunnan huoltovarmuutta ja kokonaisturvallisuutta.

Kymenlaaksossa on runsaasti arvokkaita rakennus- ja kulttuuriperinnön kohteita ja kokonaisuuksia. Maakunnan historia teollisuuteen, merenkulkuun ja raja-alueisiin liittyen näkyy rakennetussa kulttuuriympäristössä ja luo monipuolisia mahdollisuuksia alueiden kehittämiselle.

Lähiluonto ja virkistysalueet

Maakunnan monimuotoinen luonto ja vesistöalueet tarjoavat mahdollisuuksia virkistyskäyttöön, mikä tukee asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä. Lähiluonnon saavutettavuuden varmistaminen kaikille edistää hyvän luontosuhteen syntymistä jo lapsuudesta alkaen. Lisäksi on tärkeää varmistaa lähiluonnon laatu. Monimuotoinen luonto tarjoaa laajempia terveyshyötyjä ja sopeutuu paremmin muuttuvaan ilmastoon. Laaja ja monipuolinen virkistysalueverkosto takaa kaikille mahdollisuuden luonnossa virkistäytymiseen sekä vahvistaa maakunnan matkailuelinkeinoa. Kymenlaakson kolme kansallispuistoa, merialue ja Kymijoki muodostavat vahvan perustan virkistysalueverkostolle ja kestävän matkailun kehittämiselle.

Toimenpiteinä edistetään mm.:

- Rakentamisen ohjaamista niin, että se tukee kestävästä yhdyskuntarakennetta ja helposti saavutettavia palveluja
- Kestävien ja älykkäiden asumisen, energian ja liikkumisen ratkaisujen käyttöönottoa
- Olemassa olevien alueiden kunnostamista ja uudistamista niiden omaleimaisuuteen ja vahvuuksiin tukeutuen

- Monipaikkaisen asumisen ja työnteon mahdollistavien ratkaisuiden toteuttamista
- Uusien teknologioiden hyödyntämistä asumisen ja liikkumisen ratkaisuissa
- Ympäristö-, virkistys- ja kulttuuriperinnön arvojen huomioimista voimavarana kaavoituksessa ja rakentamisessa
- Luontopohjaisten ratkaisujen toteuttamista ilmastokestävien kaupunkien luomisessa
- Maakunnan sisäisen etelä–pohjoissuuntaisen akselin kehittämistä liikkumisen, asumisen ja palveluiden ratkaisuihin panostamalla
- Lähiruoan ja paikallisen tuotannon toimintaedellytysten vahvistamista osana huoltovarmuutta ja kokonaisturvallisuutta

Ilmastoiresilienssin, luonnon monimuotoisuuden ja luonnonvarojen kestävä käytön vahvistaminen

Luonnon monimuotoisuuden vahvistaminen

Luonnon monimuotoisuus on kaikkialla elämän ja ihmisten hyvinvoinnin perusta. Luonnon ekosysteemipalvelut tuottavat meille mm. ruokaa, juomavettä ja happea. Samalla luonnon monimuotoisuus muodostaa pohjan kestäväälle bio- ja kiertotaloudelle, joka on yksi Kymenlaakson älykkään erikoistumisen kärjistä. Luonnon monimuotoisuus heikkenee kuitenkin jatkuvasti ihmisen toiminnan myötä myös Kymenlaaksossa. Suurin syy uhanalaistumiskehitykseen on elinympäristöjen väheneminen ja niiden laadun heikkeneminen. Lisäksi elinympäristöjen pirstoutuminen heikentää luonnon monimuotoisuuden palautumista. Kymenlaakson luonnon monimuotoisuusselvityksen (Suomen ympäristökeskus 2024) mukaan Kymenlaaksossa luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen johtuu luonnonvarojen intensiivisestä hyödyntämisestä, kuten ojituksista, metsien hoito- ja uudistamistoimista sekä aiemmin tapahtuneesta peltojen raivauksesta. Lisäksi lämpenevä ilmasto tulee lisäämään luontokatoa, sillä se edistää eteläisten lajien leviämistä Kymenlaaksoon, lämmittää virtavesiä ja siten heikentää vaelluskalojen elinoloja, sekä lisää kaikkien pintavesien rehevöitymistä.

Kymenlaakson monipuolinen luonto on turvattava ja nostettava alueen vetovoimatekijäksi. Luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttämiseksi vahvistetaan aluekehittämistoimijoiden yhteistyötä ja muodostetaan maakunnan yhteinen näkemys parhaista toimista. Vuonna 2025 valmistuva Kymenlaakson LUMO-ohjelma on tässä tärkeä työkalu, jota valmistellaan Priodiversity LIFE -hankkeessa.

Monimuotoisuuden säilyttäminen ja lisääminen tulee huomioida ennakkoiden hankkeiden ja suunnitelmien valmistelussa sekä yritysten ja julkisten toimijoiden päätöksenteossa. Luonnon monimuotoisuutta turvaavat luontopohjaiset ratkaisut, jotka tuottavat samanaikaisesti ekologista, sosiaalista ja taloudellista hyötyä. Ne auttavat myös ilmastonmuutoksen aiheuttamiin riskeihin varautumisessa ja sopeutumisessa. Hyvä esimerkki on maankäytön suunnittelu siten, että luonnon ydinalueet ja niitä yhdistävä verkosto muodostavat toimivan kokonaisuuden.

Kokonaisuus muodostuu luonnon monimuotoisuudesta, biotaloudesta, luonnossa virkistäytymisestä, asumisesta ja luontomatkailusta. Luonnon monimuotoisuutta turvataan myös metsien monikäytön lisäämisen ja talousmetsien luonnonhoidon, vaelluskalojen elinolosuhteiden parantamisen, elinympäristöjen ennallistamisen ja vesistöjen tilaa parantavien toimien avulla. Myös kaupungeissa on monia mahdollisuuksia toimia monimuotoisemman luonnon hyväksi siten, että elinympäristöstä muotoutuu entistä viihtyisämpi ja vetovoimaisempi. Tämä on etenkin Kymenlaaksossa tärkeää, sillä merkittävä määrä uhanalaisista lajeista elää kaupunkien lähetyvillä. Kaupunkiympäristö, jossa on paljon viher- ja vesiympäristöjä, on terveellinen ja viihtyisä elinympäristö. Se mm. edistää lasten immunitetin vahvistumista, tarjoaa stressiä lievittävän ympäristön kaikenikäisille ja hyvin suunniteltuna luo tiloja sosiaalisille kohtaamisille. Vetovoimainen kaupunki- ja luontoympäristö on tärkeä tekijä myös osaavan työvoiman sitouttamisessa alueelle.

Kymenlaaksolaiset itse arvostavat paljon alueen luontoa.

Toimenpiteinä edistetään mm.:

- Luontoalueiden ja kytkeytyneisyyden säilyttämistä ja parantamista alueidenkäytön ja hankkeiden suunnittelussa
- Luonnon lisääminen rakennettuun ympäristöön yhdessä kaupunkilaisten kanssa mm. osallistamalla heitä suunnitteluun, jatkamalla uusien toimintamallien luomista, sekä luontopohjaisten ratkaisujen edistäminen myös yksityisillä piha-alueilla kuten teollisuusalueilla
- Luonnon monimuotoisuuden edistäminen yhdessä maanomistajien ja yritysten kanssa; maanomistajien tulovirtojen monipuolistaminen mm. luonnonarvomarkkinoiden ja ekologisen kompensaation keinoin, sekä yritysten sitouttaminen luontotyöhön
- Luonnonmukaisen metsänhoidon ja uudistavan maatalouden toimintatapojen jalkauttaminen Kymenlaaksoon yhdessä maanomistajien ja alan toimijoiden kanssa

Ilmastokestävän luonnonvara-alan tukeminen

Maa- ja metsätalous ovat suoraan alttiita kuivuuden ja helleaaltojen yleistymiselle ja voimistumiselle, talvien lämpenemisen vaikutuksesta leviävien tuholaiten leviämiselle sekä sateiden ja tulvien ajoittumisen muutoksille. Myönteistä on, että maa- ja metsätalouden resilienssiä lisäävät toimet ovat myös luonnon monimuotoisuuden ja maankäyttösektorin hiilinielujen ja -varastojen kannalta hyvä asia.

Metsien ilmastokestävien toimien laaja-alainen käyttöönotto on ensiarvoisen tärkeää, jotta Kymenlaaksossa voidaan elää metsistä myös seuraavat 150 vuotta. Metsien kestävien hoito- ja hakkuutapojen valtavirtaistamista on tärkeää tehdä yhdessä metsänomistajien kanssa. Ilmastokestävän ja luonnonläheisen metsänhoidon lisääminen edellyttää metsänomistajien tietotaitojen lisäämistä ja erilaisten neuvontaorganisaatioiden resursseja. Lisäksi tarvitaan uudenlaisia tapoja ansaita metsistä. Näitä ovat mm. luonnonarvo- ja hiilimarkkinoiden kehittäminen ja ekologinen kompensaatio. EU:ssa valmistellaan parhaillaan lainsäädäntöä, joka mahdollistaa hiilimarkkinoiden luomisen, ja kansallinen lainsäädäntö edistää luonnonarvomarkkinoiden ja ekologisen kompensaation kautta tapahtuvaa ennallistamista. Lisäksi luontomatkailun kehittäminen ja sen uudenlaiset toimintamallit ovat tapa luoda lisätuloja maanomistajalle ja elinvoimaa maaseudulle.

Maataloudessa ilmastonmuutoksen sopeutumista edistävät mm. orgaanisen aineksen lisääminen maaperässä, vesienhallinnan parantaminen luontopohjaisilla ratkaisuilla sekä luonnon monimuotoisuuden lisääminen peltojen läheisyyteen, kuten pientareille. Maatalouden kriittinen rooli huoltovarmuuden ja maaseudun elinvoiman turvaajana edellyttää, että maatalouden ilmastokestävyyttä tuetaan. Monet keinoista ovat kansallisen ja EU-sääntelyn piirissä, mutta myös Kymenlaaksossa voidaan edistää maatalouden ilmastokestävyyttä. Maanomistajien ja viljelijöiden tukeminen on tärkeää, ja erilaiset kehityshankkeet ovat keino uusien toimintatapojen pilotoinnissa ja jalkauttamisessa. Esimerkkinä yhdestä toimintatavasta on agroekologiset symbioosit, joissa lähialueen maataloustoimijat hyödyntävät toisiaan sekä tuottavat ruokaa ja energiaa resurssitehokkaasti. Tämä voi toteutua mm. siten, että viljelyn tai eläintuotannon sivuvirtoja hyödynnetään biokaasun tuotannossa, jonka jälkeen ravinnepitoinen jäännös kaasuntuotannosta hyödynnetään pelloilla ravinteina.

Toimenpiteinä edistetään mm.:

- Metsätalouden ilmastoresilienssiä ilmastokestävän ja luontoa tukevan metsätalouden keinoin, kuten tukemalla maanomistajien tietotaitoja ilmastonmuutokseen varautumisesta ja luonnon monimuotoisuuden lisäämisen hyödyistä talousmetsien hoidossa
- Edistetään hiili- ja luonnonarvomarkkinoiden sekä ekologisen kompensaation käyttöönottoa Kymenlaaksossa ja samalla lisätään maanomistajien ansaintakeinoja
- Maatalouden ilmastoresilienssin edistäminen tukemalla uudistavan maatalouden menetelmien käyttöönottoa ja edistämällä uusia toimintatapoja maanviljelijöiden ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi, kuten kuivuuden ja lämpökausien yleistymiseen ja sateisuuden muutoksiin varautumiseksi
- Valuma-alueitasoisten suunnitelmien laatiminen vesien tilan, luonnon monimuotoisuuden ja elinkeinojen ilmastokestävyyden takaamiseksi
- Luodaan edellytyksiä agroekologisten symbioosien rakentamiselle
- Vahvistetaan etenkin kasvipohjaisten tuotteiden ja proteiinien tuotantoketjua Kymenlaaksossa

Ilmastokestävän yhteiskunnan rakentaminen

Ilmaston lämpenemisellä on merkittäviä yhteiskunnallisia vaikutuksia. Muuttuva ilmasto vaikuttaa perinpohjaisesti rakennettuun ympäristöön, ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin sekä yritysten toimintaympäristöön.

Vuodenajoista talvi lämpenee eniten. Tämän seurauksena lämpötila heiluu yhä useammin nollan molemmiin puolin, minkä johdosta liukkaus, siitä johtuvat onnettomuudet sekä tienpidon kustannukset tulevat kasvamaan. Kesät muuttuvat yhä kuivemmiksi ja kuumemmiksi, mikä haastaa etenkin viilennystä tarvitsevan teollisuuden prosesseja. Pitkäaikaissairaat ja heikossa sosioekonomisessa asemassa olevat ovat haavoittuvia mm. hellejaksoille. Siksi yksityisasuntojen, hoivalaitosten sekä koulujen ja päiväkotien viilennys ja pihojen varjostus ovat yhä tärkeämpiä keinoja varmistaa asukkaiden turvallinen ja viihtyisä asuinympäristö. Yksityisten tonttien, kaupunkitilan ja paljon vettä läpäisemätöntä pintaa käsittävien teollisuusalueiden luontopohjaiset ratkaisut ovat tärkeitä keinoja rakennetun ympäristön ilmastokestävyyden edistämiseksi.

Yrityksiin vaikuttavat etenkin ilmastonmuutoksen aiheuttamat vaikutukset muualla maailmassa. Kymenlaaksolaisiin yrityksiin voivat vaikuttaa mm. niiden raaka-aineiden tai komponenttien tuotantoalueella tapahtuvat ilmastokriisit. Toisaalta Kymenlaakson vahvasti vientiin painottuva teollisuus voi kärsiä niiden markkina-alueella tapahtuvista, ilmaston lämpenemisestä johtuvista kysynnän muutoksista. Yritysten varautumisessa on tärkeää tunnistaa niiden toimitusketjuihin liittyviä riskejä sekä sään ääri-ilmiöiden suoria vaikutuksia yritysten toimintaympäristöön.

Muuttuva ilmasto voimistaa muita, jo olemassa olevia riskejä. Yksi esimerkki tästä on Suomenlahden öljyonnettomuusriski, joka on kasvanut Venäjän varjolaivaston myötä. Ilmastonmuutoksen myötä avoimen meren aikaan tapahtuvat talvimyrskyt, alijäähtynyt vesisade sekä kesäisten kuivuuskausien jälkeen matalalla oleva merivesi lisäävät merionnettomuuden riskiä entisestään.

Suomenlahdella kulkee paljon öljy- ja kemikaalikuljetuksia, joiden ympäristövaikutukset olisivat merkittäviä onnettomuuden tapahtuessa. Esimerkiksi uudenlaiset polttonesteet käyttäytyvät vedessä toisin kuin fossiiliset polttoaineet, mikä edellyttää menetelmien ja toimintatapojen kehittämistä, jotta yhteiskunta pystyy reagoimaan tehokkaasti onnettomuustilanteessa. Kaakkois-Suomen turvapuisto ja XAMK:in öljyntorjunta-allas ovat keskeisiä välineitä ympäristöonnettomuuksiin varautumisessa. Fyysisten toimintaympäristöjen ja menetelmien lisäksi on tärkeää vahvistaa julkisen sektorin toimintatapoja, osaamista ja yhteistyötä onnettomuusriskeihin varautumisessa.

Toimenpiteinä edistetään mm.:

- Luontopohjaisten ratkaisujen käyttöönottoa rakennetussa ympäristössä, ml. yksityiset pihat ja yritystontit
- Vahvistetaan kansalaisten tietoisuutta ilmastonmuutoksen vaikutuksista heidän elämäänsä sekä heidän toimijuuttaan vaikutuksiin sopeutumiseksi.
- Vahvistetaan yritysten osaamista ilmastonmuutoksen suorien ja epäsuorien vaikutusten tunnistamisesta ja varautumisesta.
- Vahvistetaan julkisen sektorin toimintatapojen ja menetelmien kehittämistä kriisitilanteisiin vahvistamiseksi, yhdessä kolmannen sektorin kanssa.
- Vahvistetaan julkisen sektorin valmiuksia tunnistaa ilmastonmuutoksen vaikutukset yhteiskunnan toimintoihin ja kansalaisten elämään, sekä luodaan toimintatapoja ilmastoresilienssin kasvattamiseksi.
- Huomioidaan ilmastonmuutokseen sopeutumisen pitkän aikavälin hyödyt; resilienssin vahvistaminen nyt on halvempaa kuin kriisiin reagointi tulevaisuudessa.

Hyvinvoivan väestön ja yhteisöjen Kymenlaakso (Hyvinvoiva Kymenlaakso)

Kymenlaakso haluaa olla hyvinvoivien asukkaiden ja yhteisöjen maakunta, jossa jokaisella on tasa-arvoiset mahdollisuudet osallisuuteen, yhteisöllisyyden kokemukseen, koulutukseen, työhön, itsensä toteuttamiseen sekä erilaisiin harrastuksiin. Yhdenvertaisuus eri kansalaisten kesken sekä yhteisöllisyys nähdään henkistä kriisinkestävyyttä ja turvallisuutta lisäävänä tekijänä. Kulttuuri ja liikunta ovat Kymenlaaksossa erityisesti kansalaisia ja yhteisöjä yhdistävä tekijä sekä osallisuuden ja hyvinvoinnin lisääjä.

Kymenlaaksossa eläkeikäisen väestön osuus on maan suurimpia, ja toisaalta syntyvyys maan matalimpia. Väestön supistuessa nopeasti on erityisen tärkeää huolehtia siitä, että kaikilla maakunnan asukkailla on tasa-arvoinen mahdollisuus toimia yhteisön aktiivisena jäsenenä. Erityisen tärkeää on eri syistä tapahtuvan eriarvoistumisen ehkäisy sekä ylisukupolvisen eriarvoistumisen ja näistä seuraavan syrjäytymisen kierteen katkaiseminen. Syrjäytymisen uhkaan vaikutetaan mm. parantamalla asukkaiden osallisuuden, koulutuksen sekä työnsaannin mahdollisuuksia.

Sosiaalisesti kestävä Kymenlaakson edistäminen

Sosiaalinen kestävyys muodostuu fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista, jotka mahdollistavat ihmiselle hyvän arjen ja merkityksellisen elämän.

Sosiaalisesti kestävässä maakunnassa panostetaan hyvinvointiin, eriarvoisuuden kaventamiseen sekä ylisukupolvisen huono-osaisuuden katkaisemiseen. Ennaltaehkäisevää työtä haasteiden ratkaisemiseksi tehdään maakunnassa monitoimijayhteistyössä kuntien, hyvinvointialueen ja järjestökentän kanssa.

[Kymenlaakson alueellinen hyvinvointisuunnitelma 2020-2025](#) on laadittu monialaisessa yhteistyössä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteina on, että Kymenlaakson asukkailla on mahdollisuus elää päihteetöntä elämää ja saada siihen tukea, mahdollisuus terveellisiin elintapoihin ja hyvään mielenterveyteen, mahdollisuus elää turvallista arkea terveellisessä ympäristössä sekä mahdollisuus merkitykselliseen elämään.

Kymenlaakson kunnat ovat kukin laatineet osallisuusohjelmat kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien parantamiseksi.

[Kotkan osallisuusohjelma](#)
[Haminan osallisuusohjelma](#)
[Kouvolan osallisuusohjelma](#)

Kuntien ohella kolmas sektori, seurakunnat, yhdistykset ja yhteisöt voivat toiminnallaan parantaa asukkaiden hyvinvointia ja osallisuuden tunnetta. Nämä tahot tarjoavat monen tasoisia harrastus- ja aktiviteettimahdollisuuksia eri väestöryhmille. Tavoitteena on kolmannen ja neljännen sektorin mahdollisimman tiivis yhteistyö kuntien ja hyvinvointialueiden kanssa. Kehittämistyötä tulee tehdä myös yhteisöjen sisällä, kuten yrityksissä ja työyhteisöissä, työhyvinvoinnin parantamiseksi, työikäisen väestön hyvinvoinnin sekä maakunnan vetovoimaisuuden kasvattamiseksi ja työvoiman saatavuuden parantamiseksi.

Haasteena Kymenlaaksossa on nyt ja tulevaisuudessa yhä niukkenevat resurssit. On vaarana, ettei maakunnan talous kasva riittävässä määrin palvelutarpeiden kattamiseksi ja samaan aikaan valtion leikkaukset osuvat hyvinvointiin tähtääviin palveluihin ja järjestökenttään.

Eriarvoistumisen ehkäiseminen

Eriarvoisuus on Kymenlaaksossa usein periytyvää. Sen vaikutukset ihmisen koko elämän ajalla ovat merkittävät. Eriarvoisuus näkyy mm. tuloeroissa, terveydessä, koulutuksessa, hyvinvoinnin kokemuksessa, ja se vaikuttaa merkittävästi ihmisen tulevaisuudenuskoon. Eriarvoisuuden tekijät lisäävät syrjäytymisen vaaraa. Näiden tekijöiden tunnistaminen ja niihin vaikuttaminen on tärkeässä roolissa eriarvoisuuden ehkäisemisessä. Eriarvoisuuden katkaisemisen vaikutukset yksilön ja yhteiskunnan kannalta ovat merkittävät.

Yksi keskeisimmistä vaikutusmahdollisuuksista on lapsiperheköyhyyden vähentäminen. Lapsiperheiden monipuolinen palvelu- ja tukiverkosto sekä vanhemmuuden tukeminen ovat tärkeässä roolissa. Nuorten syrjäytymisen ehkäisemisessä keskeisinä keinoina ovat nuorisotyön monipuoliset palvelut, koulutukseen ohjautumisen sekä työllistymismahdollisuuksien parantaminen. Myös pitkäaikaistyöttömyyden hoito sekä päihitteettömyyden tukeminen ovat eriarvoistumisen ehkäisyn tärkeitä painopisteitä.

Kulttuurista ja liikunnasta hyvinvointia maakuntaan

Monimuotoinen kulttuuri ja liikunta lisäävät alueen asukkaiden hyvinvointia, osallisuutta sekä yhteisöllisyyttä. Tämän lisäksi ne nähdään tuloeränä, osana alueen pito-, veto- ja lumovoimaa. Kulttuuri ja liikunta luovat alueelle työpaikkoja, tukevat muuta palvelusektoria ja toimivat näin elinkeinorakenteen monipuolistajana. Kulttuurin elinkeinonäkökulmia käsitellään tarkemmin Elinvoimainen Kymenlaakso -luvun Elämystalous-osiossa.

Kulttuurin tekijöitä tulee arvostaa ammattilaisista harrastajiin. Parhailleen se tarjoaa asukkaille erilaisia elämyksiä, lisää mahdollisuuksia itsensä toteuttamiseen, onnistumisiin, sekä yhteisöllisyyden ja merkityksellisyyden kokemuksiin. Maakunnassa tulee edistää erilaisin tavoin kulttuurihyvinvointia mm. matalan kynnyksen avoimilla kulttuuritapahtumilla, kulttuurihyvinvointikortilla, kulttuurikaveritoiminnalla, uusilla kokeiluilla sekä monipuolisilla harrastusmahdollisuuksilla. Kulttuuripankki-kokeilu (2025-2027) avaa uusia mahdollisuuksia toimijoille Kymenlaaksossa. Valtakunnallinen Kulttuuripankki-palvelu on verkkoalusta, joka kokoaa yhteen kulttuurin tekijät sekä heidän palvelunsa. Kulttuuripalveluita etsivän on verkkopalvelun kautta mahdollista löytää tekijöitä ja heidän tilattavia palveluitaan laajemmalta alueelta.

Kymenlaaksolaisia halutaan kannustaa kaikenlaiseen liikkumiseen. Liikunnan avulla pyritään parantamaan eri ikäisten asukkaiden fyysistä ja henkistä hyvinvointia sekä lisäämään osallisuutta ja merkityksellisyyden kokemuksia. Maakunnassa laaditaan moniammatillisessa yhteistyössä viiden vuoden välein terveystaakkastrategia, jonka avulla kannustetaan kymenlaaksolaisia liikkumaan luonnossa ja arjen ympäristöissä. Linkki: Kymenlaakson liikuntastrategia. Kymenlaakson liikuntastrategia sekä Kymenlaakson hyvinvointikertomus- ja suunnitelma ovat toisiaan tukevia asiakirjoja, jotka molemmat kannustavat kymenlaaksolaisia liikkumaan hyvinvoinnin lisäämiseksi.

Kunnilla on palveluiden tuottajana sekä asuinalueiden viihtyisyydestä että aktiivisuuteen kannustavasta suunnittelusta vastaavana tahona merkittävä rooli asukkaiden osallisuuden sekä liikkumisen lisäämisessä. Käytännössä asuin ympäristön viihtyisyys, eri asumismuotojen yhdistäminen asuinalueilla, lähiliikuntapaikkojen, harrastusmahdollisuuksien, kaupunkirakenteen tiiviiden, jalankulku-, pyöräily- ja muiden arkiliikuntamahdollisuuksien, lähiluonnon ja virkistysalueiden vaikutukset hyvinvointiin ovat merkityksellisiä. Ympäristötekijöiden suunnittelua tulee toteuttaa sosiaalisesti ja ympäristön kannalta kestäväällä tavalla.

Kymenlaaksossa kehitetään vaikuttavia hyvinvointipalveluja, joiden tavoitteena on asukkaiden parempi toimintakyky kaiken ikäisinä ja parantaa heidän elämänlaatuaan. Tavoitteena on luoda erilaisia liiketoiminnan ja yrittäjyyden muotoja hyvinvoinnin edistämiseksi käyttäjälähtöisesti ja uusinta teknologiaa ja dataa hyödyntäen.

Myös maakuntaohjelman tavoitteena on, että kymenlaaksolaiset kokevat merkityksellisyyttä ja osallisuutta lisäten heidän hyvinvointiaan monimuotoisen liikkumisen kautta elämän eri vaiheissa. Seurojen järjestämisen liikuttamisen ja toiminnan rinnalla on tavoitteena lisätä matalan kynnyksen liikkumista. Visiona on saada kymenlaaksolainen liikkumaan vastuullisesti ja ekologisesti lähiluonnossa, maakunnan upeissa metsissä, poluilla, laduilla ja liikuntapaikoilla saaden hyvinvointia arkeen – organisoidun seuraliikunnan lisäksi. Luonto alkaa monen kotiovelta. Monialainen yhteistyö tavoitteen edistämiseksi on keskeistä.

Älykkään sopeutumisen kehittäminen

Vaikka Kymenlaaksossa tähdätään talouskasvuun ja elinvoiman kehittämiseen on samalla tunnistettu, että tosiasiallisesti väestö vähenee ja ikääntyy Kymenlaaksossa. Tilanne haastaa aluekehityksen tulevaisuudennäkymiä voimakkaasti. Aktiivisilla ja ennakoivilla kehittämistoimenpiteillä voidaan kuitenkin edelleen panostaa siihen, että maakunta on jatkossakin hyvä paikka elää.

Väestön väheneminen ja ikääntyminen vaikuttavat niin julkisiin palveluihin, kuntien tuloihin, infrastruktuuriin kuin suunnitteluunkin. Palvelutarjonnan uudistaminen, järjestäminen ja rahoitus haastavat julkista sektoria, asukkaita ja päättäjiä. Älykkään sopeutumisen toimintatavan avulla voidaan kehittää alueen muutosjoustavuutta ja tavoitella hyvän elämänlaadun säilyttämistä talouden haasteista huolimatta. Älykkään sopeutumisen avulla voidaan suunnitella resurssien tehokkaampaa kohdentamista.

Väestön supistumista ei siis pidä nähdä pelkästään ongelmana vaan siihen voi liittyä myös mahdollisuuksia. Voidaan tunnistaa haasteita ja kehittää niihin innovatiivisia hyvinvointia lisääviä ratkaisuja, joiden avulla toimintamalleja voidaan parantaa tai luoda kokonaan uusia palveluja. Esimerkiksi palvelumuotoilun avulla voidaan kehittää palveluiden järjestämistä. Keskiössä ovat yhteistyö ja yhteiskehittäminen, johon esimerkiksi kunnat, hyvinvointialue, TKI-toimijat, yritykset, kuntalaiset ja yhteisöt osallistuvat.

Kehittämisen painopisteet Kymenlaaksossa

Tärkeinä tekijöinä hyvinvoivan väestön ja yhteisöjen Kymenlaakso tavoittelussa ovat mm.

- **Ylisukupolvisen syrjäytymisen ehkäiseminen:** Moniammatillinen yhteistyö lapsiperheköyhyyden ja siitä seuraavan syrjäytymisen katkaisemiseksi sekä matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksien tarjoaminen.
- **Päihdetyö ja ennaltaehkäisy:** Päihteiden käytön tunnistamiseen, ehkäisyyn ja hoitoon panostaminen tarjoaa merkittävän mahdollisuuden hyvinvointierojen kaventamiseen ja haavoittuvuuden vähentämiseen.
- **Osaaminen, koulutus ja työllisyys:** Monipuoliset koulutusmahdollisuudet osallisuuden tukemiseksi ja työllistymisen mahdollisuuksien parantamiseksi. Osaamisen kehittäminen nähdään keskeisenä keinona sosiaalisen kestävyysvahvistamisessa.
- **Yhteisöllisyys, osallisuus ja yksinäisyyden torjuminen:** Lähiyhteisöt, kylätoiminta ja matalan kynnyksen osallistumismahdollisuudet vahvistavat yhteenkuuluvuutta ja osallisuuden tunnetta. Nuorten aktiivinen osallistaminen nähdään keskeisenä osana sosiaalista kestävyyttä.
- **Luonto, kulttuuri ja liikunta hyvinvoinnin perustana:** Upea elinympäristö, vahva kulttuuritarjonta ja monipuoliset harrastusmahdollisuudet tukevat hyvinvointia ja tarjoavat kaikille tasavertaisia mahdollisuuksia arjen jaksamiseen.

Kansainvälisyys maakuntaohjelman poikkileikkaavana teemana korostaa mahdollisuutta hyödyntää maakunnan kansainvälisiä yrityksiä ja väestöä osana osallisuuden vahvistamista ja juurtumista osaksi yhteisöä. Kulttuuri, liikunta, musiikki ja muu harrastustoiminta voivat toimia yhteisenä kielenä ja välineinä kotoutumisessa ja vuorovaikutuksen edistämisessä. Myös monikielisten palveluiden kehittäminen esimerkiksi terveys- ja hoivasektorilla on tärkeä osa kansainvälisten asukkaiden hyvinvointia, asettumista ja viihtymistä.

Sosiaalinen kestävyys kytkeytyy kokonaisturvallisuuteen tunnistamalla eri väestöryhmien haasteet ja vahvistamalla osallisuutta. Väestön hyvinvointi ja osallisuus lisäävät kokonaisturvallisuutta ja kansalaisten resilienssiä (*psyykkistä selviytymiskykyä, joustavuutta ja uudelleen orientoitumista*) pitkällä aikavälillä. Myös yhdenvertaisuus eri väestöryhmien välillä on keskeinen tekijä turvallisuuden edellytys. Lähiyhteisöillä ja järjestöillä on tärkeä rooli kansalaistaitojen ja asukkaiden arjen kriisivalmiuksien vahvistamisessa.

Turvallisuuden kokemus kuuluu kaikille – se rakentuu mahdollisuudesta vaikuttaa omaan arkeen, yhteisöllisyydestä ja toimivista palveluista. Yhteinen tekeminen, avoin ja saavutettava tiedonsaanti ja mahdollisuus vaikuttaa vahvistavat luottamusta, yhteyttä ja turvallisuutta arjessa.

Toimenpiteinä edistetään mm.:

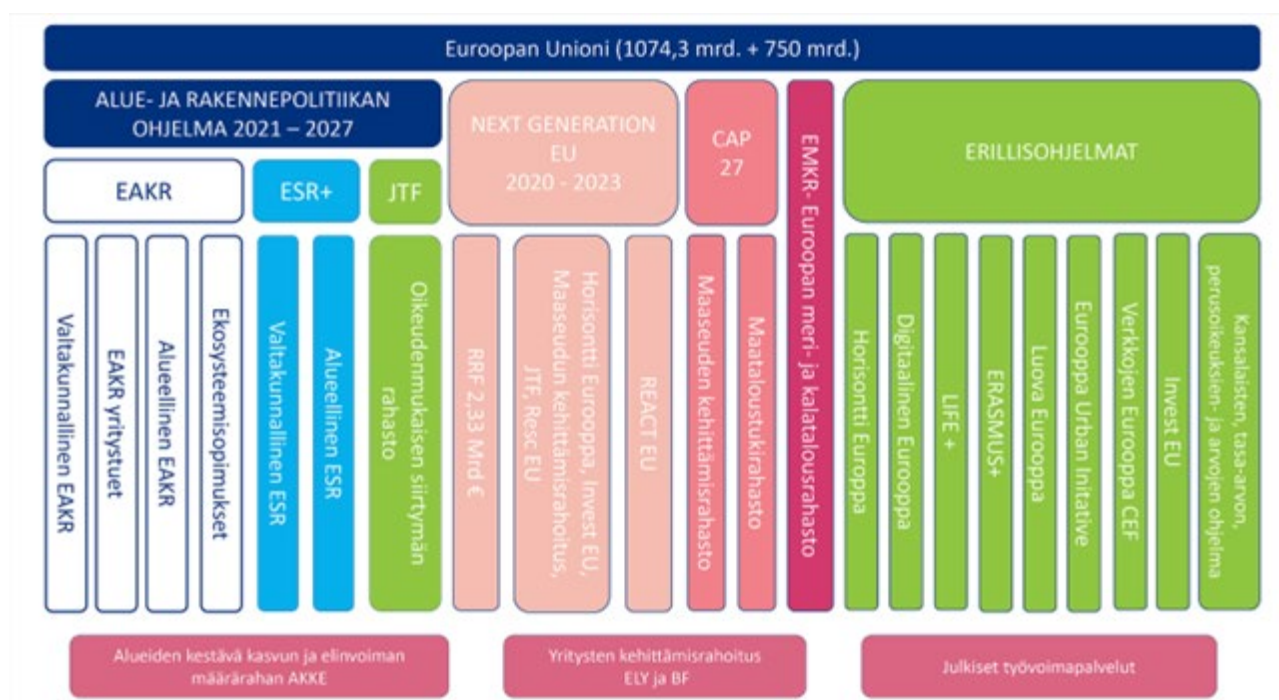
- Osaamisvajeiden tunnistaminen, erilaisten osaamispolkujen kehittäminen ja osaamisen vahvistaminen työllisyysmahdollisuuksien parantamiseksi
- Viihtyisien, virikkeellisten, turvallisten ja liikuntaan kannustavien elinympäristöjen kehittämistä sekä luonnon hyödyntäminen hyvinvoinnin lisääjänä
- Yhteisöllisyyttä tukevien erityisesti matalankynnyksen harrastusmahdollisuuksien kehittäminen ja saavutettavuuden parantaminen
- Kansainvälisten asukkaiden osallisuutta parantavien ja yhteisöllisyyttä edistävien tapahtumien ja harrastusmahdollisuuksien parantaminen
- Yksinäisyyden ehkäisemisen ratkaisut kaikissa ikäluokissa
- Lapsiperheköyhyyden vähentäminen sekä ylisukupolvisen syrjäytymisen ehkäiseminen
- Päihteiden käyttöön johtavien ongelmien tunnistaminen ja niiden katkaiseminen
- Syrjäytymisvaarassa olevien nuorten (NEET-nuoret) moniammatillisen tuen ratkaisut
- Alusta- ja jakamistalouden sekä vertaispalvelujen kehittäminen ja muut innovatiiviset kokeilut
- Digiosaamisen tason nostaminen, sekä digitaalisten palveluiden saavutettavuuden parantaminen
- Yhteiskehittämistä ja osallistavaa suunnittelua erilaisia älykkään sopeutumisen ratkaisuja kehitettäessä
- Muutosjoustavuutta lisäävät kehittämistoimenpiteet
- Kulttuurin ja luovien alojen hyödyntäminen hyvinvoinnissa ja osallisuudessa
- Uusien digitaalisten hyvinvointipalveluiden kehittäminen, uusien teknologioiden hyödyntäminen ja tiedolla johtaminen
- Monialaisen yhteistyön kehittäminen esim. julkisen ja yksityisen sektorin, TKI-kehittäjien, järjestöjen ja kansalaisten kesken
- Vapaaehtoisten saatavuuden parantaminen ja tuetaan järjestöjen digitalisaatio-osaamista

Rahoitus

Maakuntaohjelman toteuttamista rahoitetaan EU:n, valtion, kuntien, kuntayhtymien, tutkimus- ja koulutusorganisaatioiden, julkisen sektorin sekä yksityisten toimijoiden rahoituksella. EU:n ohjelmakausi (rahoituskausi) 2021-2027 jatkuu. Kuluvaan rahoituskauteen kohdistetaan muutoksia.

Maakuntaohjelmakauden aikana alkaa myös EU:n rahoituskausi 2028-2034. EU:n monivuotista rahoituskehystä ollaan uudistamassa ja vaikutuksia lienee myös koheesiopolitiikkaan, jolla aluekehittämistä rahoitetaan. Tulevaa rahoituskautta koskevat neuvottelut kestävät jopa vuoteen 2027 asti. Seuraava rahoituskausi käynnistyy 2028-2029. Viranomaiset viestivät seuraavan kauden rahoitusmahdollisuuksista heti, kun se on mahdollista.

Rahoitusvälineet 2021-2027

Kymenlaakson rahoitussuunnitelma ohjelmakaudelle 2021-2027

Tärkeimpiä rahoituslähteitä ovat Uudistuva ja osaava Suomi 2021-2027 EU:n alue- ja rakennepoliittikan ohjelma (EAKR, ESR+ ja JTF) sekä maaseutuohjelma (Suomen CAP27 suunnitelma 2023-2027). Lisäksi Interreg-ohjelmat ja kansalliset rahoituslähteet tarjoavat mahdollisuuksia kehittää maakuntaa hanketoiminnan kautta. Toimijoita kannustetaan hakemaan rahoitusta enenevässä määrin myös erilaisista kansainvälisistä rahoituslähteistä kuten Horisontti Eurooppa, Verkojen Eurooppa (CEF) ja Invest EU.

	Kestävän elinvoiman, investointien ja innovaatioiden Kymenlaakso			Vetovoimaisten ja kestävien elinympäristöjen Kymenlaakso			Hyvinvoivan väestön ja yhteisöjen Kymenlaakso		
	Elämystaloudesta uutta elinvoimaa	Älykkään erikoistumisen ja tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan vauhdittaminen	Elinkeinoelämän uudistaminen ja monipuolistaminen	Ilmastoresilienssin, luonnon monimuotoisuuden ja luonnonvarojen kestävän käytön vahvistaminen	Vetovoimaisen yhdyskuntarakenteen edistäminen	Maakunnan saavutettavuuden ja kestävän liikkumisen kehittäminen	Sosiaalisesti kestävä Kymenlaakson edistäminen	Kulttuurista ja liikunnasta hyvinvointia maakuntaan	Älykkään sopeutumisen kehittäminen
Euroopan aluekehitysrahasto EAKR	x	x	x	x	x	x			x
Euroopan sosiaalirahasto ESR+	x	x	x				x	x	
Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto JTF	x	x	x	x		x	x		
Maaseuturahasto/ CAP27 suunnitelma	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Euroopan meri- ja kalatalousrahasto			x	x			x		
Central Baltic Interreg	x	x	x	x		x	x		
Baltic Sea Region Interreg		x	x	x		x			
Alueiden kestävä kasvun ja elinvoiman tukeminen	x	x	x	x					
Yritysten kehittämisrahoitus	x	x	x						

Taulukko: Kymenlaakson rahoitussuunnitelma ohjelmakaudelle 2021-2027

[Lisätietoja rahoituksesta](#)

Seuranta

Kymenlaakson maakunnan yhteistyöryhmä seuraa maakuntaohjelman ja Kymenlaakson älykkään erikoistumisen strategian etenemistä. Lisäksi yhteistyöryhmä vahvistaa alue- ja rakennepolitiikan ohjelman hakujen teemat sekä seuraa ohjelman toteutumista. Maakunnan yhteistyöryhmä seuraa myös tietoja maaseutuohjelman ja CAP-suunnitelman toimeenpanosta sekä maakunnan kehittämiseen käytettävien kansallisten varojen suuntaamista.

Maakuntaohjelman tavoitteet ja toimenpiteet liittyvät Hiilineutraali Kymenlaakso –tiekarttaan ja Ilmastokestävä Kymenlaakso –sopeutumissuunnitelmaan. Toimenpiteiden laadinnassa on huomioitu e.m. näkökulmia ja toimenpide-ehdotuksia. Ympäristöpoliittinen neuvottelukunta toimii Hiilineutraali Kymenlaakso -tiekartan ja Ilmastokestävä Kymenlaakso -sopeutumissuunnitelman seurantaryhmänä.

Kymenlaakson maakuntaohjelman 2026–2029 toteutumisen seuranta kytkeytyy vuosittain maakunnan ja valtion kesken käytävien aluekehityskeskustelujen yhteydessä koostettavaan **aluekehityksen tilanne- ja kehityskuvaan**.

[Kymenlaakson aluekehityskeskustelun tilannekuva –sivuille](#)

[Kymenlaakson liiton maakuntaohjelman seuranta-sivuille](#) **tämä linkki päivittyy!**

Kymenlaaksossa rahoitusta suunnataan maakuntaohjelman ja älykkään erikoistumisen tavoitteiden mukaisesti. Kymenlaakson liitto koostaa vuosittain **tiedot ohjelmaa ja strategiaa toteuttavien hankkeiden rahoituksesta**. Koosteita rahoituksesta esitellään säännöllisesti maakuntahallitukselle ja maakunnan yhteistyöryhmälle.

Lisäksi Kymenlaakson liitto koostaa **tilasto- ja ennustetietoja Kymenlaaksosta**. Tietoja kootaan monipuolisesti mm. väestöstä ja sen kehityksestä, työpaikoista ja työttömyysluvusta, aluetaloudesta, osaamisesta, terveydestä ja hyvinvoinnista sekä elinympäristöstä. Tilasto- ja ennustetietoja päivitetään tietojen julkaisuaikojen mukaan.

Kymenlaakson liitto hankkii säännöllisesti aluekehityksen ja aluesuunnittelun tueksi **väestö- ja työpaikkasuunnitteen**, jonka yhteydessä laaditaan tarvittaessa tulevaisuuksia avaavat **skenaariot**. Niiden avulla saadaan kehittämisen ja suunnittelun tueksi tietopohjainen käsitys maakunnan pitkän aikavälin mahdollisuuksista.

[Linkki tilastot ja ennusteet –sivuille](#)

Maakuntaohjelman vaikutusten arviointi

Ympäristönäkökohdat on huomioitu kattavasti ja läpileikkaavasti Kymenlaakson maakuntasuunnitelmassa sekä maakuntaohjelmassa 2026-2029. Maakuntaohjelman ja -suunnitelman vaikutukset ovat pääosin myönteisiä ja osin neutraaleja. Myös maakuntaohjelman vaikutukset sukupuolten tasa-arvoon ovat myönteisiä tai neutraaleja.

Kymenlaakson visiossa korostuu luonnosta ja ympäristöstä välittäminen.

Ympäristönäkökohdat on sisällytetty myös aluerakenteen ja maakuntasuunnitelman pitkän aikavälin tavoitteisiin.

Maakuntaohjelman tavoitteissa ja painopisteissä nousevat esiin mm. ilmastoresilienssin, luonnon monimuotoisuus ja luonnonvarojen kestävä käyttö sekä vetovoimaisen ja kestävän yhdysrakenteen edistäminen. Toimenpiteillä vahvistetaan luonnon monimuotoisuutta, tuetaan ilmastokestävää luonnonvara-alaa ja rakennetaan ilmastokestävää yhteiskuntaa.

Maakuntaohjelman osana on älykkään erikoistumisen strategia. Varsinkin sen bio- ja kiertotalouskäski edistää myönteisiä ympäristövaikutuksia, mutta myös digitalisaatio- ja logistiikka-aloilla on mahdollista edistää ympäristönäkökohtia kehittämällä esim. uusiutuva energiaa, kestävää liikennejärjestelmää ja vihreää logistiikkaa, vetovoimaista ja kestävää yhdyskuntarakennetta, luonnon monimuotoisuuden turvaamista, lähiluontoa ja kestävä matkailua.

Maakuntaohjelmassa ei esitetä sellaisia toimenpiteitä tai hankkeita, jotka vaikuttaisivat välittömästi merkittävän kielteisesti maakunnan ympäristön tilaan. Ohjelma ei ole ristiriidassa kansainvälisten, EU:n, valtakunnallisten tai maakunnallisten ympäristötavoitteiden kanssa.

Painopisteen Elinvoimainen Kymenlaakso tavoitteiden toteutuminen aiheuttaa suurimmat ympäristövaikutukset tuotannon ja liikennemäärien kasvaessa. Tämä vaikuttaa luonnonvarojen kulutukseen ja voi aiheuttaa kielteisiä vaikutuksia mm. Asuinviihtyvyydelle ja meren tilalle. Haittavaikutuksia ehkäisevät mm. kestävä liikennejärjestelmä, eheä ja vetovoimainen yhdyskuntarakenne, bio- ja kiertotalouteen siirtyminen sekä luonnon kestävä moninaiskäytön edistäminen ja ilmastokestävien ratkaisujen kehittäminen. Nämä ovat keskeisenä tavoitteena maakuntaohjelman painopisteissä. Eri painopisteiden mahdollisia kielteisiä vaikutuksia voidaan lieventää tai ehkäistä Kestävä Kymenlaakso -tavoitteen ilmasto- ja ympäristömyönteisillä toimenpiteillä.

Maakuntaohjelma osoittaa erilaisia keinoja ja resursseja ympäristökuormituksen vähentämiseksi ja elinympäristön ja ympäristön tilan parantamiseksi. Myönteisiä vaikutuksia on odotettavissa erityisesti bio- ja kiertotalouden tukemisen, ilmastoresilienssiin, luonnon monimuotoisuuteen, päästöttömään ja uusiutuvaan energiaan, kestävään liikennejärjestelmään ja kestävään yhdyskuntarakenteeseen liittyvien tavoitteiden ja toimenpiteiden myötä. Moniin ympäristöongelmiin ei kuitenkaan voida vaikuttaa merkittävästi.

tavalla suoraan maakuntaohjelman keinoin.

Maakuntaohjelman kokonaisvaikutukset ja yhteisvaikutukset ovat sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä myönteisiä tai neutraaleja. Jokainen painopiste täyttää myös erikseen tarkasteltuina kestävän kehityksen keskeiset vaatimukset. Liikenteeseen ja luonnonvarojen käyttöön liittyvät ympäristökysymykset ja riskit vaativat tarkastelua maakuntaohjelman toteutuessa.

Ympäristö- ja sukupuolivaikutusten arviointi, selostusraportti (pdf)